

BOOK OF ABSTRACTS

XVIII. JSU International Scientific Conference

9 September 2026
Komárno, Slovakia

Edited by:

prof. RNDr. János Tóth, PhD.

doc. PaedDr. Andrea Puskás, PhD.

The Book of Abstracts includes abstracts which were reviewed by two anonymous and independent experts.

© J. Selye University, Komárno, 2026

ISBN 978-80-8122-551-2

Programme Committee

Head of Programme Committee:

prof. RNDr. János Tóth, PhD.
J. Selye University, Komárno, Slovakia

Members of Programme Committee:

Mgr. László Bese, PhD.
J. Selye University, Faculty of Education

Dr. habil. RNDr. Péter Csiba, PhD.
J. Selye University, Faculty of Economics and Informatics

prof. Ing. Alexander Fehér, PhD.
Slovak University of Agriculture in Nitra, Slovakia

Dr. habil. PaedDr. György Juhász, PhD.
J. Selye University, Faculty of Education

Dr. habil. János Kenyeres, PhD.
Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities, Hungary

Dr. habil. PaedDr. Melinda Nagy, PhD., professor
J. Selye University, Faculty of Education

doc. PaedDr. Andrea Puskás, PhD.
J. Selye University, Faculty of Education

Dr. Mohamad-Noor Salehuddin Sharipudin
University Putra Malaysia, Malaysia

PhDr. Erika Seres Huszárik, PhD., associate professor
J. Selye University, Faculty of Economics and Informatics

doc. ThDr. Attila Lévai, PhD.
J. Selye University, Reformed Theological Faculty

prof. RNDR. László Zsilinszky, PhD.
Department of Mathematics and Computer Science,
University of North Carolina at Pembroke, USA

Organizing Committee

Head of Organizing Committee:

doc. PaedDr. Andrea Puskás, PhD.
J. Selye University, Komárno, Slovakia

Members of Organizing Committee:

PaedDr. Diana Borbélyová, PhD., associate professor

doc. Dr. univ. Agáta Csehiová, PhD.

RNDr. Štefan Gubo, PhD.

prof. Dr. Krisztián Józsa, DSc.

prof. István Pásztori Kupán, PhD.

Szabolcs Simon, PhD., associate professor

prof. Péter Tóth, PhD.

Dr. habil. Anna T. Litovkina, PhD., professor

Mgr. Anita Tóth-Bakos, PhD., associate professor

Dr. habil. Barnabás Vajda, PhD., professor

Dr. habil. László V. Szabó, PhD.

Mgr. Tibor Zsigmond, PhD.

Table of Contents

PLENÁRIS ELŐADÁS – PLENÁRNA PREDNÁŠKA - PLENARY LECTURE	11
Szűts Zoltán: What narrative strategies do students use to respond to generative artificial intelligence in a specific social situation?	11
SOROZATOK ELOSZLÁSA, GEOMETRIA ÉS MATEMATIKA OKTATÁSÁNAK ELMÉLETE	12
ROZDELENIE POSTUPNOSTÍ, GEOMETRIA A TEÓRIA VYUČOVANIA MATEMATIKY	12
DISTRIBUTION OF SEQUENCES, THEORY OF TEACHING GEOMETRY AND THEORY OF MATHEMATICS EDUCATION	12
doc. Ing. Vladimír Baláž, PhD. DrSc., doc. RNDr. Ferdinand Filip, PhD., prof. RNDr. János Tóth, PhD., PaedDr. Tomáš Visnyai, PhD.: Some ideals, their properties and ideal convergence with respect to matrix summability.....	12
Dr. Németh László, PhD: Tú a genetikai szénakazalban: Célzott keresés az ultra-nagy dimenziós terekben	12
prof. RNDr. Tóth János, PhD., doc., RNDr. Filip Ferdinand, Ph.D., doc. RNDr. Bukor József, PhD.: A New Density Hierarchy Based on Riesz and Hölder Summability.....	13
Dr. habil. RNDr. Peter Csiba, PhD.: The Anticenter and Reflection line of a Cyclic Quadrilateral	13
Mgr. Vajo Peter, PhD.: Felfedezés a képernyőn: Hogyan vezetett a GeoGebra egy rejtett kollinearitás bizonyításához a kúpszeletek és teljes négyszögek világában.....	13
prof. Péter Sziklai, DSc.: Weighted line sums on square grids.....	14
Mgr. Monika Sviteková: A Method for the Sum of Squares of a Third-Order Recursive Sequence	14
Mgr. Dániel Tóth: Parabola secants, inscribed ellipse chains, and associated integer sequences	14
Mgr. Bazso Ágnes: Poncelet-féle hiperbolasor nevezetes tagjai: geometriai szerkesztések és oktatási tapasztalatok.....	15
RNDr. Fehér Zoltán, PhD.: Statisztikai feladatok készítése a Moodle STACK környezetben	15
Mgr. Vivien Csörgőová: Automatic verification of signature authenticity using image processing methods	15
Mgr. Dávid Demeter: Evaluation of Large Language Models for Adaptive Programming Task Generation in C Using Ollama	16
doc. RNDr. Bukor József, PhD.: Interaktív vizualizáció az elméleti informatika oktatásában	16
PaedDr. Bence Pásztor: An analysis of appearance of the digital safety in the National Core Curricula for primary schools and grammar schools in Slovakia and Croatia	16
Mgr. Víg Balázs: Penészgombatelepek növekedésének modellezése sztochasztikus sejtautomatával	17
Mgr. Paksi Dávid, PhD.: Nyílt súlyú modellek a generatív mesterséges intelligenciában: a képgeneráló és a nagy nyelvi modellek ökoszisztémájának összehasonlító elemzése	17
Mgr. Gergely Kocsis: Ensuring Pedagogical Continuity amid the Obsolescence and Discontinuation of 3D Modeling Applications.....	17
PaedDr. Csóka Márk, PhD.: Generatív képalkotás lehetőségei	18

PaedDr. Ladislav Végh, PhD.: Guided Inquiry-Based Learning with Interactive Algorithm Visualizations in Introductory Programming: A Literature-Informed Task Design Framework	18
Ing. Ondrej Takáč, PhD.: Influence of Background Suppression on Photogrammetric 3D Reconstruction from a Limited Number of Images and the possibilities of using 3D models in the educational process ...	19
KÖZGAZDASÁGTAN ÉS MENEDZSMENT TUDOMÁNYTERÜLET	20
VEDNÁ OBLASTĚ EKONOMIE A MANAŽMENTU	20
ECONOMICS AND MANAGEMENT.....	20
Prof. Dr. Poór József, DSc., PhD. Szeiner Zsuzsanna, PhD.: Kamarai tanácsadás jellemzői Európa különböző régióiban.....	20
Dr. habil. Sarnyai Csaba Máté, Prof Dr. Mitev Ariel Zoltán, Dr. Ivicz Mihály Zsolt: Az intézményi kétnyelvűség mint versenyelőny a közvetlen külföldi befektetések (FDI) vonzásában: a Komárom–Komárno iker-városi régió.....	20
Dr. Laki Ildikó: Egy változó metropolisz – Budapest gazdasági és társadalmi útja 2000–2026.....	21
Mgr. Zsemlyeová Barbara: A projektmenedzsment modern irányzatai és vállalati alkalmazásuk.....	21
PhDr. Busánszki Viktor: A mesterséges intelligencia megítélése a fogyasztói döntéshozatalban	22
Judit Gombkötő: Before Go-Live: What Does European ERP Penetration Reveal About Readiness Risks in SAP Implementations?	22
Mgr. Mészáros János: A határmenti fogyasztás vizsgálata Észak- és Dél-Komárom példáján: euró, forint és vegyes jövedelmű háztartások összehasonlító elemzése	23
György Csongor Marosi: Ist die ungarische Kommunalreform unvermeidlich? Institutionelle Lehren aus dem deutschsprachigen Raum.....	23
Mgr. Zsigmond Tibor, PhD.: Márkahűség és fogyasztói érzelmek szerepe a mobiltelefonok piacán.....	24
Virág Imre: A bértranszparencia tranziens hatása a munkavállalói elkötelezettségre: a pszichológiai szerződés felbomlása és újra képződése	24
Szecsei Blanka: Ki lehet influenszerként vezető? A vezetéselemletek alkalmazhatósága a digitális befolyás korában	25
Takács Viktor Tamás: A marketingstandardizáció és -adaptáció mérési megközelítéseinek összehasonlító elemzése	25
Dr. Mgr. Samu István PhD.: Gúta népességdinamikájának kistérségi összehasonlítása	26
MŰVÉSZET AZ INKLÚZIÓ JEGYÉBEN.....	26
UMENIE V DUCHU INKLÚZIE	26
ART FOR INCLUSION	26
Takács Gábor Csaba: Filmes roma reprezentációk alkalmazásának lehetősége az inkluzív pedagógia jegyében	26
Pozsár Andrea: Alapfokú művészetoktatási intézmények dokumentumai a különleges bánsmódot igénylő tanulók vonatkozásában	27
prof. MUDr. Ľudovít Gašpar, CSc.: Zdravotno-sociálne aspekty inklúzie osôb s detskou mozgovou obrnou	27

Mgr. Mészáros Tímea, ArtD. Nagy Csilla: A kéz, a szem és a mesterséges intelligencia. Dilemmák a generatív mesterséges intelligencia alkalmazásáról a vizuális nevelésben a pedagógusképzésben.....	28
Mgr. Mészáros Tímea, ArtD. Nagy Csilla: Anubisztól a Pokémonokig – Kompozit lények a kreativitás szolgálatában.....	29
Dr. habil. PaedDr. Horváth Kinga, PhD., Mgr. Tóth-Bakos Anita, PhD.: Nemzetköziesítés, kreativitás és művészeti alapú tanulás a tanárképzésben egy kisebbségi felsőoktatási környezetben.....	29
GERMANISTIK IM DIGITALEN ZEITALTER	30
Dr. habil. Ágnes Hornyákné Huber: Nemzetköziesítés, kreativitás és művészeti alapú tanulás a tanárképzésben egy kisebbségi felsőoktatási környezetben.....	30
Dr. Renáta Kriston: Digitale zweisprachige Lexikographie plurizentrischer Sprachen: Neue Möglichkeiten für die Repräsentation nationaler Varietäten	30
Dr. Eszter Kukorelli: Von der digitalen Sprachwirklichkeit zur digitalen Germanistik. Sprachwandel und digitale Kommunikation als Gegenstände universitärer Lehre	31
Marianna Bazsóné Dr. Sörös: Potenziale und Grenzen der KI-gestützten Analyse literarischer Werke in der Lehrerbildung	31
Mgr. Cyntia Szegiová, PhD.: Drei Memes, eine Unterrichtsstunde: Chancen und Grenzen der Arbeit mit Memes im A2-Unterricht	32
Mgr. Doroti Vassová: Verfügar, aber ungenutzt? ChatGPT Edu im Hochschulalltag – eine Pilotstudie zu studentischen Nutzungsmustern.....	32
NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSOK I.	33
PEDAGOGICKÉ VÝSKUMY I.....	33
EDUCATIONAL RESEARCH I.....	33
Heiter Kitti: Mapping the Spatial Network of Vocational Education: The Spatial Accessibility of Dual Training in Fejér County, Hungary.....	33
Andrew Mshambala Wamvua, prof. Józsa Krisztián, DSc.: Developing a Scientific Thinking Assessment for Upper-Primary Learners in Kenya: A Conceptual Framework.....	33
Tsehaynew Getaneh Tareke, prof. Józsa Krisztián, DSc.: An Integrated Conceptual Model of Psychoeducational Predictors of Academic Success in Higher Education	34
Hajdu Noémi: The emergence of issues relating to the organisation of education for disadvantaged and/or Roma pupils in Hungarian educational journals from 1990 to 2025	35
Mgr. Bugár Kinga: A Child and Youth Resilience Measure – Revised (CYRM-R) magyar nyelvű adaptációjának pilot vizsgálata 5–9 éves gyermekek körében.....	35
prof. Józsa Krisztián, DSc., PaedDr. Borbélyová Diana, PhD., PaedDr. Nagyová Alexandra, PhD.: Az elsajátítási motiváció mérése a pedagógiai gyakorlatban: a DMQ-18 szlovák nyelvű adaptációjának előkészítése	36
Mgr. Ladislav Jaruska PhD.: Pedagógushallgatók digitális kompetenciaszintjei – egy önértékelésen alapuló vizsgálat eredményei.....	36
Kozári Krisztián: A szenvedélybeteg családban nevelkedő gyermekek iskolai támogatásának lehetőségei – pedagógiai, pszichológiai és gyermekvédelmi megközelítés.....	37

Lember-Major Enikő: Családi pluralizáció és intézményi alkalmazkodás: szerepek és kommunikáció a mozaikcsaládok és az iskola kapcsolatában.....	37
Mgr. Szabó Szilvia: Hogyan értelmezik a pedagógusok a sikeres inklúziót? – Előzetes kvalitatív eredmények egy, a szlovákiai magyar alapiskolákban végzett kutatásból.....	38
Kovács Mihály: A szabadulójátékok környezeti attitűdre gyakorolt hatásának nagysága iskolás korú résztvevők körében	38
Virágné Juhász-Nyitó Klára: A hangszeres kompetencia fejlesztése az óvodapedagógus-képzésben – egy gyakorlatorientált egyetemi kurzus tapasztalatai és hallgatói hatásvizsgálata.....	39
Mgr. Jaruska Ladislav, PhD.: A vizualizáció szerepe a fizikai jelenségek és fogalmak oktatásában és megértésében.....	39
Mgr. Berta Tünde: Three-Dimensional Curriculum Alignment Analysis Beyond a Single Index	39
NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSOK II.	40
PEDAGOGICKÉ VÝSKUMY II.	40
EDUCATIONAL RESEARCH II.	40
Dr. Verebélyi Gabriella: Traumatudatos pedagógiai szemlélet a köznevelésben – pedagógusi attitűdök és helyzetértelmezések egy pilot vizsgálat tükrében.....	40
Dr. habil. Vida Gergő, PhD., PaedDr. Borbélyová Diana, PhD.: New approaches to identifying learning difficulties from the perspective of qualitative coding and reliability	41
Dr. Pásztor Enikő Judit: Iskolássá válni háborús időkben - Beilleszkedés, kortárskapcsolatok és iskolai bántalmazás Farkas Katalin Csipetke és az iskola című regénye alapján	42
Mgr. Feketeová Kinga: Agrárismeretek szerepe a közoktatásban szlovákiai és magyarországi gazdálkodók reflexiói alapján	42
Mgr. Kocsis Zsófia, PhD., Dr. habil. PaedDr. Nagy Melinda, PhD., PaedDr. Strédl Terézia, PhD.: A családi nap szerepe az inkluzív iskolai közösségépítésben.....	43
RNDr. Balla Štefan, PhD.: Vizualizációs és modellezési stratégiák integrálása a leendő biológia- és kémia tanárok képzésébe	43
Halbritter András Albert: Iskola- és óvodaudvarok biztonsági felmérése mesterséges intelligencia segítségével	44
Mgr. Mészáros Tímea: Úton az első felvidéki magyar tanítási nyelvű Waldorf-intézmény felé. Közösségépítés és iskolaalapítás egy bontakozó közösségi kezdeményezésben.....	44
PaedDr. Kiss Beáta, PhD.: Az identitás formálása a szlovákiai kisebbségi oktatási intézményekben	44
Ribní Ferenc, Mgr. Bajcsi Ildikó, PhD.: Identitásmozaikok a kisebbségi felsőoktatás tereiben: nyelv, hovatartozás és mobilitás	45
Varga Aranka, Pecsők Judit: Roma tanulók iskolai útjának háttere egy szlovákiai közösség példáján keresztül	45
Gál Gyöngyi: Felvidéki iskolaigazgatók karriertörténetei	46
Farkas Zsuzsanna: A délvidéki magyar cserkészek táborozásai 1941 és 1944 között.....	47
Mgr. Jancsó Bernadett: A Művészet-központú gondolkodás (Artful Thinking) program matematikaoktatási adaptációjának lehetőségei az 1-9. évfolyamon.....	47

TÖRTÉNELEM MINT TUDOMÁNY ÉS MINT ISKOLAI TANTÁRGY V.....	48
HISTÓRIA AKO VEDA A DEJEPIS AKO VYUČOVACÍ PREDMET V.	48
HISTORY AS SCIENCE AND AS A SCHOOL SUBJECT V.	48
prof. Dr. Tóth Péter, PhD., Dr. habil. PaedDr. Horváth Kinga, PhD.: A Modori Evangélikus Gimnázium története a 18–19. században: Vallás, nemzetiség és oktatáspolitikai	48
Dr. Eged Alice: Egy bűncselekmény, két büntetőeljárás — Horst Wessel nemzeti hőssé válik	48
Rudas Tamás: Charging against time. The Reasons for the Survival of Cavalry as an Independent Branch of Arms in context of the Weberian Model of Authority from the last quarter of the 19th century to the First World War in context of the life of August von Mackensel and Sir Douglas Haig	49
Mgr. Bese László, PhD.: A nyilvános terek funkcióváltásai és átalakulásai Komáromban, az aktuális politikai rendszerek ellenségeképeinek függvényében.....	49
Dr. habil. Vajda Barnabás, PhD.: A történelmi gondolkodás iskolai fejlesztésének lehetőségeiről.....	50
Mgr. Fekete Áron, PhD., Dr. Fodor Richárd: Mohács 500 Dialogue - Párbeszéd a közös múltról.....	50
Mgr. Gál Zoltán: Kézbe vehető múlt? A tárgyi történelmi források materialitásának didaktikai jelentősége az iskolai történelemtanításban	50
Mgr. Jeszenszki Kornélia, PhD.: A történelmi tudás kezdetei: a történelmi előismerek az alsó tagozatos oktatásban Magyarországon.....	51
Varga Tamás: Családi emléktől a hadtörténetig – Fekete Imre katonai pályájának rekonstrukciója	51
Mgr. Hopka Zoltán: Torday Emil életútja és expedíciói Közép-Afrikában.....	52
Csopják Dániel: Társasjátékok alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a tanulói a történelmi tudat fejlesztésének szempontjából.....	52
<i>Keywords: Társasjáték-pedagógia, történelmi tudat, történelemdidaktika, történelmi gondolkodás, történelemtanítás</i> Cseh Gizella: Társasjátékok alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a tanulói a történelmi tudat fejlesztésének szempontjából.....	53
Dr. Vizi László Tamás: A külügyminiszter, akiről még kilátót is elneveztek – Walko Lajos.....	53
Mgr. Bajcsi Ildikó, PhD., Mgr. Ribnı Ferenc: A dél-szlovákiai származású zsidóság vallási identitása Izraelben.....	53
SHAPING IDENTITIES: CULTURAL, LITERARY AND LINGUISTIC DIMENSIONS	54
doc. PaedDr. Andrea Puskás, PhD. - Mgr. Tomáš Tóth: Approaches to Language Learning Anxiety: A Theoretical Framework for University Courses in EFL Teacher Training.....	54
Mgr. Renáta Lengyel-Marosi, PhD.: Wise Queens at Cherry Tree Lane: Female Education in P. L. Travers's Mary Poppins Series.....	54
Dr. habil. Katalin M. Pintérné Márkus, PhD.: Language Learning, Dictionary Use, and Learner Identity in the Age of AI	55
Dr. habil. Anna T. Litovkina, PhD.: Stereotyped Woman in Proverbs from Around the World.....	55
PaedDr. Kálmánová Cyntia: Constructing Genre Identity: Defining Dark Academia	56
Mgr. Erika Bertók: The Early Benefits of Bilingualism: Raising a Bilingual Child	56
Mgr. Klaudia Pauliková, PhD.: Mapping Didactic Decision-Making in Minority Classrooms	56

NYELVI-IRODALMI KONTEXTUSOK – HATÁRTALAN NYELVÉSZET ÉS IRODALOMTUDOMÁNY	57
JAZYKOVÉ-LITERÁRNE KONTEXTY – BEZHRANIČNÁ LINGVISTIKA A LITERÁRNA VEDA	57
LINGUISTIC-LITERARY CONTEXTS – BORDERLESS LINGUISTICS AND LITERARY STUDIES	57
Doc. Mgr. Polgár Anikó, PhD.: „Ithakában százezer évet kellene tölteni”. Az utazás narratívája Devecseri Gábor műveiben.....	57
dr. Kmeczkó Szilárd: A tudás szerkezetének megváltozása a 17. században	58
PaedDr. Baka Patrik, PhD.: A magyar ifjúsági irodalom 2022-ben	58
Mgr. Jezsó Emil: Két nyelv, egy költő: Oravecz Imre magyar és angol nyelvű lírájának összehasonlító elemzése	59
Dr. habil. Kerekes Gábor: Im Käfig gefangen? Literarische und historische Selbstverortungen der modernen ungarndeutschen Literatur: Kontinuitäten und Auslassungen	59
PaedDr. Török Tamás, PhD.: A Magyar Nemzeti Helynévtár Program szlovákiai eredményei	60
Simon Szabolcs, PhD.: Adalékok Dél-Szlovákia kétnyelvűségéről	60
doc. PaedDr. Patrik Šenkár, PhD.: Tvorba Gregora Papučeka v kontexte literárnych antológií v Maďarsku a na Slovensku: medzi intencionálnou poéziou a reflexívnou lyrikou	60
Mgr. Sabina Kovaliková Kapusňáková: Interpretačno-didaktické aspekty historických diel Jána Lenča s antickou tematikou.....	60
PaedDr. Miroslav Kazík, PhD., MBA: Content models of living personal names of married men in Sára and Vanyarc in Hungary	61
doc. PhDr. Eva Tibenská, CSc.: Etnografická a lingvistická reflexia rukopisných memoárov Alžbety Doválfovej	61
PaedDr. Jaroslav Vlnka, PhD.: Človek, identita, pamäť a úloha poézie v tvorbe slovenských autorov v Rumunsku	62
PaedDr. Eva Győriová Baková: Lingvistická analýza nárečových publicistických textov Slovákov v Rumunsku	62
PaedDr. Borbélyová Diana, PhD.: Nyelvi attitűdök kisebbségi nyelvi környezetben: a szlovák nyelv közvetítése a szlovákiai magyar tannyelvű óvodákban	62
TEOLÓGIA	63
THEOLOGY	63
Dr. Albert András: A vallásszabadság és a vallási tolerancia elvi kérdései a 16-17. századi erdélyi gondolkodók műveiben.....	63
prof. Kovács Ábrahám, PhD.: A vallástudomány és a teológia kritikai vizsgálata Polányi Mihály teóriája alapján.....	63
Dr. Homoki Gyula: A prófécia helye a kijelentésteológiában	64
Dr. Füsti-Molnár Szilveszter: "Verba manet, grammatica migrat" Politikai teológia és a szinonimizáció négy próbája.....	64
Dr. h. c. prof. PhDr. Kónya Peter, PhD.: Reformáció és ellenreformáció Varannón (Felső Zemplén)	64

doc. Mgr. Kónyová Annamária, PhD.: Reformáció és ellenreformáció Varannón (Felső Zemplén).....	65
doc. ThDr. Lévai Attila, PhD.: Cseh-magyar református történeti kapcsolatok 1920-1950 között - szemelvények.....	65
Mgr. Csík György, PhD.: Eine Form der diakonischen Arbeit in der Gemeinde im 21. Jahrhundert – nebst ihren Herausforderungen und Gefahren.....	65
Dr. habil. Tóth Bence, PhD.: A betű nem hang - A Héber Biblia fonémaeloszlása	65
Dr. Ittész Gábor: Erfurti Enchiridion (1524): A reformáció első énekeskönyve	66
Dr. Balogh Dávid: A magyar református úrvacsorai kérdések az 1931-es Istentiszteleti Rendtartásban és az 1968-as liturgiai felmérésben	66
Mgr. Görözdí Zsolt, Th.D.: A prédikáció posztmodern kihívásai	66
Vesztróczy Luca: A láthatóság teológiai paradoxona Jean-Luc Marion gondolkodásában.....	67
ThDr. Szénási Lilla, PhD.: "Tolle, lege!" Generational Differences in Bible-Reading Habits: Insights from a Non-Representative Study	67

PLENÁRIS ELŐADÁS – PLENÁRNA PREDNÁŠKA - PLENARY LECTURE

Szűts Zoltán: What narrative strategies do students use to respond to generative artificial intelligence in a specific social situation?

J. Selye University, Slovakia

In our study, we used a newly developed dyadic projective comic strip test to examine the narrative strategies higher education students employ in response to the use of generative artificial intelligence in specific social situations. In this method, respondents filled in the speech bubbles for both characters in nine ambiguous situations, which, unlike traditional attitude scales, revealed real-life situational reactions. In the study, 360 Hungarian students - including 191 enrolled in arts programs and 169 in non-arts programs - created a total of 3,240 dialogues. The resulting texts were coded using three large language models via majority voting, and we calibrated the resulting model against a human-coded anchor sample to ensure high reliability metrics. According to our findings, explored in collaboration with lead researchers Mátyás Turós and Klára Soltész-Várhelyi, art students transparently acknowledge machine authorship (40.1%), while opinions on machine perfection are strongly divided. In future-oriented scenarios, existential resistance dominated (43.3%), while the narrative of market adaptation was almost entirely absent from the responses. A key finding is that avoiding a stance (28–32%) does not function as missing data but rather as a recurring narrative strategy, applied depending on the situation. Although the specific field of study did not divide the sample, artistic status proved to be a determining factor: art students were less likely to be technocentric and twice as likely to employ irony. The situational and projective data obtained show that students defend their professional irreplaceability, which stands in sharp contrast to the pragmatic adaptation described in employability research. This phenomenon highlights that generally held attitudes and strategies employed in specific situations may diverge; therefore, in the future, it would be worthwhile to examine these two measurement methods on the same sample within the context of identity threat. At the end of my presentation, we will consider the medium-term impacts of generative artificial intelligence on higher education and the world of work.

Keywords: generative artificial intelligence, projective comic book test, narrative strategies, student attitudes, existential resistance, human-machine authorship

**SOROZATOK ELOSZLÁSA, GEOMETRIA ÉS MATEMATIKA OKTATÁSÁNAK
ELMÉLETE**

**ROZDELENIE POSTUPNOSTÍ, GEOMETRIA A TEÓRIA VYUČOVANIA
MATEMATIKY**

**DISTRIBUTION OF SEQUENCES, THEORY OF TEACHING GEOMETRY AND
THEORY OF MATHEMATICS EDUCATION**

Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chair: prof. RNDr. Tóth János, PhD.

doc. Ing. Vladimír Baláž, PhD. DrSc., doc. RNDr. Ferdinánd Filip, PhD., prof. RNDr. János Tóth, PhD., PaedDr. Tomáš Visnyai, PhD.: Some ideals, their properties and ideal convergence with respect to matrix summability
J. Selye University, Slovakia

We study properties of well-known but less known ideals too which have a lot of applications in Number Theory. For these ideals I we investigate the relationship between I-convergence and matrix summability method for bounded sequences. There is shown that for many of these ideals satisfy that I-convergence is equal to the intersection of some matrix summability methods.

Keywords: ideals; ideal convergence; matrix summability method; convergence exponent

Dr. Németh László, PhD: Tú a genetikai szénakazalban: Célzott keresés az ultra-nagy dimenziós terekben
J. Selye University, Slovakia

Hogyan térképezzük fel a rejtett összefüggéseket több millió változó között? Egy ultra-nagy dimenziós térben az interakciók brute-force keresése azonnal kombinatorikus robbanáshoz vezet, amit pusztán a számítási kapacitás skálázásával lehetetlenség kezelni. Előadásomban egy futó, valós genetikai adatokon végzett kutatás (episztázis-vizsgálat) példáján keresztül mutatom be, hogyan ad erre az elméleti és gyakorlati korlátra elegáns választ a matematika. A problémátér szűkítésének kulcsa a változók közötti erős korrelációk kiaknázása. A hálózat elemeit klaszterekbe particionáljuk, majd főkomponens-elemzéssel (PCA) vagy Elastic-Net regresszióval minden csoporthoz meghatározunk egy optimális reprezentánst. Az interakciók feltárását ezt követően kizárólag ezen a drasztikusan lecsökkentett méretű, előszelektált halmazon végezzük el. Ezzel a dimenziócsökkentésen alapuló megközelítéssel nemcsak megőrizhetjük a rendszer fundamentális összefüggéseit, de legfőbb gyakorlati hozadékaként a korábban hónapokig tartó futásidőt jelentősen redukálhatjuk.

Keywords: Többváltozós statisztika, Dimenziócsökkentés, Változószelekció, Genetika, Számítási komplexitás, Algoritmikus hatékonyság

prof. RNDr. Tóth János, PhD., doc., RNDr. Filip Ferdinand, Ph.D., doc. RNDr. Bukor József, PhD.: A New Density Hierarchy Based on Riesz and Hölder Summability
J. Selye University, Slovakia

Let $f(n)$ be an Erdős-Ulam function satisfying $f(n+1)/f(n) \rightarrow 1$ as $n \rightarrow \infty$, and let $A[f]$ denote the associated Riesz matrix. Furthermore, let $A[f^*]$ be the Riesz matrix generated by the weights $f(n)/(f(1)+f(2)+\dots+f(n))$, $n \geq 1$. The main result establishes that the matrix density induced by an arbitrary power of $A[f]$ -- equivalently, by a generalized Holder mean of arbitrary order -- is stronger than the matrix density induced by $A[f^*]$.

Keywords: weighted density; matrix density; summation method

Dr. habil. RNDr. Peter Csiba, PhD.: The Anticenter and Reflection line of a Cyclic Quadrilateral
J. Selye University, Slovakia

The Simson point S of a quadrilateral Q is the point for which the pedal polygon of Q with respect to S degenerates into a single line, called the Simson line. If we reflect the Simson point in the lines containing the sides of Q , then we get another line that is parallel to the Simson line. We refer to this second line as the Reflection line of S . Ferrarello, Mammana, and Pennisi have conjectured that if Q is a cyclic quadrilateral that does not have parallel sides, then the reflection line of S passes through the anticenter of Q . We give a positive answer to this conjecture. We also give characterizations using the reflection line for a convex quadrilateral to be cyclic or to be semi-symmetric.

Keywords: Cyclic quadrilateral; Simson point; Anticenter; Simson line; Reflection line; Semi-symmetric quadrilateral

Mgr. Vajo Peter, PhD.: Felfedezés a képernyőn: Hogyan vezetett a GeoGebra egy rejtett kollinearitás bizonyításához a kúpszeletek és teljes négyszögek világában
J. Selye University, Slovakia

Bár a klasszikus síkgeometria alapjai évezredek óta lefektetettnek tűnnek, a modern dinamikus matematikai szoftverek – kiemelten a GeoGebra – teljesen új távlatokat nyitnak a hipotézisalkotásban és a matematikai bizonyítási eljárásokban. Előadásunk egy ilyen felfedezéscentrikus kutatási utat mutat be: bemutatjuk, hogyan vezetett egy korábbi, az oOSz (két oldal és a kisebbikkel szemközi szög) háromszög-egybevágósági esetből és a teljes négyszögekből kiinduló probléma egy eddig rejtett geometriai összefüggés felismeréséhez. Kutatásunk során számítógépes vizualizációval és analitikus bizonyítással igazoltuk, hogy egy kör és egy belőle származtatott kúpszelet középpontjai, valamint közös érintőik metszéspontjainak felezőpontja minden esetben egyetlen egyenesre esik, egy meglepő affín tulajdonságot emelve be a projektív geometriai környezetbe.

Keywords: GeoGebra; kúpszeletek; kollinearitás; teljes négyszög; affín és projektív tulajdonságok

prof. Péter Sziklai, DSc.: Weighted line sums on square grids
J. Selye University, Slovakia

We study nonnegative weights on the square grid $[1, \dots, n] \times [1, \dots, n]$ whose horizontal and vertical line sums are all equal to 1. We prove that if every other lattice line has weight at most T , then $T \geq n / \sqrt{(2n^2 - 1)} > 1 / \sqrt{2}$. A construction shows that the constant $1/\sqrt{2}$ is essentially sharp. Finally, we describe a smooth continuum ansatz on the unit square, obtained from an $n = 169$ optimal weight by a four-direction logarithmic potential.

Keywords: kombinatorikus geometria, diszkrét tomográfia, eloszlás

Mgr. Monika Sviteková: A Method for the Sum of Squares of a Third-Order Recursive Sequence
J. Selye University, Slovakia

The closed-form formulas for the sum of squares of the terms of second-order recursive sequences are well known in the literature. However, extending these results to higher-order recurrences poses a significant challenge due to the substantial increase in algebraic complexity. In the present work, we investigate the sum of squares of the terms of third-order linear recursive sequences in full mathematical generality, allowing both the recurrence coefficients and the initial values to be arbitrary complex numbers. Our research is based on the so-called “simple proof method” introduced by Gryszka and Jakubczyk, which relies on the properties of telescoping sums to eliminate intermediate terms and reduce the calculations to boundary terms. As the main result of our work, we successfully generalize this telescopic framework to the entire class of third-order recurrences.

Keywords: recursive sequences, sum of squares, telescoping sum

Mgr. Dániel Tóth: Parabola secants, inscribed ellipse chains, and associated integer sequences
J. Selye University, Slovakia

We define chains of ellipses tangent to a parabola, with consecutive elements mutually tangent to each other. We establish a connection between ellipses inscribed in a parabola and the secants of the parabola. We derive explicit relations for the parameters of the chain elements and investigate the corresponding integer sequences. In particular, we identify integer sequences describing these parameters and provide geometric interpretations of them.

Keywords: Ellipse chains, circle chains, parabola, integer sequences

Mgr. Bazso Ágnes: Poncelet-féle hiperbolasor nevezetes tagjai: geometriai szerkesztések és oktatási tapasztalatok

J. Selye University, Slovakia

Az előadás a háromszöggeometria nevezetes derékszögű körülírt hiperboláit történeti, geometriai és oktatási szempontból vizsgálja. Bemutatja a Kiepert-, a Feuerbach- és a Jeřábek-hiperbola többféle geometriai szerkesztését, kitérve azok klasszikus és dinamikus geometriai megközelítéseire. A feltáró jellegű oktatási tapasztalatok arra utalnak, hogy e nevezetes hiperbolák szerkesztése és matematikai leírása alkalmas lehet a klasszikus és a dinamikus geometria összekapcsolására, továbbá hozzájárulhat a tanulók geometriai gondolkodásának és érdeklődésének fejlesztéséhez.

Keywords: trilineáris koordináták, derékszögű körülírt hiperbola, pontthalmazok, GeoGebra

RNDr. Fehér Zoltán, PhD.: Statisztikai feladatok készítése a Moodle STACK környezetben
J. Selye University, Slovakia

Az előadásban a Moodle STACK környezetben történő statisztikai feladatkészítés jellegzetességeit mutatjuk be. Ismertetjük a véletlenszerű adatok generálásának lehetőségeit, majd az adatok feldolgozását és táblázatokba rendezését. Bemutatjuk az adatok szemléltetését és a diagramok készítésének lehetőségeit, különös tekintettel a Maxima, a STACK, valamint a HTML és JavaScript alapú megoldások együttes alkalmazására. Kitérünk a feladatfejlesztés során felmerülő technikai és tartalmi sajátosságokra, valamint a dinamikus generált feladatok automatikus értékelésének lehetőségeire.

Keywords: statisztikai feladatok, Moodle STACK, adatvizualizáció

AZ INFORMATIKA AKTUÁLIS KIHÍVÁSAI

AKTUÁLNE VÝZVY V OBLASTI INFORMATIKY

CURRENT CHALLENGES IN INFORMATICS

Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chair: RNDr. Gubo Štefan, PhD.

Mgr. Vivien Csörgőová: Automatic verification of signature authenticity using image processing methods

J. Selye University, Slovakia

Signature verification is an important task in biometric authentication. This paper presents an offline signature verification method based on image-processing techniques. The proposed approach combines Hu invariant moments, Histogram of Oriented Gradients (HOG), and Structural Similarity Index (SSIM) within a weighted decision framework using an adaptive user-specific threshold. Evaluation on the CEDAR database using Accuracy, False Acceptance Rate (FAR), False Rejection Rate (FRR), and Equal Error Rate (EER) showed that the combined method outperformed the individual descriptors, achieving 88.2% accuracy (12.2% EER) with five reference samples and 90.7% accuracy (8.9% EER) with fifteen reference

samples. The results demonstrate that the proposed method provides an effective solution for offline signature verification.

Keywords: signature verification, offline biometrics, image processing, Hu moments, HOG, SSIM, adaptive threshold, CEDAR database

Mgr. Dávid Demeter: Evaluation of Large Language Models for Adaptive Programming Task Generation in C Using Ollama
J. Selye University, Slovakia

Large language models offer new possibilities for generating programming tasks adapted to different learning needs. This study evaluates LLMs deployed locally using Ollama for adaptive task generation in C programming. The models are assessed based on their ability to generate tasks according to specified programming knowledge, difficulties, or errors. The generated tasks are evaluated in terms of adaptability, relevance, difficulty, correctness, and overall quality. The study aims to assess the potential of locally deployed LLMs for adaptive task generation in programming education.

Keywords: LLM, adaptive task generation, C programming, Ollama, model evaluation

doc. RNDr. Bukor József, PhD.: Interaktív vizualizáció az elméleti informatika oktatásában
J. Selye University, Slovakia

A determinisztikus és nemdeterminisztikus véges automaták elmélete az elméleti informatika egyik alapvető témaköre. Az automaták működésének szemléltetése és szimulációja ezért fontos szerepet játszik az elméleti fogalmak megértésében és az oktatás hatékonyságának növelésében. Előadásunk áttekinti az automaták szimulációjára és vizualizációjára szolgáló, felsőoktatásban alkalmazott eszközöket és megközelítéseket. Végül röviden kitérünk a mesterséges intelligencia nyújtotta új lehetőségekre, különös tekintettel a tanulást támogató interaktív alkalmazásokra.

Keywords: Computer science education, Finite state automata, Visualisation

PaedDr. Bence Pásztor: An analysis of appearance of the digital safety in the National Core Curricula for primary schools and grammar schools in Slovakia and Croatia
J. Selye University, Slovakia

As a result of the everyday use of digital technologies and the internet, acquiring knowledge of digital safety is becoming increasingly important even at the primary and secondary school levels. Pupils regularly use various online services, social media platforms and digital devices, and in doing so may encounter numerous data protection and security risks. For this reason, school education plays an important role in developing the knowledge required for the responsible handling of personal data, the recognition of online threats and safe digital behavior. This study examines and compares the national core curriculum of Slovakia and Croatia with regard to how topics related to digital safety are addressed within IT education. A comparison of the two countries' curricula provides an opportunity to explore the similarities and

differences in digital safety education and to determine which of the two countries' curricula places greater emphasis on developing pupils' knowledge of digital safety.

Keywords: digital safety, national core curriculum, similarities and differences, education, Slovakia, Croatia

Mgr. Vígh Balázs: Penészgombatelepek növekedésének modellezése sztochasztikus sejtautomatával

J. Selye University, Slovakia

A penészgombák telepnövekedése összetett térbeli folyamat, amelyet a telep lokális növekedési folyamatai és a környezeti feltételek együttesen határoznak meg. Munkánk célja egy olyan sztochasztikus sejtautomata-modell kialakítása volt, amely egyszerű lokális szabályok segítségével képes leírni a penészgombatelepek térbeli növekedését.

Keywords: penészgombák, telepnövekedés, modellezés, sztochasztikus sejtautomata

Mgr. Paksi Dávid, PhD.: Nyílt súlyú modellek a generatív mesterséges intelligenciában: a képgeneráló és a nagy nyelvi modellek ökoszisztémájának összehasonlító elemzése

J. Selye University, Slovakia

A generatív mesterséges intelligencia területén a nyílt súlyú (open-weight) és a zárt, szolgáltatásként elérhető modellek versenye alapvetően meghatározza a technológia hozzáférhetőségét, a kutatási lehetőségeket és az ipari alkalmazhatóságot. Míg a képgeneráló modellek piacán a kezdetben meghatározó nyílt ökoszisztéma néhány év alatt jelentősen átalakult, a nagy nyelvi modellek (Large Language Model, LLM) esetében a nyílt súlyú kiadások jelenleg is versenyképesek a zárt rendszerekkel. Jelen tanulmány a 2022 és 2026 közötti időszak jelentősebb modellkiadásait elemzi mindkét területen a kiadó szervezet, a hozzáférhetőség mértéke és a referenciamérésekben mért relatív teljesítmény szempontjából. A kiadásokat a bevett licenckategóriák (pl. Apache 2.0, MIT, korlátozott közösségi licencek), valamint a nyíltság értékelésére kidolgozott keretrendszerek — az Open Source AI Definition (OSAID) és a Model Openness Framework (MOF) — alapján osztályozzuk. Eredményeink szerint a két terület időben eltolódva, de hasonló tendenciát mutat: a nyílt fejlesztés nem szűnik meg, hanem kevesebb szereplőre és eltérő földrajzi régiókra koncentrálódik, miközben a kiadások nyíltságának mértéke csökken. Az azonosított tendenciák alapján fejlődési forgatókönyveket vázolunk a nyílt LLM-ökoszisztémára, és módszertani ajánlásokat fogalmazunk meg a gyorsan változó modellkínálat követésére kutatók és fejlesztők számára.

Keywords: LLM, AI, open-weight, license

Mgr. Gergely Kocsis: Ensuring Pedagogical Continuity amid the Obsolescence and Discontinuation of 3D Modeling Applications

J. Selye University, Slovakia

Mobile 3D modeling applications are becoming useful tools in education. They allow students to create models of real objects and help teachers present practical tasks. However, these applications can change,

become outdated, or disappear from app stores. This creates difficulties when a teacher has prepared lessons, instructions, and assignments for a specific application. This paper discusses this problem through the example of Luma AI. Its mobile application was removed by the developers, although it had previously been used for creating 3D models in educational activities. At present, KIRI Engine can be used as a replacement because it offers similar functions. Nevertheless, changing applications is not a simple process. Teachers must learn how the new application works and understand its image-capture process, model-generation options, export formats, limitations, and costs. They must also test whether it works on the devices available to students. Teaching materials, tutorials, classroom instructions, and assessment methods may need to be updated. Students may also require support while learning the new interface and workflow. The results created in different applications can vary in quality, which can make student work more difficult to compare. Our paper presents practical suggestions for selecting and introducing replacement applications in education. It recommends focusing on general 3D modeling skills instead of teaching only one application. Teachers should also keep backup copies of models, use widely supported file formats, prepare alternative tools, and design flexible learning materials. These steps can help schools continue 3D modeling activities when an application becomes obsolete or is discontinued.

Keywords: 3D modeling, Luma AI, education, computer science, AI

PaedDr. Csóka Márk, PhD.: Generatív képalkotás lehetőségei
J. Selye University, Slovakia

Generatív képalkotás alatt forráskód, algoritmusok és matematikai függvények segítségével készített digitális képeket értjük. A hagyományos digitális képkészítéssel ellentétben, ahol a kép egyes elemei direkt szerkesztés eredményei, a generatív képalkotás inkább szabályok és paraméterek összességére bízta a kimenet megalkotását. Ez a megközelítés lehetőséget nyújt az oktatásban a programozás, matematika, vizuális művészetek és kreatív problémamegoldás összekapcsolására. A tanulmány ismerteti az eddigi törekvéseket és feltárja a generatív képalkotás oktatási kontextusban betölthető helyét, kiemelve a programozás oktatás és kreativitás támogatásának lehetőségeit. Generatív képalkotás lehetőséget ad a tanulók számára, hogy teljesíthető és vizuálisan követhető formában implementáljanak programozási koncepciókat. Alapvető fogalmak, mint például a ciklusok, feltételkezelés és véletlen felhasználása lehetővé teszik a tanulók számára különböző minták generálását, egyes utasítások következményeinek megfigyelését és vizuális hibakeresést. A programozás absztrakt jellegéhez kapcsolódó azonnali vizuális kimenet lehetőséget biztosít kísérletezésre, problémák megoldására és fokozatos fejlesztésre. A tanulmány célja betekintést biztosítani a generatív képalkotás lehetőségeibe és az oktatásban kiemelt szerepet betöltő tudományterületek és készségek összekapcsolásába.

Keywords: algoritmikus képalkotás, generatív képalkotás, vizualizáció, programozás

PaedDr. Ladislav Végh, PhD.: Guided Inquiry-Based Learning with Interactive Algorithm Visualizations in Introductory Programming: A Literature-Informed Task Design Framework
J. Selye University, Slovakia

Interactive visualizations can help students understand the execution of algorithms, but they alone, even when interactive, do not guarantee active learning. This paper introduces a literature-based framework that

combines guided inquiry-based learning with interactive visualizations for introductory programming. The framework connects inquiry stages to learner activities, the role of visualization, and instructional guidance. By applying this framework, students will be able to examine the behavior of algorithms through guided interaction with visualizations and systematically explore it by trying various input data. The approach is illustrated with a matrix-based algorithm and is intended to provide a reusable basis for designing guided inquiry activities in introductory programming education.

Keywords: inquiry-based learning; guided inquiry; introductory programming; interactive algorithm visualization; matrix algorithms; algorithm education

Ing. Ondrej Takáč, PhD.: Influence of Background Suppression on Photogrammetric 3D Reconstruction from a Limited Number of Images and the possibilities of using 3D models in the educational process

J. Selye University, Slovakia

Photogrammetric 3D reconstruction typically requires a sufficient number of overlapping images containing distinctive visual features to achieve reliable camera alignment and accurate geometric reconstruction. In practical applications, however, only a limited number of source images may be available, while complex or highly textured backgrounds can additionally influence the reconstruction process. This study investigates the effect of background suppression on the quality of photogrammetric 3D models generated from reduced image datasets. Several sets containing a limited number of photographs of selected physical objects are processed in their original form and after the background has been removed or suppressed. The resulting datasets are reconstructed using Agisoft Metashape and KIRI Engine Photo Scan. The generated 3D models are evaluated with respect to reconstruction completeness, geometric accuracy and their possibilities of use in the educational process. The study aims to determine whether background suppression can compensate, at least partially, for the limitations associated with sparse image acquisition and whether its influence differs between desktop and cloud-based photogrammetric reconstruction solutions. The results may contribute to the optimisation of simplified image acquisition workflows for educational, documentation and rapid 3D modelling applications.

Keywords: Photogrammetry; 3D reconstruction; Background suppression; Education; 3D modelling

KÖZGAZDASÁGTAN ÉS MENEDZSMENT TUDOMÁNYTERÜLET

VEDNÁ OBLASTĚ EKONOMIE A MANAŽMENTU

ECONOMICS AND MANAGEMENT

Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chairs: **prof. Dr. Józsa László, CSc., Mgr. Zsigmond Tibor, PhD.**

Prof. Dr. Poór József, DSc., PhDr. Szeiner Zsuzsanna, PhD.: Kamarai tanácsadás jellemzői Európa különböző régióiban
J. Selye University, Slovakia

A nyugat-európai országokban működő kamarai modellek azt mutatják, hogy megfelelő jogi és finanszírozási háttér mellett a kamarák a képzés mellett stabil, intézményesített tanácsadási szereplőkké válhatnak a gazdaságban. Az északi modellben a kamarai tanácsadás nem általános információszolgáltatás, hanem magas hozzáadott értékű, célzott üzleti támogatás, amely jól illeszkedik a gyorsan változó piaci környezethez. Ez a megközelítés különösen ott adaptálható sikeresen, ahol a cél a rugalmas, innovatív és vállalati igényekre szabott kamarai működés, állami túlszabályozás nélkül. A dél-európai kamarai tanácsadás rugalmas, alkalmazkodó, ugyanakkor kevésbé intézményesített. Hosszú távon a hatásosság növeléséhez a szolgáltatások stabil finanszírozása és stratégiai megerősítése indokolt. A Közép és Kelet európai régióban a kamarai tanácsadás széttagolt, erőforrás-érzékeny, ugyanakkor fontos adaptációs eszköz. A hatékonyság növelésének feltétele a kamarai szerepek egyértelműsítése, a finanszírozás stabilizálása és a nyugat-európai, valamint északi modellek tudatos átvétele.

Keywords: Kamarák, tanácsadás, vállalkozások

Dr. habil. Sarnyai Csaba Máté, Prof Dr. Mitev Ariel Zoltán, Dr. Ivicz Mihály Zsolt: Az intézményi kétnyelvűség mint versenyelőny a közvetlen külföldi befektetések (FDI) vonzásában: a Komárom–Komárno iker-városi régió
Károli Gáspár Református Egyetem, Hungary, Corvinus Egyetem, Hungary

Az ikervárosok elmélete, Komárom történeti fejlődése (XX. sz. kivonatosa), Gazdasági kapcsolatok-Komarno-Komárom gazdasági övezet potenciáját tekintve kiemelkedő jelentőséggel bír az FDI számára. Nemcsak a Duna melletti fekvése, hanem kiváló infrastruktúrája, valamint a relatív nagy és rugalmas munkaerőpiac is olyan faktorok, amelyek képesek kielégíteni a régió gazdasági igényeit. Külön kiemelendő a kétnyelvű közösségben rejlő lehetőség, ami a térségben meghatározó autóiparra jellemző hullámzó munkaerőpiaci elvárásoknak is képes megfelelni. A kétnyelvűség megléte ugyanis lehetővé teszi a gyors és problémamentes toborzást a felvidéki régióból igény esetén, ami lehetővé teszi, hogy a térség két ország erőforrásait és előnyeit egyszerre használja. A jelen lévő ikervárosi jellege közvetítő mechanizmusokon keresztül gazdasági előnnyé alakítható. Ugyanakkor Komárom-Komarno nem tipikus ikerváros, hanem inkább „két rendszerű egy városi térség”, ahol a versenyelőnyhöz szükséges többdimenziós integráció, aminek minimális, de nem elégséges feltétele a kétnyelvűség megléte, még nem érte el azt a szintet, mint pl. az Oresund-övezet. A közös Intézmények: kétnyelvű oktatás-mint versenyelőny Komáromban nincs is ugyan, de Komarnóban nem egyintézményen belül szlovák és magyar iskolák külön léteznek. Közös Infrastruktúra (monostori híd, 2020 óta, jelentős FDI vonzó hatás). Konklúzió: van e sajátos Komárom-

Komárnó fejlődési vonal? Ez egy kialakulóban lévő autóipari klaszter, remény egy Oresund (svéd-dán) övezet létrejöttére.

Keywords: Kétnyelvűség, Kettős identitás, FDI vonzó képesség, Twin city, Klaszter

Dr. Laki Ildikó: Egy változó metropolisz – Budapest gazdasági és társadalmi útja 2000–2026 Milton Friedman Egyetem, Hungary

Előadásunkban Budapest elmúlt 26 évének gazdasági-társadalmi helyzetét kívánjuk bemutatni. Budapest gazdasági és társadalmi fejlődése a 21. század első negyedében olyan komplex városi átalakulási folyamatként értelmezhető, amelyben a gazdasági modernizáció, a társadalmi szerkezet változása, a szuburbanizáció, a városrehabilitáció és a növekvő területi egyenlőtlenségek egyaránt meghatározó szerepet játszottak. A 2000 és 2026 közötti időszakban Budapest tovább erősítette Magyarország gazdasági, szolgáltatási, felsőoktatási, kulturális és innovációs központjaként betöltött szerepét. A főváros gazdasági szerkezetében egyre nagyobb jelentőségre tettek szert a magas hozzáadott értéket előállító szolgáltatások, az információs és kommunikációs technológiák, a kreatív gazdaság, valamint a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek (Egedy, 2021). A gazdasági fejlődés ugyanakkor nem egyenletesen jelent meg a városi térben, és a főváros országon belüli kiemelkedő pozíciója tovább erősítette a Budapest és Magyarország más térségei között fennálló fejlettségi különbségeket. Az OECD területi elemzései szerint Budapest gazdasági és társadalmi szerepe továbbra is domináns Magyarországon, miközben jelentős város-vidék és regionális különbségek tovább éleződtek. A 2000 utáni időszak egyik legfontosabb térbeli folyamata a szuburbanizáció erősödése volt, amelynek következtében Budapest agglomerációjának népessége és gazdasági jelentősége jelentősen növekedett. Az OECD adatai szerint a Budapest körüli térség népessége mintegy húsz év alatt több mint 20 százalékkal növekedett, ami egyúttal fokozódó közlekedési, környezeti és infrastrukturális terhelést eredményezett.

Keywords: városfejlődés, gazdasági fejlődés, társadalmi változás, területi egyenlőtlenség, dzsentrifikáció, fenntarthatóság

Mgr. Zsemlyeová Barbara: A projektmenedzsment modern irányzatai és vállalati alkalmazásuk

J. Selye University, Slovakia

A projektmenedzsment napjaink vállalati működésének meghatározó eszközévé vált, mivel a szervezetek egyre összetettebb és gyorsan változó környezetben kénytelenek működni. A tanulmány célja a projektvezetés legfontosabb irányzatainak és módszertani megközelítéseinek elméleti áttekintése, különös tekintettel azok vállalati alkalmazhatóságára. A dolgozat bemutatja a hagyományos projektmenedzsment alapelveit, valamint az agilis szemlélet, a hibrid megközelítések és a modern projektvezetési trendek főbb jellemzőit. Az elemzés kitér az egyes módszerek előnyeire, korlátaira és alkalmazási területeire, továbbá vizsgálja azok hozzájárulását a projektek eredményességéhez és a szervezeti teljesítmény növeléséhez. Az elméleti összefoglaló rámutat arra, hogy a projektvezetési módszerek megfelelő kiválasztása és adaptálása jelentős versenyelőnyt biztosíthat a vállalatok számára a dinamikusan változó gazdasági környezetben. További célja tanulmányunknak az elméleti modellek összehasonlításából levont következtetések gyakorlati vizsgálati eredményeinek bemutatása.

Keywords: projektmenedzsment, projektvezetés, agilis módszertan, hagyományos projektmenedzsment, vállalati működés, projekt sikeresség

PhDr. Busánszki Viktor: A mesterséges intelligencia megítélése a fogyasztói döntéshozatalban

J. Selye University, Slovakia

A mesterséges intelligencia (MI) térnyerése folyamatosan alakítja a fogyasztói szokásokat, azonban a technológia elfogadottsága nem egyenletes a vásárlási folyamat különböző szakaszaiban. Jelen kutatás célja annak vizsgálata, hogy a fogyasztók milyen mértékben vonják be az MI eszközöket a döntéshozatalba, hogyan ítélik meg azok hitelességét, és miként viszonyulnak az automatizált ügyfélszolgálati megoldásokhoz. A kvantitatív, kérdőíves felmérés adatainak elemzése SPSS szoftverrel történt. Az eredmények alapján szignifikáns pozitív összefüggés mutatható ki az MI hitelességének megítélése és a vásárlási célú használat gyakorisága között. Míg a nemek tekintetében nem figyelhető meg eltérés az MI használat intenzitásában, az életkor meghatározó tényezőként van jelen. Eredményeink alapján a 18–35 éves korosztály gyakrabban és nagyobb bizalommal támaszkodik az MI nyújtotta technológiák megoldásaira. A kutatás legfőbb megállapítása ugyanakkor egy éles határvonalra mutat rá a technológia elfogadásában. Az általános online vásárlási gyakoriságtól és az MI felé mutatott előzetes nyitottságtól függetlenül a válaszadók elsöprő többsége (közel 92%) a problémamegoldás során egyértelműen a személyes, emberi ügyfélszolgálatot részesíti előnyben az automatizált rendszerekkel szemben. A tanulmány összességében rávilágít arra, hogy bár az MI hatékony és egyre népszerűbb döntéstámogató eszközként funkcionál a vásárlás előtti információgyűjtési fázisban, a közvetlen, bizalmat igénylő interakciókat a jelenlegi fogyasztói preferenciák alapján még nem képes kiváltani.

Keywords: Mesterséges intelligencia, Fogyasztói magatartás, Vásárlási döntéshozatal, Generációs különbségek

Judit Gombkötő: Before Go-Live: What Does European ERP Penetration Reveal About Readiness Risks in SAP Implementations?

MATE, Hungary

In the context of this study, the use of ERP systems by enterprises at the European country level was analysed in order to derive lessons for the pre-go-live phase of an SAP implementation project. The indicator E_ERP1 for the years 2023 and 2025 for the EU27 and individual countries was taken from the isoc_eb_iip dataset available on the Eurostat website. The results of the empirical analysis for the EU27 for the year 2025 are presented below for the average values of the indicator E_ERP1 for sharing information within and across departments within functional departments for the three size classes of enterprises (SMEs, medium-sized enterprises, large enterprises) as well as for the average values for the group of enterprises with 10 or more employees for the EU27 as well as for the single countries across the two investigated years. On the EU27 level, the average for the indicator E_ERP1 for the year 2025 amounts to 36.8% for small enterprises, 65.6% for medium-sized enterprises and 86.4% for large enterprises. The Friedman test showed a statistically significant size gradient ($\chi^2 = 52.0$; $p = 5.11 \times 10^{-12}$), while the pairwise Wilcoxon tests yielded $p < 0.001$ for all comparisons between enterprise size classes. On the EU27 level for the group of enterprises with 10 or more employees, the average increased from 41.4% in 2023 to 42.7% in 2025, on average by 1.4 percentage points, with the largest increase observed in Sweden with 5.8 percentage points.

In absolute terms the lowest average for the indicator E_ERP1 is registered in Hungary with 30.9%, and it even declined by 4.4 percentage points from 2023 to 2025. Therefore, from a risk management perspective the pre-go-live phase of an SAP implementation project has to be handled separately from the actual go-live phase, especially in less mature ERP environments and in setups where multiple enterprises of different sizes are involved.

Keywords: SAP; ERP; go-live; go-live readiness; enterprise resource planning systems; Eurostat; digital transformation

Mgr. Mészáros János: A határmenti fogyasztás vizsgálata Észak- és Dél-Komárom példáján: euró, forint és vegyes jövedelmű háztartások összehasonlító elemzése
J. Selye University, Slovakia

A szlovák–magyar államhatár mentén fekvő városok sajátos gazdasági teret alkotnak, és ez alól a Duna két partján fekvő Észak- és Dél-Komárom sem kivétel, ahol a lakosság fogyasztási döntéseit két eltérő pénznem, eltérő árszínvonal és eltérő jövedelmi viszonyok egyszerre befolyásolják. A határ két oldalán élők számára a napi bevásárlás gyakran nem korlátozódik a saját ország üzleteire, ami felveti a kérdést, hogy egy azonos fogyasztói kosár megvásárlása milyen anyagi terhekkel, illetve esetleges anyagi előnyökkel jár a különböző jövedelemtípusú háztartások számára. Jelen tanulmány célja annak feltárása, hogy egy euró alapú jövedelemmel rendelkező, egy forint alapú jövedelemmel rendelkező, illetve egy vegyes (euró és forint alapú) jövedelemmel rendelkező háztartás hogyan viszonyul anyagilag egymáshoz, amennyiben ugyanazt a standardizált fogyasztói kosarat vásárolja meg az Észak- és Dél-Komáromban egyaránt elérhető üzletekben. A munka során a két oldalon fellelhető, nyilvánosan hozzáférhető árazási adatok összegyűjtésére és összehasonlító elemzésére kerül sor, kiegészítve az aktuális árfolyamviszonyok figyelembevételével. Ezáltal a tanulmány célja, hogy strukturált módon mutassa be a határmenti fogyasztás során jelentkező anyagi terheket és lehetőségeket, valamint az esetleges vásárlóerő-különbségek problémakörét, hozzájárulva a régió gazdasági-társadalmi folyamatainak mélyebb megértéséhez.

Keywords: border consumption, purchasing power parity, consumer basket, income structure, Northern and Southern Komárom

György Csongor Marosi: Ist die ungarische Kommunalreform unvermeidlich? Institutionelle Lehren aus dem deutschsprachigen Raum
Makovecz Campus Alapítvány, NKE, Károli Gáspár Református Egyetem, Hungary

Das ungarische Kommunalsystem steht an einem strukturellen Wendepunkt. Die Zentralisierung öffentlicher Aufgaben, die begrenzte Finanzautonomie, territoriale Disparitäten sowie der demografische und wirtschaftliche Anpassungsdruck stellen seine langfristige Funktionsfähigkeit infrage. Damit rückt neben der Notwendigkeit vor allem die institutionelle und finanzpolitische Ausgestaltung einer Reform in den Mittelpunkt. Die Forschung untersucht, welche Erkenntnisse Ungarn aus den kommunalen Systemen Deutschlands, Österreichs und der Schweiz gewinnen kann. Die vergleichende institutionelle Analyse umfasst die verfassungsrechtliche Absicherung der kommunalen Selbstverwaltung, das Subsidiaritätsprinzip, die Aufgaben- und Einnahmenautonomie, den Finanzausgleich sowie Formen interkommunaler Zusammenarbeit. Im Zentrum steht das Spannungsverhältnis zwischen kommunaler Selbstständigkeit und effizienter Aufgabenwahrnehmung: Wie können insbesondere kleinere Gemeinden

ihre lokale Identität und demokratische Handlungsfähigkeit bewahren, während sie öffentliche Leistungen gemeinsam und wirtschaftlicher erbringen? Die Untersuchung berücksichtigt, dass die Modelle des deutschsprachigen Raums aufgrund unterschiedlicher historischer, föderaler und finanzpolitischer Bedingungen nicht unmittelbar auf Ungarn übertragbar sind. Ziel der Forschung ist keine mechanische Übernahme ausländischer Lösungen, sondern die Identifizierung anpassbarer institutioneller Elemente. Das Forschungsergebnis deutet darauf hin, dass eine zukunftsfähige Reform eine klarere Aufgabenverteilung, mehr finanzielle Eigenverantwortung, einen transparenten und berechenbaren Finanzausgleich sowie eine territorial differenzierte Verwaltungsstruktur erfordert. Die deutschsprachigen Erfahrungen bieten keine fertige Blaupause, aber wissenschaftlich begründete Orientierungspunkte für Ungarn.

Keywords: kommunale Selbstverwaltung, Kommunalreform, institutioneller Vergleich, Subsidiaritätsprinzip, kommunale Finanzautonomie, interkommunale Zusammenarbeit, deutschsprachiger Raum

Mgr. Zsigmond Tibor, PhD.: Márkahűség és fogyasztói érzelmek szerepe a mobiltelefonok piacán

J. Selye University, Slovakia

A kutatás célja megvizsgálni a márkahűséget befolyásoló tényezőket. A kutatás mintáját az Apple és a Samsung felhasználói képezték. Az adatok gyűjtéséhez kérdőívet használtunk, mely online és anonim módon került kitöltésre a kitöltők által. A mintavétel során arra törekedtünk, hogy csupán Apple és Samsung készülékekkel rendelkezők töltsék ki. Ennek eléréséhez egy Apple és egy Samsung Facebook csoporthoz csatlakoztunk. A kérdőívünk megosztását követően 200 válasz érkezett be, azonban az adattisztítást követően 179 válasz került a végleges mintába. Az eredmények alapján egyértelmű különbségek és jól körvonalazható hasonlóságok is megfigyelhetők a két felhasználói csoport között. A márkához fűződő kapcsolat többdimenziós vizsgálata alapján megállapítható, hogy az Apple-felhasználók erősebb érzelmi kötődést és magasabb szintű márkahűséget mutatnak.

Keywords: okostelefon, márkahűség, érzékenységi, vásárlói magatartás, fogyasztói döntés

Virág Imre: A bértranszparencia tranziens hatása a munkavállalói elkötelezettségre: a pszichológiai szerződés felbomlása és újra képződése

Miskolci Egyetem, Hungary

A tanulmány a bértranszparencia bevezetésének munkavállalói elkötelezettségre gyakorolt időbeli hatását vizsgálja. A kutatás munkakör-értékelési, bérrendszer-fejlesztési és bértranszparencia-projektek tapasztalataira, valamint HR- és felsővezetővel készített strukturált szakértői interjúra épül. Az abduktív tematikus elemzés alapján a bértranszparencia hatása nem lineáris, hanem tranziens folyamatként értelmezhető. A vizsgált esetekben három jellegzetes átmeneti szakasz különült el: az igazságossági sokk, a bizalomvesztés, valamint a tanulás és bizalomépítés időszaka. A folyamat központi magyarázó mechanizmusa a pszichológiai szerződés felbomlása és újraképződése: a korábbi, részben személyes vezetői kapcsolatokra épülő működés meggyengül, miközben az új, szabályalapú rendszer még nem szerzett tapasztalati legitimitást. Ez átmeneti bizalmi vákuumhoz és az elkötelezettség csökkenéséhez vezethet. Az új rendszer következetes működésével fokozatosan strukturális bizalom és új pszichológiai szerződés alakulhat ki, amely mellett az elkötelezettség a kiinduló szintet meghaladó szinten is

stabilizálódhat. A tanulmány a bértranszparenciát ezért nem pusztán jogi megfelelési feladatként, hanem a vezetési kultúrát, a szervezeti bizalmat és a pszichológiai szerződést átalakító szervezeti változásként értelmezi.

Keywords: bértranszparencia; munkavállalói elkötelezettség; pszichológiai szerződés; szervezeti bizalom; szervezeti igazságosság; DSE-modell

Szecsei Blanka: Ki lehet influenszerként vezető? A vezetéselméletek alkalmazhatósága a digitális befolyás korában

Pécsi Tudományegyetem, Hungary

The rise of digital technologies and social media has transformed traditional forms of influence and created new forms of leadership without formal authority. This paper explores the extent to which classical leadership theories can be applied to understanding influencers and their ability to shape followers' attitudes, behaviors, and consumer behavior. The study examines behavioral, transformational, servant, and authentic leadership theories, focusing on their relevance and limitations within influencer culture. The analysis is complemented by a case study of an influencer-led brand. The findings suggest that each leadership theory captures a different dimension of influencer influence, including observable behavior, inspiration, follower-oriented engagement, and perceived authenticity. However, none of these alone can fully explain the complex nature of influence in digital environments. Parasocial relationships emerge as an important complementary factor, strengthening followers' sense of connection and trust toward influencers. The paper concludes that classical leadership theories remain relevant but need to be adapted to account for relational, emotional, and perceptual aspects of digital influence.

Keywords: parasocial relationships, leadership theories, influencer culture, authentic leadership, transformational leadership, servant leadership, behavioral leadership, digital influence, consumer behavior, social media

Takács Viktor Tamás: A marketingstandardizáció és -adaptáció mérési megközelítéseinek összehasonlító elemzése

J. Selye University, Slovakia

A nemzetközi piacokra történő terjeszkedés egyik dilemmája, hogy a vállalatok marketingtevékenységüket milyen mértékben standardizálják, illetve adaptálják az egyes külföldi piacok sajátosságaihoz. A standardizáció–adaptáció kérdésköre több évtizede a nemzetközi marketingkutatás meghatározó témája, ugyanakkor a fogalmak operacionalizálása és mérése a mai napig nem egységes. A tanulmány célja a marketingstandardizáció és marketingadaptáció mérésére alkalmazott megközelítések összehasonlító elemzése. Az elemzés hat, a téma terület szempontjából meghatározó empirikus kutatás vizsgálatára épül, különös tekintettel a felhasznált konstrukciókra, mérési skálákra, valamint a marketingmix elemeinek kezelésére. Az elemzett tanulmányok között szerepelnek a marketingmix standardizációját mérő klasszikus modellek, az adaptáció különböző dimenzióit vizsgáló megközelítések, valamint a marketingképességek és vállalati teljesítmény kapcsolatát elemző újabb kutatások. Az eredmények rámutatnak, hogy a szakirodalomban nincs egységes mérési gyakorlat. Egyes szerzők a 4P vagy 7P elemek standardizációját vizsgálják, míg mások csak a termék-, promóció- vagy disztribúciós adaptációra koncentrálnak. Jelentős különbségek mutathatók ki a standardizáció és adaptáció konceptualizálásában, a skálák felépítésében,

valamint a vállalati teljesítmény mérésében is. A vizsgálat azonosítja azokat a szerzőket és mérési modelleket, amelyek a legnagyobb hatást gyakorolták a téma terület fejlődésére, különösen Jain, Cavusgil és Zou munkásságát. A tanulmány hozzájárul a nemzetközi marketingstratégia kutatásához azáltal, hogy javaslatot fogalmaz meg egy olyan konceptuális keretre, amely alkalmas lehet a közép-európai, illetve a dél-szlovákiai vállalatok nemzetközi marketingstratégiáinak későbbi empirikus vizsgálatához.

Keywords: nemzetközi marketing, marketingstratégia, standardizáció, adaptáció, marketingmix, szakirodalmi áttekintés

Dr. Mgr. Samu István PhD.: Gúta népességdinamikájának kistérségi összehasonlítása Slovakia

A tanulmány célja Gúta település demográfiai helyzetének összehasonlítása két, földrajzilag és nagyságában hasonló csallóközi várossal: Somorjával és Nagymegyerrel. A kutatás 2014 és 2024 közötti népességszociológiai adatokat vizsgál, különös tekintettel a természetes szaporodás, a vándorlási egyenleg és a teljes népességváltozás alakulására. A vizsgálat feltételezi, hogy a kedvezőbb gazdasági és közlekedéshelyrajzi adottságokkal rendelkező városok – mint Somorja és részben Nagymegyer – pozitívabb népességdinamikát mutatnak, elsősorban a vándorlás révén. Az elemzés kimutatta, hogy Somorja stabil vagy enyhén növekvő trendet mutatott, míg Nagymegyer és Gúta adatai jelentősebb ingadozásokat jeleztek. A természetes szaporodás szerepe a vizsgált időszakban általában csekélyebb volt, a népességnövekedést főként a pozitív migrációs egyenleg biztosította. A kutatás rávilágít arra is, hogy a települések társadalmi szerkezete és gazdasági lehetőségei szoros kapcsolatban állnak demográfiai folyamataikkal. Az eredmények hozzájárulhatnak a helyi önkormányzatok hosszú távú fejlesztési stratégiáinak kialakításához és a kistérségi együttműködés erősítéséhez. A tanulmány így nem csupán leíró jellegű, hanem gyakorlati döntéstámogató eszköz is a térség számára.

Keywords: népességdinamika, természetes szaporodás, vándorlási egyenleg, teljes népességváltozás, kistérségi összehasonlítás

MŰVÉSZET AZ INKLÚZIÓ JEGYÉBEN

UMENIE V DUCHU INKLÚZIE

ART FOR INCLUSION

**Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chairs: Mgr. Tóth-Bakos Anita, PhD., doc. dr. univ.
Csehiová Agáta, PhD.**

Takács Gábor Csaba: Filmes roma reprezentációk alkalmazásának lehetősége az inkluzív pedagógia jegyében Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Hungary

„Dikh les aver” - cigányul azt jelenti: Nézd őt/azt másképpen! Ez a gondolat határozza meg kutatásaimat, ahogyan jelen tanulmányomat is. Nézzük másképp a roma kultúrát: egyrészt a filmek szempontjából, másrészt a sztereotipikus képek világából kilépve. Tanulmányom azt vizsgálja, hogy a roma/cigány

reprezentációkat megjelenítő magyar filmek és filmrészletek miként alkalmazhatók az inkluzív és interkulturális nevelés érdekében úgy, hogy egyszerre erősítsék a roma gyermekek pozitív kulturális identitását és fejlesszék a nem roma gyermekek interkulturális érzékenységet. Kutatásom kiindulópontja, hogy a filmek nem a valóság közvetlen leképezéseként, hanem sajátos alkotói nézőpontból létrehozott reprezentációkként értelmezhetők, ezért pedagógiai alkalmazásuk során különösen fontos a látottak kritikai feldolgozása. Tanulmányom áttekinti a filmes roma reprezentációk, a multikulturális és interkulturális nevelés, valamint a filmpedagógia kapcsolódási pontjait, továbbá bemutatja a „FOCUS! Roma Cinema Youth Project” módszertani tapasztalatait, mint a kutatás megközelítésének egyik nemzetközi előzményét. A kutatás fő eredménye egy saját, „KÉPP” – Kritikai, Élményalapú, Problémamegoldó és Perspektívaváltó filmfeldolgozás elnevezésű pedagógiai munkamodell felvázolása. A modell a pedagógiai cél meghatározásától és a film tudatos kiválasztásától a filmrészletek kritikai értelmezésén, a perspektívaváltáson és a filmben megjelenő reprezentációk, valamint a társadalmi valóság összevetésén keresztül a reflexióig és a visszamérésig terjed. A megközelítés hangsúlyozza, hogy önmagában a filmvetítés nem feltétlenül eredményez attitűdváltozást a gyermekekben a roma/cigány kultúra irányába; ehhez szükséges a felkészült pedagógus által irányított, tudatos feldolgozás. Tanulmányom amellett érvel, hogy a kritikai filmfeldolgozás hozzájárulhat a roma reprezentációkkal kapcsolatos sztereotípiák felismeréséhez, a perspektívaváltás fejlesztéséhez és az interkulturális szemlélet erősítéséhez.

Keywords: roma reprezentációk, filmpedagógia, inkluzív pedagógia, interkulturális nevelés, kritikai pedagógia, filmek az oktatásban

Pozsár Andrea: Alapfokú művészetoktatási intézmények dokumentumai a különleges bánásmódot igénylő tanulók vonatkozásában

Tóth Aladár Zeneiskola AMI, Debreceni Egyetem, Hungary

A tanulmány 22 magyar alapfokú művészetoktatási intézmény dokumentumainak kvalitatív elemzésén keresztül vizsgálja a különleges bánásmódot igénylő tanulók integrációját. A vizsgálati minta az önálló zeneiskoláktól a többcélú intézményekig terjed. A pedagógiai programok kvalitatív tartalomelemzése – beleértve két állami fenntartású intézmény Atlas. ti 7.5.7. szoftverrel végzett komparatív elemzését – rávilágít, hogy a hazai szabályozási és feltételrendszer korántsem egységes. Az általános iskolával közösen működő intézmények széleskörűen kidolgozott integrációs programokkal és alternatív értékelési formákkal rendelkeznek, de az önálló zeneiskolákban többször hiányoznak a specifikus irányelvek. Egyes iskolákban megjelennek speciális jogyakorlatok is, mint a Suzuki, illetve Szilvay-módszer vagy a tanulási kudarcnak kitett tanulók időkeret-bővítése. A kutatás hiánypótló jelleggel világít rá a zeneoktatás és a gyógypedagógia határterületének szakpolitikai kihívásaira.

Keywords: alapfokú művészetoktatás, pedagógiai program, sajátos nevelési igény (SNI), inkluzív zenepedagógia, tartalomelemzés

prof. MUDr. Ľudovít Gašpar, CSc.: Zdravotno-sociálne aspekty inklúzie osôb s detskou mozgovou obrnou

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Slovakia

Detská mozgová obrna (DMO) je skupina neurologických porúch, ktoré sú výsledkom prenatálneho, perinatálneho alebo postnatálneho poškodenia vyvíjajúceho sa mozgu. Pre DMO je charakteristické

narušenie nervovej a svalovej sústavy v oblasti svalového napätia (tonusu), svalovej sily, koordinácie a priebehu pohybu. Hlavným príznakom detskej mozgovej obrny je teda porucha hybnosti, pričom pacient má v rôznej miere obmedzenú schopnosť samostatného pohybu. Medzi ďalšie príznaky DMO patria problémy s jemnou motorikou, problémy s rečou, vnímaním, častý výskyt epilepsie, môže byť i mentálne postihnutie. Liečebno-rehabilitačný plán pre deti s detskou mozgovou obrnou je nevyhnutný na podporu ich rozvoja a zlepšenia kvality života. Medzi základné rehabilitačné cvičenia patrí Vojtova metóda, Bobath koncept, hydrokinezioterapia, animoterapia, kinezioterapia, arteterapia, využitie cvičebných pomôcok a fyzikálnej terapie. Cieľom týchto terapeutických postupov je minimalizovať fyzické a kognitívne následky DMO, podporovať nezávislosť pacienta v každodenných činnostiach, a tým zlepšiť jeho sociálne a emocionálne bytie. Zdravotné postihnutie je komplexný a mnohorozmerný fenomén, ktorý nemožno chápať výlučne ako individuálny zdravotný problém. Na rozdiel od tradičného medicínskeho modelu, ktorý sa zameriava predovšetkým na diagnostiku a liečbu, sociálny model zdravotného postihnutia poukazuje na význam sociálnych bariér a diskriminačných postojov. Komplexné a efektívne riešenie situácie týchto pacientov si vyžaduje taký metodický a koncepcný prístup, ktorý zohľadňuje špecifiká zdravotného postihnutia a podporuje aktívne začlenenie do spoločnosti. Sociálna inklúzia je proces, ktorý umožňuje ľuďom so zdravotným postihnutím a pacientom ohrozeným sociálnym vylúčením získať späť príležitosti, zdroje a podporu nevyhnutnú na plnohodnotnú účasť na hospodárskom, sociálnom, politickom a kultúrnom živote spoločnosti.

Keywords: Detská mozgová obrna, zdravotné postihnutie, rehabilitácia, inklúzia

Mgr. Mészáros Tímea, ArtD. Nagy Csilla: A kéz, a szem és a mesterséges intelligencia. Dilemmák a generatív mesterséges intelligencia alkalmazásáról a vizuális nevelésben a pedagógusképzésben

J. Selye University, Slovakia

A generatív mesterséges intelligencia néhány év alatt a pedagógusképzés mindennapi eszközévé vált. A vizuális nevelés területén azonban használata olyan kérdéseket vet fel, amelyek túlmutatnak a technológiai lehetőségeken, és a pedagógusképzés alapvető céljait érintik. Előadásunk a saját oktatói gyakorlatunkban megjelenő dilemmákat mutatja be: mit tartunk indokoltnak a mesterséges intelligencia alkalmazásában, mit nem, és mindenekelőtt miért. Tanszékünkön elsősorban óvodapedagógusokat és alsó tagozatos tanítókat képzünk, vagyis olyan leendő pedagógiai szakembereket, akik a gyermekek vizuális fejlődésének legérzékenyebb időszakában meghatározó mintát közvetítenek. Tapasztalataink szerint egyre gyakoribb, hogy a hallgatók a vizuális feladatok megoldásában generatív mesterséges intelligenciára támaszkodnak, miközben saját rajzi, kézműves és vizuális önkifejezési tapasztalataik hiányosak. Ez felveti a kérdést: képes-e hitelesen támogatni a gyermek vizuális fejlődését az a pedagógus, aki maga sem rendelkezik kellően gazdag, valós tapasztalattal?

Keywords: generatív mesterséges intelligencia, vizuális nevelés, pedagógusképzés, alkotói tapasztalat, vizuális műveltség, kisgyermekkor

Mgr. Mészáros Tímea, ArtD. Nagy Csilla: Anubisztól a Pokémonokig – Kompozit lények a kreativitás szolgálatában

J. Selye University, Slovakia

A különböző élőlények tulajdonságait egyetlen képzeletbeli alakban egyesítő kompozit lények az emberi kultúra legősibb és legáltalánosabb vizuális motívumai közé tartoznak. Az ókori egyiptomi állatfejű istenségektől és a görög–római mitológia hibrid lényeitől kezdve a mezopotámiai őrzőszellemeken, a hindu istenségeken és a kelet-ázsiai mitikus alakokon át egészen a kortárs populáris kultúra szereplőiig – például a Pokémonokig – a kompozit lények az emberi kultúra egyik legállandóbb motívumai. Alapfeltevésünk szerint e jelenség nem csupán vallás- vagy művészettörténeti érdekesség, hanem egy olyan univerzális kognitív művelet kulturális megnyilvánulása, amely különböző fogalmi tartományok kreatív összekapcsolásán alapul. Erre a felismerésre építve az előadás egy olyan művészetpedagógiai módszert mutat be, amely a pedagógusképzésben alkalmazható a kreatív gondolkodás fejlesztésére. A feladat során a hallgatók véletlenszerűen kiválasztott két vagy három állat tulajdonságait egyetlen új lényben egyesítik rajz, kollázs, plasztikai alkotás vagy dramatikus feldolgozás segítségével. A módszer középpontjában nem a rajzi készség fejlesztése áll, hanem az új ötletek létrehozása, a távoli fogalmak összekapcsolása és azok vizuális megjelenítése.

Keywords: kompozit lények, fogalmi integráció, kreativitásfejlesztés, vizuális gondolkodás, pedagógusképzés

Dr. habil. PaedDr. Horváth Kinga, PhD., Mgr. Tóth-Bakos Anita, PhD.: Nemzetköziesítés, kreativitás és művészeti alapú tanulás a tanárképzésben egy kisebbségi felsőoktatási környezetben

J. Selye University, Slovakia

A globalizálódó oktatási térben egyre nagyobb jelentőséget kapnak azok a pedagógiai megközelítések, amelyek elősegítik a kulturális sokszínűség megértését, a kreatív problémamegoldást és a reflektív gondolkodást. Az előadás egy kisebbségi felsőoktatási intézményben megvalósított nemzetközi kurzus tapasztalatait mutatja be, amely a tantervi nemzetköziesítés elveire épülve új tanulási formákat kínált leendő pedagógusok számára. A kurzus központi eleme a különböző kulturális háttérű résztvevők közötti együttműködés, a közös tudásalkotás és az élményalapú tanulás volt. A vizsgálat arra keresi a választ, hogy a nemzetközi és interkulturális tanulási környezet miként járulhat hozzá a kreativitás, a kulturális érzékenység és az önreflexió fejlesztéséhez. A hallgatói visszajelzések elemzése azt mutatja, hogy a nemzetközi együttműködésen alapuló tanulási folyamatok nem csupán szakmai kompetenciákat fejlesztenek, hanem olyan alkotó és értelmező készségeket is erősítenek, amelyek a művészeti alapú tanulás szemléletével rokoníthatók. A különböző nézőpontokkal való találkozás, a közös jelentésalkotás és a kulturális tapasztalatok megosztása hozzájárult ahhoz, hogy a hallgatók árnyaltabban értelmezzék saját identitásukat és jövőbeli pedagógusi szerepüket. Az előadás emellett érvel, hogy a tantervi nemzetköziesítés a kisebbségi felsőoktatásban nem kizárólag nemzetközi stratégiaként értelmezhető, hanem olyan kreatív és kulturális tanulási térként is, amely támogatja a művészeti alapú pedagógiai gondolkodás, az interkulturális párbeszéd és a reflektív szakmai identitás fejlődését.

Keywords: művészeti alapú tanulás, tantervi nemzetköziesítés, interkulturális párbeszéd, kreativitás, tanárképzés

GERMANISTIK IM DIGITALEN ZEITALTER

Szekcióvezető – Vedúci szekcie – Session chair: Dr. habil. V. Szabó László, PhD.

Dr. habil. Ágnes Hornyákné Huber: Nemzetköziesítés, kreativitás és művészeti alapú tanulás a tanárképzésben egy kisebbségi felsőoktatási környezetben
ELTE, Hungary

Das Wörterbuch der Ungarndeutschen Mundarten (WUM) dokumentiert den dialektalen Wortschatz der deutschen Minderheit im heutigen Ungarn aus dem 20. und 21. Jahrhundert. Das digitale Wörterbuch verzeichnet standardsprachlich angesetzte Stichwörter und versieht sie mit Bedeutungen, ungarischen Entsprechungen und Dialektwörtern der mittel- und oberdeutschen Sprachinselmundarten aus drei größeren ungarndeutschen Siedlungsregionen. Neben grammatischen Angaben und Bedeutungsangaben, literarischen Beispielen und Phraseologismen bilden Illustrationen einen Bestandteil der Mikrostruktur der Wörterbuchartikel. Der Vortrag gibt zunächst einen kurzen Überblick über die sprachliche Situation der Ungarndeutschen sowie über Zielsetzungen, Zielgruppen, lexikographisches Profil und aktuellen Stand des WUM-Projekts. Im Mittelpunkt steht anschließend die Illustrationsdatenbank des Wörterbuchs. Vorgestellt werden ihr Aufbau, die wichtigsten Bildquellen und Bildtypen sowie die zu den Illustrationen erfassten Metadaten. Anhand ausgewählter Wörterbuchartikel wird der Frage nachgegangen, welche Funktionen Illustrationen innerhalb eines digitalen Dialektwörterbuchs übernehmen und welchen Mehrwert sie gegenüber rein verbalen Bedeutungsangaben bieten können. Dabei werden unterschiedliche Formen des Zusammenspiels von sprachlicher und visueller Information näher betrachtet.

Keywords: Ungarndeutsche, Dialektlexikographie, digitales Wörterbuch, Illustrationen, Visualisierung

Dr. Renáta Kriston: Digitale zweisprachige Lexikographie plurizentrischer Sprachen: Neue Möglichkeiten für die Repräsentation nationaler Varietäten
Miskolci Egyetem, Hungary

A digitalizáció a kétnyelvű lexikográfiában nem csupán a hagyományos szótári tartalmak elektronikus hozzáférhetőségét teszi lehetővé, hanem új lexikográfiai modellek kialakítására is lehetőséget kínál. Ez különösen fontos a pluricentrikus nyelvek, így a német esetében, ahol a nemzeti és regionális változatok differenciált reprezentációja sajátos kihívást jelent. Az előadás azt vizsgálja, hogy a digitális környezet miként teszi lehetővé a pluricentrikus nyelvek kétnyelvű lexikográfiájának újragondolását. Központi kérdés, hogy a nemzeti változatok a digitális szótárakban nemcsak a forrásnyelv változataiként vagy jelölt lexikai egységekként, hanem önálló forrásnyelvként is megjelenhetnek-e. Így például egy svájci német–angol vagy osztrák német–angol digitális szótár olyan lexikográfiai modellt képviselhet, melyben a nemzeti változat a szótár strukturális elemévé válik. A digitális technológiák – különösen a korpuszalapú adatgyűjtés, a strukturált lexikográfiai adatbázisok és a mesterséges intelligencia – lehetővé teszik a lexikai változatok azonosítását, rendszerezését és összekapcsolását. Ugyanazon adatbázisból különböző forrásnyelvi–célnyelvi konfigurációk, például osztrák német–angol vagy svájci német–angol szótári nézetek hozhatók létre. Az AI támogathatja az adatfeldolgozást és a lexikai változatok felismerését, miközben a lexikográfiai döntések szakmai és humán validációja továbbra is meghatározó marad. Az előadás mellett érvel, hogy a digitális kétnyelvű lexikográfia a pluricentrikus nyelvek esetében olyan új

szótári modellek kialakítását teszi lehetővé, melyekben az egyes nemzeti változatok önálló forrásnyelvi változatként, célzott célnyelvi megfeleltetésekkel jelennek meg.

Keywords: digitális lexikográfia, kétnyelvű lexikográfia, pluricentrikus nyelvek, nemzeti változatok, digitális szótárak, mesterséges intelligencia, lexikográfiai adatbázisok

**Dr. Eszter Kukorelli: Von der digitalen Sprachwirklichkeit zur digitalen Germanistik.
Sprachwandel und digitale Kommunikation als Gegenstände universitärer Lehre
ELTE, Hungary**

Die Digitalisierung hat nicht nur unsere Kommunikationspraktiken, sondern auch die sprachliche Lebenswirklichkeit grundlegend verändert. Digitale Kommunikationsformen wie Messengerdienste, soziale Medien und zunehmend auch KI-basierte Textproduktion bringen neue Textsorten, sprachliche Routinen und sogar Formen des Sprachwandels hervor. Diese Entwicklungen stellen die Germanistik vor die Frage, inwieweit sich auch die universitäre Sprachlehre an die veränderte sprachliche Wirklichkeit anpassen sollte. Der Beitrag geht der Frage nach, welche sprachwissenschaftlichen Kompetenzen Germanistikstudierende benötigen, um digitale Kommunikation und die damit verbundenen Sprachwandelprozesse wissenschaftlich analysieren und reflektieren zu können. Dabei wird dafür plädiert, digitale Sprachpraktiken nicht lediglich als moderne Anwendungsbeispiele etablierter linguistischer Theorien zu betrachten, sondern als eigenständige und relevante Gegenstände germanistischer Sprachwissenschaft.

Keywords:

**Marianna Bazsóné Dr. Sörös: Potenziale und Grenzen der KI-gestützten Analyse
literarischer Werke in der Lehrerausbildung
Miskolci Egyetem, Hungary**

Die zunehmende Verbreitung Künstlicher Intelligenz (KI) eröffnet neue Möglichkeiten für die literarische Analyse und damit auch für die Literaturvermittlung in der Lehrerausbildung. Der Beitrag untersucht, inwiefern KI-gestützte Werkzeuge zur Erschließung, Interpretation und Diskussion literarischer Texte eingesetzt werden können und welchen didaktischen Mehrwert ihr Einsatz bietet. Im Mittelpunkt steht dabei die Frage, ob und unter welchen Bedingungen KI als Dialogpartner im literaturwissenschaftlichen und literaturdidaktischen Lernprozess fungieren kann. Anhand ausgewählter deutschsprachiger literarischer Texte werden Möglichkeiten der Textinterpretation und des kritischen Vergleichs zwischen menschlichen und maschinell generierten Deutungen aufgezeigt. Zugleich wird die Rolle angehender Lehrkräfte reflektiert, die KI-generierte Ergebnisse kritisch prüfen und literaturwissenschaftlich einordnen müssen.

Keywords: Künstliche Intelligenz, literarische Analyse, Literaturdidaktik, Lehrerausbildung, KI-gestützte Interpretation

Mgr. Cyntia Szegiová, PhD.: Drei Memes, eine Unterrichtsstunde: Chancen und Grenzen der Arbeit mit Memes im A2-Unterricht
Slovakia

Online-Memes gehören heute zum digitalen Alltag, besonders bei jungen Menschen. Durch die Verbindung von Bild, Sprache, Humor und kulturellem Kontext bieten sie auch interessante Möglichkeiten für den Fremdsprachenunterricht. Der Beitrag beschäftigt sich mit dem praktischen Einsatz von Memes als Lernmaterial im DaF-Unterricht. Im Mittelpunkt steht ein Unterrichtsszenario zum Thema Mode und Kleidung, das in zwei parallelen A2-Gruppen erprobt wurde. Statische Bildmemes dienen dabei der Wortschatzarbeit und der Wiederholung grammatischer Strukturen. Anhand dieses Beispiels werden Chancen und Herausforderungen der Arbeit mit Memes im Unterricht vorgestellt. Besondere Aufmerksamkeit gilt der Auswahl geeigneter Memes, ihrer Verbindung mit konkreten Lernzielen sowie ihrer Platzierung im Stundenverlauf. Abschließend werden die Unterrichtserfahrungen ausgewertet und daraus Hinweise für die Planung von Unterrichtsstunden mit Memes abgeleitet.

Keywords: Künstliche Intelligenz, literarische Analyse, Literaturdidaktik, Lehrerbildung, KI-gestützte Interpretation

Mgr. Doroti Vassová: Verfügbar, aber ungenutzt? ChatGPT Edu im Hochschulalltag – eine Pilotstudie zu studentischen Nutzungsmustern
J. Selye University, Slovakia

Generative KI gewinnt im Hochschulbereich zunehmend an Bedeutung, wobei die studentische Nutzung institutionell bereitgestellter KI-Tools jedoch noch zahlreiche Fragen aufwirft. Die vorliegende Untersuchung stützt sich auf die Ergebnisse einer quantitativen Pilotbefragung unter Studierenden der J.-Selye-Universität (n = 50). Die Studie geht der Frage nach, ob der institutionelle Zugang allein für eine regelmäßige und bewusste Nutzung ausreicht, oder ob es darüber hinaus weiterer Informationsangebote, methodisch-didaktischer Unterstützung sowie klarer Richtlinien bedarf. Die Ergebnisse tragen zum Verständnis bei, wie Studierende sich gegenüber den im universitären Umfeld zur Verfügung stehenden generativen KI-Plattformen positionieren. Zugleich zeigt die Untersuchung, dass die Einführung von ChatGPT Edu nicht nur eine technologische, sondern auch eine pädagogische und institutionelle Frage darstellt.

Keywords: Generative KI, ChatGPT Edu, Hochschulbildung, studentische Nutzungsmuster, institutioneller Zugang

NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSOK I.

PEDAGOGICKÉ VÝSKUMY I.

EDUCATIONAL RESEARCH I.

Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chairs: prof. Józsa Krisztián, DSc., PaedDr. Borbélyová Diana, PhD.

Heiter Kitti: Mapping the Spatial Network of Vocational Education: The Spatial Accessibility of Dual Training in Fejér County, Hungary
Pécsi Tudományegyetem, Hungary

Access to vocational education is shaped not only by the availability of training programmes but also by their geographical distribution and accessibility. In the Hungarian vocational education and training (VET) system, this is particularly relevant to dual training, where vocational schools and workplace-based training providers jointly shape students' training opportunities. This study forms part of a broader doctoral research project examining how the spatial and institutional structures of vocational education shape students' educational opportunities in Fejér County, Hungary. The broader research combines spatial and network analysis with questionnaire data from graduating VET students and qualitative interviews with institutional leaders. The present study focuses on the spatial structure of the school-provider network and the accessibility of dual training opportunities. The analysis uses institutional data on vocational schools and their dual training partners, including training site locations, vocational sectors and occupations, and student numbers. GIS methods and network analysis are used to map school-provider relationships and examine territorial differences in dual training provision. The analysis aims to identify spatial concentrations, peripheral areas and potential inequalities in access to dual training. By integrating perspectives from educational geography and network analysis, the study seeks to contribute to a better understanding of how the spatial organisation of vocational education may create different opportunity structures for students across a territorially heterogeneous region.

Keywords: vocational education and training (VET); dual training; educational geography; spatial accessibility; network analysis

Andrew Mshambala Wamvua, prof. Józsa Krisztián, DSc.: Developing a Scientific Thinking Assessment for Upper-Primary Learners in Kenya: A Conceptual Framework
University of Szeged, Hungary

Scientific thinking is a central goal of science education and involves the coordinated use of hypothesis generation, experimentation, evidence evaluation, causal inference, and metacognitive regulation. Kenya's Competency-Based Education (CBE) foregrounds inquiry-based learning in upper-primary Integrated Science. However, to our knowledge, no contextually validated instrument is available for assessing the development of these competences among learners in Grades 4–6. This conceptual instrument-development paper introduces a provisional six-domain assessment framework and an initial 60-item Scientific Thinking Test item pool for Kenyan upper-primary learners. Drawing on Zimmerman's (2007) integrative review and Klahr and Dunbar's (1988) Scientific Discovery as Dual Search model, the framework comprises observation and recording, hypothesis formulation, control of variables, evidence-based conclusion

drawing, causal reasoning, and metacognitive reasoning, with ten provisional items per domain. Items use familiar, low-content-demand contexts – including agriculture, cooking, sport, school, health, and markets – to reduce dependence on specific content knowledge. They employ plain language accessible to Grade 4 learners, replace technical terms with everyday formulations, and progress from single-step to multi-step reasoning to reduce the risk of floor and ceiling effects across Grades 4–6. Four-option multiple-choice items include plausible, structurally comparable distractors and a balanced distribution of correct-response positions. The presentation illustrates the six domains with sample tasks and outlines a validation plan involving expert content review, learner cognitive interviews, classroom piloting, and psychometric analyses of item functioning, reliability, dimensionality, grade-level differences, and potential subgroup bias. The framework is intended to support development of a culturally responsive assessment for research and classroom use within CBE.

Keywords: Scientific thinking, test development, assessment, competency-based education, upper-primary education, Kenya

Tsehaynew Getaneh Tareke, prof. Józsa Krisztián, DSc.: An Integrated Conceptual Model of Psychoeducational Predictors of Academic Success in Higher Education
University of Szeged, Hungary

Academic success in higher education is shaped by motivational, cognitive, dispositional, and social factors. Understanding their combined contribution can help universities identify students' strengths and support needs. This conceptual paper presents an integrated framework linking four complementary predictors of academic achievement and continuation of studies: mastery motivation, executive functioning, Big Five personality traits, and university belongingness. Mastery motivation reflects students' willingness to engage with challenging tasks and sustain effort when difficulties arise (Doherty-Bigara & Gilmore, 2015). Executive functioning, including working memory, inhibitory control, and cognitive flexibility, supports planning, self-regulation, and goal-directed learning (Diamond, 2013). Personality traits influence study behaviour, responses to academic demands, and adjustment to university life, with conscientiousness and emotional stability expected to be particularly relevant (McCrae & Costa, 2008). University belongingness refers to feeling accepted, connected, and valued within the academic community and may strengthen engagement and commitment to one's studies (Baumeister & Leary, 1995). The model assigns each predictor a distinct role: mastery motivation represents motivational energy and task-focused effort; executive functioning provides cognitive control for organized learning; personality reflects dispositional tendencies affecting behaviour and adjustment; and belongingness represents social and institutional connectedness. Examining their combined contributions may provide a more comprehensive understanding of student success than considering any predictor separately. The model provides a basis for future empirical research and highlights the value of university support programmes that promote motivation, self-regulation, personal adjustment, and belonging.

Keywords: higher education, mastery motivation, executive functioning, personality, university belongingness, academic success

Hajdu Noémi: The emergence of issues relating to the organisation of education for disadvantaged and/or Roma pupils in Hungarian educational journals from 1990 to 2025
Pécsi Tudományegyetem, Hungary

The changes in education policy that have characterised public education in Hungary have had a significant impact on the country's students (Forray & Hegedűs, 2003; Zolnay, 2015), including disadvantaged and/or Roma students – whether in relation to the catch-up programmes of the 1990s (Forray & Hegedűs, 2003) or the integration policy that began in the early 2000s (Arató & Varga, 2012; Varga, 2016). In our research, we examine how measures relating to the education of disadvantaged Roma primary school pupils are portrayed in Hungarian educational journals published between 1990 and 2025. As a first step, we analysed studies selected in accordance with the PRISMA 2020 protocol within the framework of a scoping review: we carried out statistical analyses of the studies (based on keywords, year of publication and journal), whilst also endeavouring to examine them from a content-based perspective. We classified the studies included in the scoping review into four categories: academic achievement, organisation of education, social relationships, and culture. This presentation presents a systematic literature review of studies falling within the 'organisation of education' category.

Keywords: disadvantaged pupil, Roma pupil, organisation of education

Mgr. Bugár Kinga: A Child and Youth Resilience Measure – Revised (CYRM-R) magyar nyelvű adaptációjának pilot vizsgálata 5–9 éves gyermekek körében
J. Selye University, Slovakia

A reziliencia a gyermekek fejlődésének egyik meghatározó pszichológiai konstruktuma, amely az egyéni erőforrások és a környezeti támogatórendszerek dinamikus kölcsönhatásában formálódik. Jelen pilot vizsgálat célja a Child and Youth Resilience Measure – Revised (CYRM-R) magyar nyelvű adaptációja szlovákiai magyar anyanyelvű gyermekek körében, a mérőeszköz pszichometriai jellemzőinek vizsgálata 5–9 éves gyermekmintán. A kutatás célja továbbá a skála belső megbízhatóságának és faktorszerkezetének feltárása volt. A vizsgálatban 116 gyermek vett részt, az adatfelvétel a szülők és a pedagógusok bevonásával történt. Az adatok elemzéséhez leíró statisztikai eljárásokat, McDonald-féle omega mutatón alapuló megbízhatóság-vizsgálatot, feltáró faktoranalízist, Mann–Whitney-féle U-próbát, valamint lineáris regresszioelemzést alkalmaztunk a JASP statisztikai szoftver segítségével. Az eredmények alapján a CYRM-R magyar változata kiváló belső megbízhatósággal rendelkezik ($\omega = 0,907$). A faktoranalízis egy stabil kétfaktoros struktúrát tárt fel, amely megfeleltethető az intraperszonális (egyéni) és interperszonális (gondozói-társas) reziliencia dimenzióinak, a gyenge illeszkedésű itemek kizárását követően. Az eredmények arra utalnak, hogy a CYRM-R magyar adaptációja ebben a korosztályban megbízható, pszichometriailag megfelelő és elméletileg jól értelmezhető mérőeszköz. A skála alkalmas a reziliencia többdimenziós vizsgálatára, és hozzájárulhat a koragyermekkori reziliencia hazai mérésének, valamint a mérőeszköz további validációjának és alkalmazásának megalapozásához.

Keywords: reziliencia, Child and Youth Resilience Measure – Revised (CYRM-R), magyar nyelvű adaptáció; pszichometriai vizsgálat, feltáró faktoranalízis

prof. Józsa Krisztián, DSc., PaedDr. Borbélyová Diana, PhD., PaedDr. Nagyová Alexandra, PhD.: Az elsajátítási motiváció mérése a pedagógiai gyakorlatban: a DMQ-18 szlovák nyelvű adaptációjának előkészítése
J. Selye University, Slovakia

Az elsajátítási motiváció olyan pszichológiai hajtóerő, amely arra ösztönzi a gyermeket, hogy önállóan, összpontosítva és kitartóan próbáljon megoldani a képességeihez mértén kihívást jelentő feladatokat, és örömet éljen át a sikeres megoldás során. Pedagógiai jelentősége abban áll, hogy a gyermek aktuális képességszintje mellett azt is megmutatja, mennyire hajlandó tartós erőfeszítést tenni a fejlődés érdekében. Az alacsony teljesítmény hátterében ugyanis eltérő okok – készséghiány, csekély kitartás vagy a kudarchelyzetekre adott kedvezőtlen érzelmi reakciók – állhatnak, amelyek különböző pedagógiai támogatást igényelnek. Az előadás bemutatja az elsajátítási motiváció mérésére nemzetközileg széles körben alkalmazott Dimensions of Mastery Questionnaire legújabb változatát (DMQ 18). A kérdőív szülői, pedagógusi, illetve iskoláskortól önjellemzés alapján méri a gyermek motivációját. Négy életkori változata és hat motivációs dimenziója van: a kognitív vagy tárgyi, a nagymozgásos, valamint a felnőttekhez és a kortársakhoz kapcsolódó társas kitartás, továbbá az elsajátítási öröm és a kihívásokra adott negatív reakciók. A kérdőív külön skálán méri az általános kompetenciát is, amely nem a motiváció része, hanem annak értelmezését segíti. Tudomásunk szerint jelenleg nem áll rendelkezésre publikált és pszichometriailag validált szlovák nyelvű DMQ-változat. Az előadás ezért felvázolja a szlovák adaptáció tervezett folyamatát. A szlovák változat hiánypótló eszközt kínálhat az óvodapedagógusok, tanítók, gyógypedagógusok és tanácsadó szakemberek számára. Segítheti az egyéni fejlesztési szükségletek felismerését, a pedagógiai beavatkozások értékelését, valamint a szlovák és magyar nyelvű gyermekcsoportok összehasonlító vizsgálatát.

Keywords: elsajátítási motiváció, DMQ 18, kérdőív-adaptáció, pedagógiai diagnosztika, Szlovákia

Mgr. Ladislav Jaruska PhD.: Pedagógushallgatók digitális kompetenciaszintjei – egy önértékelésen alapuló vizsgálat eredményei
J. Selye University, Slovakia

A digitális kompetenciák fejlesztése a pedagógusképzés egyik meghatározó feladata, különösen a digitális technológiák és a mesterséges intelligencia oktatási alkalmazásának térnyerésével. Kutatásunk célja a Selye János Egyetem pedagógushallgatói digitális kompetenciaszintjének feltérképezése volt önértékelés alapján. Az online kérdőíves vizsgálatban 290 alap-, mester- és doktori képzésben részt vevő hallgató vett részt. Az eredmények szerint a hallgatók digitális kompetenciái elsősorban a hagyományos irodai alkalmazások használatára összpontosulnak, míg a digitális tartalomkészítés, a digitális biztonság és a mesterséges intelligencia alkalmazása kevésbé fejlett területek. A DigCompEdu kompetenciaszintjei alapján a válaszadók többsége a középszintű B1–B2 kategóriába sorolta magát, míg a C1–C2 szintek csak kis arányban jelentek meg. A mesterképzésben részt vevő hallgatók szignifikánsan magasabb digitális kompetenciaszintet mutattak ($\chi^2 = 42,30$; $p = 0,003$). A digitális kompetenciák fejlesztésére irányuló kurzusokon való részvétel és a kompetenciaszint között szintén szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2 = 7,57$; $p = 0,023$). Az eredmények rámutatnak a pedagógusképzésben megvalósuló, gyakorlatközpontú digitális kompetencia-fejlesztés jelentőségére.

Keywords: digitális kompetencia; pedagógushallgatók; önértékelés

Kozári Krisztián: A szenvedélybeteg családban nevelkedő gyermekek iskolai támogatásának lehetőségei – pedagógiai, pszichológiai és gyermekvédelmi megközelítés
Soproni Egyetem, Hungary

This study examines the historical development of the pedagogical perception of children growing up in families affected by parental addiction in Hungarian educational literature from the beginning of the twentieth century to the present day. Using a historical narrative literature review, the paper analyses how pedagogical approaches have evolved from moral and preventive perspectives toward child-centred, child protection-oriented, trauma-informed and resilience-based approaches. The study reviews the major stages of this transformation, including the emergence of the concept of the vulnerable child, the increasing recognition of the importance of family background, the strengthening of child protection, and the integration of psychological and addiction research into educational thinking. The findings indicate that the role of teachers has significantly expanded, shifting from knowledge transmission and moral education toward recognising risk factors, providing supportive relationships and promoting children's resilience. The study concludes that contemporary Hungarian educational thought increasingly considers children growing up in families affected by addiction not as carriers of problems but as individuals whose healthy development can be supported through safe relationships, inclusive educational environments and interdisciplinary cooperation.

Keywords: addiction, children of addicted parents, pedagogy, child protection, educational history, trauma-informed education, resilience, family environment, teacher's role, Hungarian educational literature

Lember-Major Enikő: Családi pluralizáció és intézményi alkalmazkodás: szerepek és kommunikáció a mozaikcsaládok és az iskola kapcsolatában
Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hungary

A családi formák pluralizálódása az iskola és a család közötti kapcsolatok újragondolását is szükségessé teszi. A mozaikcsaládokban a gyermek iskolai életéhez kapcsolódóan több, eltérő státuszú és szerepű felnőtt – biológiai és mostoha/nevelő szülő, valamint pedagógus – jelenhet meg, ami új szerepeket, felelősségeket és kommunikációs határokat alakíthat ki. A kutatás azt vizsgálja, hogy e szereplők miként kapcsolódnak az iskola intézményi rendszeréhez, hogyan definiálják saját és egymás szerepét, valamint milyen helyzetekben válnak bizonytalanná a családi és intézményi szerephatárok. A kvalitatív vizsgálat félig strukturált interjúkra épül, amelyekben mozaikcsaládokban élő szülők, mostohaszülők és az érintett gyermekeket oktató pedagógusok vesznek részt. A résztvevők kiválasztása hólabda mintavétellel történt. Az elemzés a szülői szerep, a családi tagság, az iskolával való kapcsolattartás és a gyermek támogatásával kapcsolatos felelősség visszatérő értelmezési mintázataira fókuszál. A kutatás várható eredményei hozzájárulhatnak annak feltárásához, hogy a családi sokféleség milyen kihívásokat jelent az iskolai kommunikációban, és miként jelennek meg a hagyományos családmodellhez kapcsolódó implicit elvárások. Az eredmények elméleti alapot nyújthatnak rugalmasabb, inkluzívabb és családszerkezet-érzékenyebb intézményi gyakorlatok kialakításához.

Keywords: családi pluralizáció, mozaikcsalád, szülői szerepek, szerephatárok, iskola–család kapcsolat

Mgr. Szabó Szilvia: Hogyan értelmezik a pedagógusok a sikeres inklúziót? – Előzetes kvalitatív eredmények egy, a szlovákiai magyar alapiskolákban végzett kutatásból
J. Selye University, Slovakia

Az inkluzív nevelés eredményes megvalósulását számos tényező befolyásolja, amelyek közül kiemelt jelentőségű a pedagógusok szemlélete és attitűdje. A sikeres inklúzióról alkotott pedagógusi elképzelések alapvetően befolyásolhatják az osztálytermi pedagógiai gyakorlatot. Jelen előadás egy folyamatban lévő, a sajátos nevelési igényű tanulók iránti pedagógusattitűdöt vizsgáló kutatás kvalitatív részeredményeit mutatja be. Az előadás arra a kutatási kérdésre keresi a választ, hogy milyen jelentéseket társítanak a pedagógusok és iskolai szakemberek a sikeres inklúzió fogalmához a szlovákiai magyar alapiskolákban. Az elemzés alapjául 12 félig strukturált interjú azon szakasza szolgál, amelyben a résztvevők a sikeres inklúzió jelentését és példáit fogalmazták meg. A tematikus elemzés során feltárt témákat értelmezzük az inklúzió szakirodalmában megjelenő elméleti megközelítések tükrében, valamint elemezzük a résztvevők által megfogalmazott sikerkritériumokat.

Keywords: inkluzív nevelés, pedagógusattitűd, sajátos nevelési igény, kvalitatív tematikus elemzés

Kovács Mihály: A szabadulójátékok környezeti attitűdre gyakorolt hatásának nagysága iskolás korú résztvevők körében
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Hungary

Korábban publikált kutatásom egy környezeti nevelési célú szabadulójáték esetében szignifikáns javulást mutatott ki a résztvevők környezeti attitűdjében. A statisztikai szignifikancia azonban önmagában nem ad választ arra a pedagógiai szempontból lényeges kérdésre, hogy a változás milyen mértékű is volt. Jelen tanulmány célja a korábbi adatbázis újraelemzése az iskolás korú résztvevők körére szűkítve hatásnagyság-mutatók segítségével. Az elemzés tehát az 5-12. évfolyamos tanulók eredményeire fókuszál azt remélve, hogy iskolai közegben is hasznosnak bizonyulnak a tapasztalatok, hiszen a mintában szerepel 2-3 olyan osztály is, akikkel iskolai közegben játszottunk. A környezeti attitűd változását elő- és utótesztelés elrendezésben vizsgáltam az Environmental Emotion Subscale kérdőív alkalmazásával. Az összpontszámok esetében egyfarkú Wilcoxon-próbát, az egyes tételeknél egyfarkú előjeltesztet alkalmazok a szignifikáns változást mutató elemek meghatározására. A hatásnagyság becslésére az összpontszám esetén rang-binomiális korrelációt, illetve az itemeknél Vargha-Delaney A típusú mutatót számítottam. Az eredmények nemcsak a változások statisztikai megbízhatóságáról, hanem azok pedagógiai jelentőségéről is képet adnak, továbbá feltárják, hogy a környezeti attitűd mely összetevőire hatott legerősebben a beavatkozás. A publikáció célja az adatok teljesebb körű elemzése mellett annak bemutatása, hogy a szabadulójátékok a fenntarthatóságra nevelés hatékony eszközei lehetnek az iskolai gyakorlatban is.

Keywords: hatásnagyság-elemzés, játék alapú oktatás, játékosítás, gamifikáció, fenntarthatóságra nevelés

Virágné Juhász-Nyitó Klára: A hangszeres kompetencia fejlesztése az óvodapedagógus-képzésben – egy gyakorlatorientált egyetemi kurzus tapasztalatai és hallgatói hatásvizsgálata

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Hungary

A tanulmány az óvodapedagógus-hallgatók hangszeres kompetenciájának fejlesztését vizsgálja egy gyakorlatorientált egyetemi kurzus keretében. Elméleti háttérét a magyar óvodai ének-zenei nevelés Kodály–Forrai hagyománya, valamint a zenei előképzettség, a teacher confidence, a pedagógiai önhatékonyság és a gyakorlatorientált pedagógusképzés nemzetközi szakirodalma adja. A vizsgálat az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campuson meghirdetett Hangszerek az óvodában kurzus hallgatói körében, két éven keresztül, több egymást követő félévben valósult meg. A kurzus előtti és utáni kérdőíves adatfelvétel lehetővé tette a hallgatói attitűdök, tapasztalatok és a hangszerhasználattal kapcsolatos magabiztosság változásának vizsgálatát, kvantitatív és kvalitatív elemzési módszerek együttes alkalmazásával. Az eredmények szerint a hallgatók már a kurzus előtt is pozitívan ítélték meg a hangszerek óvodai pedagógiai alkalmazását, a kurzust követően azonban ez a pozitív megítélés tovább erősödött. Különösen jelentős változás mutatkozott a hangszerhasználati magabiztosság területén, amelyet a hallgatói válaszokban elsősorban az önbizalom növekedése, a gátlások csökkenése, a gyakorlás és a sikerélmény támasztott alá. Az eredmények arra utalnak, hogy a gyakorlatorientált hangszeres képzés a technikai ismeretek fejlesztése mellett a hallgatók hangszerhasználati magabiztosságát és pedagógiai alkalmazási készségét is támogathatja.

Keywords: óvodapedagógus-képzés; hangszeres kompetencia; hangszerhasználat; teacher confidence; gyakorlatorientált képzés

Mgr. Jaruska Ladislav, PhD.: A vizualizáció szerepe a fizikai jelenségek és fogalmak oktatásában és megértésében

J. Selye University, Slovakia

A természettudományos tartalmak oktatásának egyik kihívása az absztrakt fizikai fogalmak, valamint a közvetlenül nem vagy csak korlátozottan megfigyelhető fizikai jelenségek értelmezésének és megértésének támogatása. A vizualizáció különböző formái lehetőséget teremtenek a fizikai folyamatok, összefüggések és modellek szemléletes megjelenítésére, ezáltal hozzájárulhatnak a fogalmi megértés elmélyítéséhez. A tanulmány célja a vizualizáció fizikai jelenségek és fogalmak oktatásában és megértésében betöltött szerepének feltárása a releváns hazai és nemzetközi szakirodalom célzott áttekintése és elemzése alapján. Kiemelt figyelmet fordít a vizuális reprezentációk, modellek, animációk és digitális szimulációk oktatási alkalmazására, valamint azok lehetőségeire és korlátaira. A szakirodalmi áttekintés egy, a vizualizációs és modellezési stratégiák pedagógiai alkalmazását vizsgáló KEGA-projekt elméleti megalapozásához is hozzájárul.

Keywords: vizualizáció; fizikai jelenségek és fogalmak; természettudományos oktatás

Mgr. Berta Tünde: Three-Dimensional Curriculum Alignment Analysis Beyond a Single Index

J. Selye University, Slovakia

Large-scale international assessments, particularly PISA, have become increasingly important reference points for evaluating the performance and quality of education systems. However, the interpretation of assessment results raises a fundamental question: to what extent are the demands of the assessment framework aligned with what the national curriculum expects students to know and be able to do? Curriculum alignment therefore cannot be examined solely in terms of content correspondence; it is also necessary to consider the cognitive processes and the depth of knowledge application required by both the curriculum and the assessment. This presentation introduces a multidimensional analytical approach based on the integrated use of three complementary methods: the Porter Alignment Index, the Anderson–Krathwohl taxonomy, and Webb’s Depth of Knowledge (DOK) model. While the Porter Alignment Index primarily quantifies content alignment, the Anderson–Krathwohl taxonomy captures the cognitive processes involved, and the DOK model examines the depth and complexity of thinking and knowledge application. Their combined, triangulated use makes it possible to interpret curriculum alignment across several complementary dimensions rather than through a single quantitative indicator. The methodological approach is illustrated through an analysis of the alignment between the Slovak State Educational Programme and the PISA 2022 mathematics framework. The analysis demonstrates that a single overall alignment index may conceal a pattern of “partial success”: content alignment may improve while discrepancies remain in higher-order cognitive processes and in the depth of knowledge application required from students. Finally, the presentation outlines a six-step analytical protocol that can be applied to comparisons of other subjects, curricula, and assessment systems, and discusses both the transferability and the methodological limitations of the proposed approach.

Keywords: curriculum alignment; Porter Alignment Index; Anderson–Krathwohl taxonomy; Depth of Knowledge; cognitive demand; mathematics education; methodological triangulation; curriculum analysis

NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSOK II.

PEDAGOGICKÉ VÝSKUMY II.

EDUCATIONAL RESEARCH II.

Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chairs: prof. Józsa Krisztián, DSc., PaedDr. Borbélyová Diana, PhD.

Dr. Verebélyi Gabriella: Traumatudatos pedagógiai szemlélet a köznevelésben – pedagógusi attitűdök és helyzetértelmezések egy pilot vizsgálat tükrében
Soproni Egyetem, Hungary

A traumatudatos pedagógiai szemlélet egyre hangsúlyosabban jelenik meg a neveléstudományi és gyógypedagógiai diskurzusban. Lényege, hogy a pedagógus a tanulói viselkedés értelmezésekor a fegyelmezési szempontokon túl figyelembe veszi a stressz, az érzelmi túlterhelődés és a kedvezőtlen élettapasztalatok lehetséges hatásait, miközben megtartja a pedagógiai kereteket és saját kompetenciahatárait is. A bemutatásra kerülő pilot kutatás célja annak feltárása volt, hogy e szemlélet elemei milyen mértékben jelennek meg pedagógusok és pedagógushallgatók attitűdjeiben és konkrét pedagógiai helyzetek értelmezésében. Az online kérdőíves vizsgálatban 133 fő vett részt: 92 pedagógus-gyógypedagógus-hallgató, 35 gyakorló pedagógus - gyógypedagógus, valamint 6 pedagógiai-gyógypedagógiai asszisztens. A saját fejlesztésű mérőeszköz 20 ötfokú Likert-skálás attitűdtételt és három

vignettát tartalmazott. Az attitűdblokk magas traumaérzékeny orientációt jelzett ($M = 4,28$; $SD = 0,39$; $Cronbach-\alpha = 0,785$). Különösen erős egyetértés mutatkozott a kiszámítható környezet, a stresszreakciók differenciált értelmezése, az átlátható elvárások, a szakmai együttműködés és a pedagógusi öngondoskodás jelentőségével. Bizonytalanság inkább a fegyelmezési értelmezés és a követelmények módosításának határai kapcsán jelent meg. A vignetták szintén erős traumaérzékeny mintázatot mutattak ($M = 4,54$; $SD = 0,39$; $\alpha = 0,805$). Az attitűd- és vignettaeredmények között szignifikáns pozitív kapcsolat mutatkozott ($r = 0,646$; $p < 0,001$), míg a gyakorló szakemberek és a gyógypedagógusok között nem volt szignifikáns különbség. A pilot eredmények arra utalnak, hogy a traumatudatos szemlélet több eleme már jelen van a résztvevők pedagógiai gondolkodásában, ugyanakkor egyes helyzetekben továbbra is megfigyelhető a fegyelmezési és a kontextusérzékeny értelmezés közötti bizonytalanság. Az attitűdkérdőív és a vignettás módszer együttes alkalmazása ígéretes eszköz lehet a traumatudatos pedagógiai szemlélet vizsgálatában.

Keywords: traumatudatos pedagógia, pedagógusi attitűd, gyógypedagógia, pilotvizsgálat

Dr. habil. Vida Gergő, PhD., PaedDr. Borbélyová Diana, PhD.: New approaches to identifying learning difficulties from the perspective of qualitative coding and reliability
J. Selye University, Slovakia

The expert committee's assessment report determines whether a child is identified as having special educational needs or a learning disability, as well as whether the child can remain in "mainstream" education. In our previous study, we found that these decisions could not be inferred deterministically from the assessment results. The diagnosis may depend to a large extent on the opinions of individual experts; moreover, the reasoning provided in the text is often incomplete. Therefore, a qualitative analysis of expert reports may be relevant. Qualitative content analysis breaks down the diagnostic content into codes, revealing the decision-theoretical path leading to the diagnosis. However, the reliability of coding can be a sticking point. In our presentation, we introduce a simple numerical indicator for assessing reliability: Shannon entropy and the perplexity calculated from it, which expresses how even the distribution of the codes is. For instance, if the 'Task' or 'Error' code groups contained almost exclusively the term 'reading', this would indicate that the analysis — or the diagnostic practice itself — is narrowed down to a single area, with other symptoms being pushed into the background. We tested the method on a corpus comprising 235 expert opinions (340 pages and 83,632 words). The code groups proved to be well-balanced (normalised entropy 0.89–0.94; perplexity 4.22–4.51 out of a theoretical maximum of 5), meaning that the coding maintained multiple dimensions in parallel. It is particularly instructive that the information value of rare codes (e.g. sequences) is the highest. These may indicate the decision points at which the expert applies abduction, that is, shifts direction between inductive and deductive reasoning. It is important to note what the indicator does not do. It does not validate the codes, and certainly not the diagnosis. Even a understructured coding system can show high entropy if it is consistently flawed

Keywords: Shannon's entropy, learning disability, diagnostics, coding, qualitative text analysis

Dr. Pásztor Enikő Judit: Iskolássá válni háborús időkben - Beilleszkedés, kortárskapcsolatok és iskolai bántalmazás Farkas Katalin Csipetke és az iskola című regénye alapján

Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hungary

Az óvoda-iskola átmenet a gyermek életútjának meghatározó fordulópontja. Az új környezethez, normákhoz, szerepekhez és társas kapcsolatokhoz való alkalmazkodás egyaránt kihívást jelenthet a tanulónak. A sikeres iskolakezdés összefügg a későbbi iskolai eredményességgel, ezért az átmenet támogatása a kortárs neveléstudomány fontos kutatási területe (Józsa & Podráczky, 2024). A kutatások az alkalmazkodás mellett kiemelik a kortárskapcsolatok jelentőségét is (Mays et al., 2023). E témát történeti perspektívából, Farkas Katalin Csipetke és az iskola című regényén keresztül vizsgáljuk. A kutatás forrásbázisát a szerző műveiről 1941–1944 között megjelent korabeli sajtóközlemények egészítik ki. A kvalitatív tartomelemzés arra irányul, miként konstruálja meg a regény az iskolássá válás és a közösségbe történő beilleszkedés folyamatát. A gyermek, a szülők, a tanító és a kortárs csoport szerepére, valamint a gyermekek közötti konfliktusokra fókuszáltunk. A mű 1944-ben, a 2. világháború idején jelent meg, amikor az 1940. évi XX. törvénycikkkel létrehozott nyolcosztályos népiskola teljes körű kiépítésének is a háborús viszonyok szabtak gátat (Pukánszky & Németh, 1996). E történeti környezettel éles kontrasztban a regény biztonságos, szinte idilli családi és iskolai mikrovilágot teremt, ezért arra is kerestük a választ, értelmezhető-e ez a háborús valóságtól való narratív eltávolodásként, a gyermekkor védett világának megőrzéseként vagy egy veszélybe került normalitás reprezentációjaként. A beilleszkedés nem pusztán a szabályok és tanulói szerepek elsajátítását jelenti, hanem intenzív társas alkalmazkodási folyamatként jelenik meg. Csipetke helyzetét a megfelelés, a kortársak elfogadásának igénye, a csúfolás és konfliktusok egyaránt alakítják, miközben a család és a tanító biztonságot nyújtó szerepe meghatározó. A mű így az iskolakezdés ma is releváns pedagógiai dilemmái mellett egy háborús korszak gyermek- és iskolaképének sajátos neveléstörténeti dokumentuma.

Keywords: óvoda-iskola átmenet, iskolai beilleszkedés, tanító, első osztály, iskolai bántalmazás

Mgr. Feketeová Kinga: Agrárismeretek szerepe a közoktatásban szlovákiai és magyarországi gazdálkodók reflexiói alapján

J. Selye University, Slovakia

A tanulmány egy folyamatban lévő kutatás első szakaszának eredményeit mutatja be, amely szlovákiai és magyarországi gazdálkodók véleménye alapján vizsgálja az agrárismeretek oktatásban betöltött szerepét. A kutatás célja annak feltárása, hogy az ágazatban aktív gazdálkodók miként értelmezik az agrárismeretek, az élelmiszer-termelés és a fenntarthatóság oktatásának fontosságát, valamint hogyan értékelik a felnövő fiatal generáció mezőgazdasági és állattenyésztési ismereteit és gyakorlati képességeiket. A pilot vizsgálat során hat szlovákiai és hat magyarországi gazdálkodóval készült félig strukturált interjú. A kvalitatív adatgyűjtés az iskola tudásközvetítő funkciójára, az alap és középfokú oktatásban kiemelt fontosságú agrárismeretekre, a lehetséges gyakorlati oktatási formákra, valamint a gazdálkodáshoz szükséges gyakorlati készségek megszerzésének forrásaira fókuszált. Kiemelt hangsúlyt kapott, továbbá az a kérdéskör is, hogy milyen módszerekkel hozható közelebb a fiatal generáció a mezőgazdaság mindennapi valóságához. Az előzetes eredmények alapján az agrárismeretek iskolai megjelenése, a tapasztalati tanulás, valamint a mezőgazdasági tudás formális és informális átadása olyan kulcsfontosságú területekként azonosíthatók, amelyek indokolják a kutatás folytatását és a vizsgált minta bővítését.

Keywords: Oktatás, agrárismeretek, Szlovákia, Magyarország, gazdálkodók

Mgr. Kocsis Zsófia, PhD., Dr. habil. PaedDr. Nagy Melinda, PhD., PaedDr. Strédl Terézia, PhD.: A családi nap szerepe az inkluzív iskolai közösségépítésben
J. Selye University, Slovakia

Az inkluzív iskola kialakításában fontos szerepet játszik az iskola és a családok közötti együttműködés, valamint a közösségi részvétel erősítése. A tanulmány a hátrányos helyzetű tanulók inkluzív támogatását célzó tevékenységek egyik helyi példáját mutatja be egy nemzetközi kutatási projekt keretében. Az esettanulmány egy kiválasztott szlovákiai alapiskolai helyszínen megvalósult tevékenységre a családi nap rendezvény előkészítésére és megvalósítására, valamint ennek keretében szerzett tapasztalataira és eredményeire fókuszál. A családi nap olyan iskolai-közösségi rendezvényként értelmezhető, amely elősegítheti a roma szülők aktívabb bevonását és az iskola, valamint a családok közötti együttműködés erősítését. A program nem csupán alkalmi eseményként jelenik meg, hanem közösségi tanulási és bizalomépítési folyamat részeként, amelyben a pedagógusok, a projekt munkatársak, a tanulók, a családok, a helyi önkormányzat, valamint további helyi szereplők és véleményformálók közösen vesznek részt. Az elemzés kitér a résztvevők együttműködésére, a munkamegosztásra és a szülői részvétel különböző formáira. Az eredmények rámutatnak arra, hogy az inklúzió sikeressége nem csupán pedagógiai kérdés, hanem a helyi közösség szereplői közötti partnerségen, bizalomépítésen és aktív együttműködésen alapuló folyamat. A bemutatott esettanulmány a 101004653 számú Horizont 2020 “School-community partnership for reversing inequality and exclusion: transformative practices of segregated schools (2020–2024)” projekt keretében valósult meg.

Keywords: inklúzió, hátrányos helyzetű tanulók, közösségépítés, iskola-közösség partnerség

RNDr. Balla Štefan, PhD.: Vizualizációs és modellezési stratégiák integrálása a leendő biológia- és kémia tanárok képzésébe
J. Selye University, Slovakia

A technológiai és kognitív tudományok jelenlegi gyors fejlődése alapvetően átalakítja az absztrakt biológiai és kémiai folyamatok oktatásának módszertanát. Jelen tanulmány célja a vizualizációs és modellezési stratégiák integrálásának vizsgálata a leendő biológia- és kémia tanárok felsőoktatási alapképzésébe. Mivel a hagyományos szöveges és statikus 2D-s ábrázolások gyakran tévhitek (miszkoncepciók) kialakulásához vezetnek a diákok körében, a kutatás a digitális 3D modellek, a virtuális valóság (VR) és a dinamikus szimulációk didaktikai potenciálját elemzi a láthatatlan mikrovilág és makrovilág mélyebb megértése érdekében. A tanulmány feltárja az integráció gyakorlati kihívásait is, úgymint a technológiai korlátokat, a tanulók esetleges kognitív túlterheltségét, valamint a megnövekedett időigényességet a pedagógusok részéről. Eredményeink rávilágítanak a pedagógusképzés kurrikulumban való átalakítási szükségletére, kiemelve a generatív mesterséges intelligencia (AI) nyújtotta új, költséghatékony tartalomgyártási lehetőségeket is. Összegzőként megállapítható, hogy a modern pedagógusoknak a pusztán tényközlés helyett az oktatási környezet tudatos tervezőivé kell válniuk, amihez a hallgatók aktív, egyetemi éveik alatt történő módszertani felkészítése elengedhetetlen.

Keywords: tanárképzés, természettudományos oktatás, vizualizáció, mesterséges intelligencia

Halbritter András Albert: Iskola- és óvodaudvarok biztonsági felmérése mesterséges intelligencia segítségével
Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Hungary

Az iskolakertek és általában a szabadban tanulás térnyerésével az intézmények több szakmai segítséget igényelnek a balesetvédelem, a biztonság megteremtése és biztosítása terén. Több, mint 50 iskola, óvoda udvarának felmérése alapján egy erdei iskolai ellenőrzőlistát alakítottunk át iskolai udvarokra és kertekre. A pedagógus munkájának támogatására mesterségesintelligencia-ügynököt tanítottunk be a kockázatok felismerésére és intézkedések ajánlására, mely természetesen nem veszi át a pedagógustól a felelősséget, de biztonsági kockázatok többségét felismeri, a pedagógus munkaterhét csökkenti, a fel nem ismert kockázatok lehetőségét csökkenti.

Keywords: iskolaudvar, iskolakert, udvari biztonság, balesetmegelőzés, mesterséges intelligencia

Mgr. Mészáros Tímea: Úton az első felvidéki magyar tanítási nyelvű Waldorf-intézmény felé. Közösségépítés és iskolaalapítás egy bontakozó közösségi kezdeményezésben
J. Selye University, Slovakia

Szlovákiában jelenleg három Waldorf-iskola és négy Waldorf-óvoda működik, valamennyi szlovák tanítási nyelvű, miközben magyar nyelvű Waldorf-intézmény nem létezik. A tanulmány egy olyan, jelenleg is formálódó közösségi kezdeményezést vizsgál, amelynek célja az első felvidéki magyar tanítási nyelvű Waldorf-iskola létrehozása. A kutatás abból a felismerésből indul ki, hogy egy alternatív pedagógiai intézmény megalapítása olyan társadalmi folyamat, amelyben pedagógiai elképzelések, közösségi kezdeményezések, civil együttműködések és kisebbségi identitásformáló törekvések kapcsolódnak össze. A kutatás célja feltárni, hogy milyen feltételek alakítják egy magyar tanítási nyelvű Waldorf-iskola létrejöttének lehetőségeit a Felvidéken, valamint hogyan formálódik az iskolaalapítást kezdeményező közösség a folyamat korai szakaszában. A vizsgálat kvalitatív esettanulmányként valósul, melyben a közösségi találkozók, a résztvevők motivációinak, a közös jövőkép kialakulásának, valamint a már működő Waldorf-intézményekkel folytatott szakmai párbeszédnek az elemzésén keresztül követi nyomon az intézményesülés korai szakaszát. A vizsgálat nem csupán egy formálódó intézmény történetét dokumentálja, hanem a felvidéki magyar oktatás lehetséges új fejezetének kialakulását vizsgálja, amelynek eredményeként első alkalommal jelenhet meg a Waldorf-pedagógia magyar tanítási nyelven a szlovákiai magyar közoktatásban.

Keywords: Waldorf-pedagógia, felvidéki magyar oktatás, közösségépítés, iskolaalapítás, kvalitatív esettanulmány

PaedDr. Kiss Beáta, PhD.: Az identitás formálása a szlovákiai kisebbségi oktatási intézményekben
J. Selye University, Slovakia

A 245/2008-as oktatási törvény értelmében a kisebbségi oktatási intézmények feladata a tanulók nyelvi és kulturális identitásának megőrzése (Zb.Z. 245/2008). Az identitás fogalma az önazonosság, a kulturális nemzethez való elidegeníthetetlen tartozás érzését jelenti, melynek formálása sokrétű családi, iskolai és társadalmi feladat. Nemzetközi vizsgálatok foglalkoztak a gyermekek és fiatalok nemzeti identitása

kialakulásának tényezőivel (Dancs, 2016), illetve hazai kutatások a szlovákiai magyar pedagógusok identitásával (Huszár et al., 2022; Baka & Stredl, 2022). Jelen vizsgálatunk fókuszában az előírt tananyagok, az iskolákban folyó pedagógiai munka és az identitás formálásának összefüggései állnak. A szlovákiai kurrikuláris reform során megújult az állami oktatási program, ebből eredően pedig az iskolai oktatási programok és tantervek. Kutatásunk középpontjába tehát a szlovákiai magyar tanítási nyelvű alap- és középiskolákat helyeztük, az oktatás tartalmát és a rejtett tantervekben található lehetőségeket. Vizsgálatunk első része az állami dokumentumokra fókuszál, a dokumentum- és tartalomelemzés módszerével tárjuk fel az előírt tananyagtartalmak lehetséges identitásformáló erejét. A kutatás következő szakaszában empirikus módon mérjük fel a szlovákiai magyar tanítási nyelvű iskolákban folyó, nyelvi és kulturális identitás megőrzésére, fejlesztésére irányuló pedagógiai, módszertani gyakorlatot. Kutatásunk eredményei jól beépíthetők a kisebbségi pedagógusképzésbe.

Keywords: identitás, oktatási program, rejtett tanterv, módszertan

Ribnı Ferenc, Mgr. Bajcsi Ildikó, PhD.: Identitásmozaikok a kisebbségi felsőoktatás tereiben: nyelv, hovatartozás és mobilitás

J. Selye University, Slovakia, ELTE, Hungary

Az előadás azt vizsgálja, hogy a szlovákiai magyar egyetemisták nyelvi, identitásbeli és mobilitási tapasztalatai miként alakítják tanulási részvételüket és akadémiai szocializációjukat különböző felsőoktatási környezetekben. A 2025-ben Budapesten, Komáromban, Nyitrán, Pozsonyban és Prágában végzett kvalitatív kutatás 42 hallgató fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetéseire épült. A 77 990 szavas korpusz 688 kódolt idézetet és 1425 elemzési szegmenst tartalmazott; feldolgozása hibrid, deduktív–induktív tematikus elemzéssel történt. Az intrakódolói egyezés magasnak bizonyult (Krippendorff $\alpha = 0,82$). Az eredmények szerint a hallgatói részvételt nem önmagában az oktatás formális nyelve, hanem a nyelvi repertoár intézményi elismerése, átválthatósága és a megszólalás biztonsága határozza meg. A pedagógiai releváns kódkapcsolatok közül erős együttjárás mutatkozott a nyelvi hátrány és a strukturális korlátok ($C = 0,82$), a standard magyar nyelvi norma és az önmonitorozás ($C = 0,74$), valamint a nyelvi szorongás és a hibázástól való félelem ($C = 0,63$) között. Komárom az anyanyelvi biztonság, Nyitra a nyelvi szorongás, Pozsony a rejtett többnyelvű alkalmazkodás, Prága a nyelvi transzfer, Budapest pedig a standardnyelvi normativitás szerepét tette láthatóvá. A vizsgálat arra következtet, hogy a kisebbségi felsőoktatás inkluzivitását a diagnosztikus nyelvi támogatás, a hibázást toleráló részvételi környezet, a regionális nyelvváltozatok legitimálása, a támogatott akadémiai kommunikáció és a mobilitási kompetenciák tudatos fejlesztése erősítheti.

Keywords: kisebbségi hallgatók; nyelvi biztonság; tanulási részvétel; többnyelvű pedagógia; akadémiai nyelvi szocializáció; mobilitási kompetencia; felsőoktatás

Varga Aranka, Pecsők Judit: Roma tanulók iskolai útjának háttere egy szlovákiai közösség példáján keresztül

Základná škola -Alapiskola Rimavská Seč 2., Slovakia, Pécsi Tudományegyetem, Hungary

Az előadás a roma tanulók iskolai pályafutását meghatározó kulturális, szociális és kommunikációs tényezőket mutatja be az iskola-család kapcsolatának minőségével összefüggésben. A kutatás támaszkodik a roma közösségek kulturális sajátosságaira (Orsós, 2015), valamint azokra a vizsgálatokra, amelyek a

társadalmi helyzetükből és kirekesztettségükből fakadó komplex kihívásokat elemzik (Chiou et al., 2026; Bocsi et al., 2024; Kende és Szalai, 2018; Rutigliano, 2020; Varga-Bereményi, 2026; Velux Foundations, 2019). A kulturális, társadalmi, pszichológiai és közösségi tőke elméletei (Bourdieu, 1990; Friedman, 2016; Luthans et al., 2007; Yosso, 2005) alapján elemzi e tőketípusok hatását a tanulói sikerességre és a pedagógusokkal való együttműködésre. A kvalitatív kutatás egy kelet-szlovákiai kistelepülés alapiskolájában, a helyi együttélés kontextusában zajlott. A vizsgálat 3. osztályos diákok (fókuszcsoport, N=3), szüleik és osztályfőnökeik (strukturált interjú, N=6) körében készült. A kutatás egyrészt az iskolába járás otthoni megítélését, másrészt a pedagógus-diák-szülő kapcsolatok és a szülő-pedagógus párbeszéd szerepét, harmadrészt pedig a szocio-kulturális különbségek és az intézményi együttműködési nehézségek összefüggéseit vizsgálta. Az eredmények szerint a tanulók iskolaképe pozitív (kortársak, bizalom, jövőbeli célok), ám az otthoni tanulástámogatás, a szülői részvétel és a pedagógus-szülő kommunikáció egyenetlen. Ezt a családok társadalmi helyzete, szülők iskolai tapasztalatai, anyagi nehézségei, az iskola világának közelsége / idegensége alakítja. A vizsgálat megerősíti, hogy a pedagógus-szülő rendszeres kommunikációjának és együttműködésének erősítése, a tanulók meglévő tudására és közösségi erőforrásaira támaszkodó inkluzív pedagógiai gyakorlat, valamint a különböző tőkeformák hozzáférhetővé tétele járulhat hozzá a roma tanulók sikeres iskolai útjához.

Keywords: roma kultúra, szociális hátrány, iskola-család kapcsolat, tőkeelméletek

Gál Gyöngyi: Felvidéki iskolaigazgatók karriertörténetei Széchenyi István Egyetem, Hungary

Egy folyamatban lévő, pedagógus életpálya kutatás eddigi részeredményeit szeretném bemutatni, fókuszálva a kutatásban részt vevő iskolaigazgatók karriertörténeteire. A kutatásban részt vevő iskolaigazgatókkal készített szakmai életútinterjúkból nem próbáltam általános érvényű következtetéseket levonni, inkább az igazgatók egyéni döntéseinek hátterében húzódó motivációkat, önismerési készségeiket, beilleszkedési stratégiáikat, a megélt tapasztalataikat és az új szerepekkel járó kihívásokat szeretném ismertetni. Az adatgyűjtéshez a szakmai életútinterjú- kvalitatív módszerét használtam, több kérdéskört érintve. Az interjúk kódolásához és elemzéséhez az ATLAS.ti49 Microsoft Windows 2008 R250 operációs rendszeren futóváltozatát használom. A kutatásban 18 felvidéki magyar anyanyelvű iskolaigazgató vett részt, melyből 13 férfi és 5 női pedagógus, képviselve a 40-es, 50-es és 60-as korcsoport. Végzettségüket tekintve is sokféleség jellemzi a mintát, hiszen az interjúalanyok között megtalálható úgy a tanító, mind az egy, vagy a többszakos tanár is. A kutatás eddigi eredményeit összefoglalva megállapítható, hogy az igazgatók karriertörténetei egyénenként változnak, a legtöbbjük hivatásként tekint a munkájára, ebben tud kiteljesedni szakmailag, és a közösségi életben is. A mindennapi munkájukban erőt és sikerélményt ad a diákok szeretete és a szülők elismerése. Az interjúalanyok kiemelték, hogy fontos küldetésüknek tartják a közösség magyarságtudatának erősítését, a tudatos iskolaválasztás támogatását, ezáltal biztosítva a magyar tananyelvű iskolák fennmaradását.

Keywords: pályaválasztási motiváció, karriertörténetek, igazgatói szerep, szakmai kihívások, magyar iskolák jövője, identitástudat

Farkas Zsuzsanna: A délvidéki magyar cserkészek táborozásai 1941 és 1944 között **PTE, Hungary**

A cserkészmozgalom nevelési rendszerében és az egész éves cserkészmunka során a legfontosabb elem a táborozás volt, amely a gyakorlati tudás elsajátítása mellett a jellem fejlesztését szolgálta (Sík, 2020). A korszak cserkészétének vezérgondolata volt, hogy „Tábor nélkül tehát nincs igazi cserkészélet” (Sík, 2020: 258). A második világháborús nehézségek ellenére a „Csakazértis” táborozás vált a cserkészek jelszavává (Velösy, 1941). Délvidék 1941-es visszacsatolását követően a helyi magyar cserkészcsapatok a Magyar Cserkészszövetség szervezetébe tagozódtak be, annak táborozási és képzési gyakorlata vált irányadóvá ((XIII) erdélyi kerület. Igazolt csapatok jegyzéke, 1941; „Jó Munkát!”, 1941). A kutatás célja a délvidéki, bácskai magyar cserkészcsapatok 1941 és 1944 közötti táborozási gyakorlatának feltárása, különös tekintettel a táborok típusaira, helyszíneire és nevelési céljaira. A kutatás forrásai levéltári dokumentumok, iskolai értesítők, szabályzatok, korabeli sajtóforrások és cserkészperiodikák. A kutatás módszertana forrás-, dokumentum- és szakirodalom-elemzéssel valósult meg. A vizsgálat rámutatott arra, hogy a háborús és anyagi nehézségek ellenére a táborozás továbbra is meghatározó része maradt a cserkésztevékenységnek. A feltárt források alapján 1941 és 1944 között több mint 30 cserkész tábor valósult meg Délvidéken. A kutatás eredményeinek tükrében megállapítható, hogy a délvidéki cserkész táborok egyszerre szolgálták a gyakorlati tudás átadását, a vezetőképzést, a jellemnevelést, valamint a helyi társadalommal és a magyarországi cserkészcsapatokkal való kapcsolatok kialakítását.

Keywords: cserkészlet, Délvidék, Bácska, cserkész tábor, neveléstörténet

Mgr. Jancsó Bernadett: A Művészet-központú gondolkodás (Artful Thinking) program matematikaoktatási adaptációjának lehetőségei az 1-9. évfolyamon **J. Selye University, Slovakia**

A matematikai műveltség fejlesztése nem korlátozódik az ismeretek és eljárások elsajátítására, hanem magában foglalja a problémák értelmezését, a reprezentációk alkalmazását, az összefüggések felismerését, a stratégiaalkotást, az érvelést és a reflektív gondolkodást is. A szlovák állami oktatási program matematika és informatika műveltségi területének követelményei a három oktatási ciklus során fokozatosan építik fel ezeket a gyakorlatokat. A tanulmány célja annak feltárása, hogy a Harvard Project Zero keretében kidolgozott Művészet-központú gondolkodás (Artful Thinking) program miként adaptálható a matematikaoktatásba. A program hat gondolkodási területet – megfigyelés és leírás, érvelés, kérdés és vizsgálódás, összehasonlítás és kapcsolatteremtés, nézőpontok feltárása, komplexitás felismerése – kapcsol össze műalkotások vizsgálatával és gondolkodási rutinok alkalmazásával. Célja, hogy a művészeti tapasztalatokon keresztül aktivált gondolkodási folyamatok más tantárgyi területek megértését is támogassák. A kutatás kvalitatív dokumentumelemzésre épül. A szlovák állami oktatási program Matematika és informatika, illetve Művészet és kultúra műveltségi területeinek 1–3. ciklusra vonatkozó standardjait a program hat gondolkodási területével és rutinjaival vetjük össze, feltárva a matematikai és művészeti tartalmak közös gondolkodási kapcsolódási pontjait. Az elemzés eredményeként ciklusokra bontott adaptációs mátrix készül, amely a matematikai fejlesztési célokhoz gondolkodási rutinokat, művészeti kapcsolódási pontokat és lehetséges műalkotásokat rendel. A modell gyakorlati alkalmazhatóságát egy integrált matematika–művészet óraterv szemlélteti. A műalkotás nem illusztrációként, hanem olyan gondolkodási kiindulópontként jelenik meg, amely támogatja a megfigyelést, a kérdésfeltevést, a kapcsolatteremtést, az érvelést és a matematikai problémamegoldást.

Keywords: Művészet-központú gondolkodás; gondolkodási rutinok; tantárgyközi integráció; tantervelemzés

TÖRTÉNELEM MINT TUDOMÁNY ÉS MINT ISKOLAI TANTÁRGY V.

HISTÓRIA AKO VEDA A DEJEPIS AKO VYUČOVACÍ PREDMET V.

HISTORY AS SCIENCE AND AS A SCHOOL SUBJECT V.

Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chairs: Dr. habil. Vajda Barnabás, PhD., prof. Dr. Tóth Péter, PhD.

prof. Dr. Tóth Péter, PhD., Dr. habil. PaedDr. Horváth Kinga, PhD.: A Modori Evangélikus Gimnázium története a 18–19. században: Vallás, nemzetiség és oktatáspolitikai
J. Selye University, Slovakia

A Modori Evangélikus Gimnázium (líceum) a Kárpát-medencei protestáns oktatástörténet egyik patinás, mégis kevésbé kutatott intézménye. Az 1594-es alapítású iskola történetét az 1681. évi soproni országgyűlés által biztosított, területileg korlátozott vallásgyakorlás (XXV. és XXVI. törvénycikkely) határozta meg, amely a 18. században a régió egyik legfontosabb humanista szellemi központjává emelte. A tanulmány a gimnázium 18. és 19. századi fejlődéstörténetét tekinti át, különös tekintettel az állami oktatási reformok hatásaira, az egyházi autonómia megőrzéséért folytatott küzdelmekre és a krónikus finanszírozási nehézségekre. Az intézmény kulcsszerepet játszott a többnyelvű polgárosodásában, miközben a magyarosító törekvések és a kötelező nyelvvoktatás módszertani konfliktusokat szültek, az iskola a szlovák nemzeti ébredés és a német polgári kultúra békés, csendes háttérként működött. A kutatás bemutatja, hogy a nagyobb központok (Pozsony, Sopron) elszívó hatása és a szigorodó infrastrukturális követelmények miként vezettek az iskola diáklétszámának drasztikus visszaeséséhez, majd 1872-es végleges bezárásához, átadva szellemi örökségét a helyi állami intézményeknek.

Keywords: Modori Evangélikus Gimnázium, protestáns oktatástörténet, nemzetiségi kérdés, 18-19. századi oktatáspolitikai, szlovák nemzeti ébredés

Dr. Eged Alice: Egy bűncselekmény, két büntetőeljárás — Horst Wessel nemzeti hőssé válik Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Hungary

A „Die Fahne hoch” kezdetű szerzemény, amelyet a történelmi irodalomban Horst Wessel-dalként említünk, az 1920-as évek végétől az SA harci indulója volt, majd az NSDAP párthimnuszává vált, a nemzetiszocialisták hatalomra jutása után pedig Németország hivatalos himnuszának, a Deutschlandliednek „társhimnusz” lett. A dal szerzője Horst Wessel volt, az SA egyik fiatal tisztségviselője. Egy kommunista agitátor 1930. január 14-én egy laktörvényt követően Wesselt bérelt szobájában megöltte, aki egy hónap múlva a támadás és az elégtelen kórházi ellátás során fellépett vérmérgezés következtében meghalt. Noha a köztörvényes bűncselekmény mögött politikai motívum csak halványan sejlett fel, a nemzetiszocialisták politikai áldozatot és hőst faragtak – az utcai harcokban egyébként igen aktív – bajtársukból. Temetésén sok ezren vettek részt, köztük a nemzetiszocialista párt

egyres vezetői. A tervezett előadás és tanulmány – történelmi szituációba ágyazva – a bűncselekmény elkövetőinek 1930 őszén lefolytatott büntetőperét dolgozza fel, valamint ismerteti az ügy folytatását, hiszen 1934-ben a nemzetiszocialista rezsim leporolta az aktákat.

Keywords: Horst Wessel, induló, bűncselekmény, büntető eljárás

Rudas Tamás: Charging against time. The Reasons for the Survival of Cavalry as an Independent Branch of Arms in context of the Weberian Model of Authority from the last quarter of the 19th century to the First World War in context of the life of August von Mackensel and Sir Douglas Haig
ELTE, Hungary

The process which resulted in the general abolition of cavalry following the Second World War has been a matter of both research and debate for decades. One of the most prevalent attempts to explain the reluctance of militaries of great powers in the last quarter of the 19th and the first decade of the 20th centuries dwelled on cavalry being seen as an expression of both ancient pedigree and charisma inherent to it, both of which the nobility and/or old aristocracy were reluctant to do away with. The main thesis of this article argues that while the Weberian tenets of authority, namely, those of traditional, charismatic and legal rule, are perfectly suitable for describing the reasons, there has been little to no attempt to address the role of rationality prevalent in the third Weberian form of dominion or the epistemological limitations affecting the military experts of the time. Therefore, the article postulates that the apparent success of offensive warfare has justifiably prompted said thinkers not to do away with a branch of arms seemingly so effective at conducting attacks and shock actions.

Keywords: Cavalry, social change, elite, Max Weber, military technology, military history, First World War

Mgr. Bese László, PhD.: A nyilvános terek funkcióváltásai és átalakulásai Komáromban, az aktuális politikai rendszerek ellenségekpeinek függvényében
J. Selye University, Slovakia

A jelen kutatás a dél-szlovákiai köztérek, kiemelten Komárom történelmi átalakulásait vizsgálja a politikatörténet és az ellenségekpek metszéspontjában. A köztér nem csupán architekturális keret, hanem a mindenkori államhatalom legitimációs eszköze és a szimbolikus térfoglalás színtere. A történelmi sorsfordulók (1919, 1938, 1945, 1948, 1989) során a politikai vezetés utcanév-változtatásokkal, emlékművek eltávolításával, a térhasználat kriminalizálásával és adminisztratív kisajátításokkal jelölte ki az aktuális „ellenséget” (irredenta, megszálló, kollektív bűnös vagy osztályellenség). A projekt primer levéltári források – közigazgatási jegyzőkönyvek, rendőrségi és állambiztonsági jelentések – bevonásával elemzi, miként vált a városszerkezet a hatalom által folyamatosan újraírt palimpszeszté, és hogyan használta a politika a nyilvános tereket az ellenségekpek intézményesítésére, valamint a társadalmi kontroll gyakorlására.

Keywords: ellenségkép, köztér, politikatörténet, szimbolikus térfoglalás, Komárom

Dr. habil. Vajda Barnabás, PhD.: A történelmi gondolkodás iskolai fejlesztésének lehetőségeiről

J. Selye University, Slovakia

Az előadás azokat a történelmi gondolkodás iskolai fejlesztésére vonatkozó tudományos elméleteket tekinti át és értékeli, amelyek az elmúlt években merültek fel a nemzetközi és a magyar történelemdidaktikai diskurzusban, pl. Andreas Körber, Peter Seixas, Sam Wineburg, Kojanitz László, Knausz Imre és mások írásaiban.

Keywords: történelemdidaktika, történelmi gondolkodás

Mgr. Fekete Áron, PhD., Dr. Fodor Richárd: Mohács 500 Dialogue - Párbeszéd a közös múltról

J. Selye University, Slovakia

A tanulmány célja, hogy bemutassa a Mohács 500 Dialogue magyar–török kutatási és diák twinning projektet, amelyben középiskolás diákok, pedagógusok, történészek és történelemdidaktikai szakemberek működtek együtt annak érdekében, hogy a török-magyar történelem közös metszéspontjait vizsgálják meg eltérő nézőpontokból. A tizenkét hónapos program során négy vegyes diákcsoport dolgozott fel a két ország közös történelméhez kapcsolódó témákat, a mohácsi csatától és az 1683-as bécsi ostromtól a kulturális kapcsolatokon át az 1849 utáni magyar emigrációig. A projekt célja nem egy egységes történelmi narratíva kialakítása, hanem a különböző források, kérdésfelvetések és értelmezések bemutatása volt. Előadásunk és írásunk a projekt tapasztalatait és történelemdidaktikai tanulságait mutatja be. Arra keressük a választ, hogy a nemzetközi együttműködésre, a forrásalapú kutatásra és a multiperspektivikus megközelítésre épülő diákkutatás miként járulhat hozzá a történelmi és kritikai gondolkodás és a közös múlt árnyaltabb megértésének fejlesztéséhez.

Keywords: Mohács, Twinning program, diákprojekt

Mgr. Gál Zoltán: Kézbe vehető múlt? A tárgyi történelmi források materialitásának didaktikai jelentősége az iskolai történelemtanításban

J. Selye University, Slovakia

A tárgyi történelmi források alkalmazása sajátos lehetőségeket kínál a forrásalapú történelemtanítás és a történelmi gondolkodás fejlesztése számára. A tanulmány célja a tárgyi források didaktikai sajátosságainak vizsgálata, különös tekintettel a materialitás szerepére, valamint annak feltárására, hogy a történelmi tárgy fizikai tulajdonságai miként kapcsolódhatnak a történelmi megfigyeléshez, kérdésfeltevéshez, forrásértelmezéshez és bizonyítékalapú következtetéshez. A tanulmány a történelmi gondolkodás és a történelmi bizonyíték elméleti megközelítéseit az object-based learning, a material culture és a material literacy szakirodalmával kapcsolja össze. Ennek alapján elkülöníti a tárgyi források didaktikai értelmezésének öt, egymással összefüggő dimenzióját: a materialitást, a taktilitást, az autenticitást, a reprezentációt és a kontextualizációt. Külön figyelmet kap az eredeti történelmi tárgy, a fizikai reprodukció és a vizuális, illetve digitális reprezentáció közötti viszony. A tanulmány amellett érvel, hogy ezek nem rendezhetők egyszerű didaktikai hierarchiába, mivel az egyes reprezentációs formák a tárgy eltérő tulajdonságait teszik hozzáférhetővé, és ezáltal különböző történelmi megismerési lehetőségeket

teremtenek. Az elméleti elemzés alapján felvázolt didaktikai modell a tárgyi forrás tulajdonságait a történelmi forráselemzés műveleteivel kapcsolja össze. A megközelítés egyúttal alapot teremthet olyan későbbi empirikus vizsgálatokhoz, amelyek az eredeti tárgyak és különböző reprezentációik történelemtanításban betöltött szerepét hasonlítják össze.

Keywords: tárgyi történelmi források; materialitás; object-based learning; történelmi gondolkodás; történelmi bizonyíték; forrásalapú történelemtanítás; autenticitás; digitális reprezentáció

Mgr. Jeszenszki Kornélia, PhD.: A történelmi tudás kezdetei: a történelmi előismerek az alsó tagozatos oktatásban Magyarországon

Hungary

Az előadás azt vizsgálja, hogy az alsó tagozatos tanulók milyen történelmi előismeretekkel rendelkeznek, milyen történelmi tartalmakkal találkoznak az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában. Az előadás középpontjában a tanulók történelmi előismeretei állnak, különös tekintettel azokra a történelmi személyekre, eseményekre, korszakokra és fogalmakra, amelyek az alsó tagozatos oktatás során megjelennek. Az előadás elsősorban a magyarországi oktatásszabályozás releváns dokumentumaira, így a Nemzeti alaptantervre, a kerettantervi szabályozásra és az ezekhez kapcsolódó követelményekre támaszkodik. Emellett kiemelt szerepet kapnak az alsó tagozatos iskolai taneszközök, amelyek alapján feltárható, hogy milyen történelmi ismeretek közvetítése és milyen történelmi tartalmak megjelenítése történik ebben az életkorban. Az előadás célja annak feltárása, hogy az oktatásszabályozás és a taneszközök alapján milyen történelmi tudás kialakítására nyílik lehetőség az alsó tagozaton, illetve milyen ismereti alapokkal és történelmi képzetekkel kezdhetik meg a tanulók a későbbi, rendszeresebb történelemtanulást.

Keywords: történelemtanítás, történelmi tudás, történelmi előismeret, alsó tagozat

Varga Tamás: Családi emléktől a hadtörténetig – Fekete Imre katonai pályájának rekonstrukciója

Kodolányi János Egyetem, Hungary

Az előadás azt vizsgálja, hogy az alsó tagozatos tanulók milyen történelmi előismeretekkel rendelkeznek, milyen történelmi tartalmakkal találkoznak az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában. Az előadás középpontjában a tanulók történelmi előismeretei állnak, különös tekintettel azokra a történelmi személyekre, eseményekre, korszakokra és fogalmakra, amelyek az alsó tagozatos oktatás során megjelennek. Az előadás elsősorban a magyarországi oktatásszabályozás releváns dokumentumaira, így a Nemzeti alaptantervre, a kerettantervi szabályozásra és az ezekhez kapcsolódó követelményekre támaszkodik. Emellett kiemelt szerepet kapnak az alsó tagozatos iskolai taneszközök, amelyek alapján feltárható, hogy milyen történelmi ismeretek közvetítése és milyen történelmi tartalmak megjelenítése történik ebben az életkorban. Az előadás célja annak feltárása, hogy az oktatásszabályozás és a taneszközök alapján milyen történelmi tudás kialakítására nyílik lehetőség az alsó tagozaton, illetve milyen ismereti alapokkal és történelmi képzetekkel kezdhetik meg a tanulók a későbbi, rendszeresebb történelemtanulást.

Keywords: történelemtanítás, történelmi tudás, történelmi előismeret, alsó tagozat

Mgr. Hopka Zoltán: Torday Emil életútja és expedíciói Közép-Afrikában

J. Selye University, Slovakia

Az előadás azt vizsgálja, hogy az alsó tagozatos tanulók milyen történelmi előismeretekkel rendelkeznek, milyen történelmi tartalmakkal találkoznak az alapfokú oktatás kezdeti szakaszában. Az előadás középpontjában a tanulók történelmi előismeretei állnak, különös tekintettel azokra a történelmi személyekre, eseményekre, korszakokra és fogalmakra, amelyek az alsó tagozatos oktatás során megjelennek. Az előadás elsősorban a magyarországi oktatásszabályozás releváns dokumentumaira, így a Magyarország számos olyan utazót, felfedezőt és kutatót adott a világnak, akik jelentős mértékben hozzájárultak a 19-20. század föld- és néprajzi ismereteinek gyarapításához. Elég megemlíteni például Xántus Jánost, Teleki Sámuel, Bíró Lajost, Almásy Lászlót vagy Germanus Gyulát. Mellettük azonban méltatlanul kevés figyelem irányul Torday Emilre, aki a Kongó-medence egyik legjelentősebb kutatójaként szerzett nemzetközi elismerést. Torday kiemelkedő figyelmet fordított a közép-afrikai közösségek nyelvén, kultúrájának és társadalmi viszonyainak dokumentálására. Nyolc afrikai nyelvet sajátított el, kutatásait pedig részletes feljegyzésekkel és fényképfelvételekkel egészítette ki. Embertani és néprajzi megfigyelései úttörő jelentőségűnek bizonyultak. Expedíciói során páratlan értékű néprajzi gyűjteményt hozott létre: a több ezer tárgyból álló kollekciójának legnagyobb része ma a British Museum őrizetében található. Az előadás áttekint Torday Emil afrikai expedícióit és tudományos eredményeit. Bemutatja azt a rendkívüli életutat, amelynek során egy Brüsszelben dolgozó banktisztviselő korának egyik legelismertebb Afrika-kutatójává vált. Emellett ismerteti azokat a viszontagságokat és veszélyeket - többek között egy ellene elkövetett merényletkísérletet -, amelyekkel útjai során szembe kellett néznie, valamint azt is, hogy mindezek ellenére miként sikerült a közép-afrikai népekkel kölcsönös bizalom és tisztelet alapuló kapcsolatot kialakítania.

Keywords: Torday Emil; Közép-Afrika; Kongó-medence; Afrika-kutatás; antropológia

Csopják Dániel: Társasjátékok alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a tanulói a történelmi tudat fejlesztésének szempontjából

J. Selye University, Slovakia

A modern történelemdidaktika területén végzett kutatások egyre inkább rámutatnak arra, hogy az egyéni és társadalmi csoportok történelmi tudata erőteljesen befolyásolja a tanulói történelmi gondolkodást. A diákok egyes történelmi témákról előzetesen kialakult nézetei gyakran akadályt jelentenek olyan történelmi gondolkodást meghatározó kompetenciák fejlődésében, mint a multiperspektívikus szemléletmód vagy a folyamatosság és a változás azonosítása. Ugyanakkor a történelmi tudat formálása nem egyszerű feladat, mert az ezt meghatározó nézetek gyakran affektív szempontból erősen befolyásoltak. A történelmi tudatot meghatározó eszme a képviselője számára a történelmi magyarázaton kívül családi örökséget vagy a csoporthoz való tartozás kifejeződését is jelentheti. Ezért a történelmi tudat formálására gyakran valamilyen indirekt módszer alkalmazása tűnik a leghatékonyabb választásnak. A jelen tanulmány egy ilyen módszert szeretne bemutatni, melyhez a történelmi tudat formálására a társasjáték-pedagógiát hívja segítségül. A tanulmányban néhány konkrét példán keresztül értékelésre kerülnek a társasjátékok alkalmazási lehetőségei a történelmi tudat fejlesztése szempontjából. Végül bemutatásra kerül a Rendek Birodalma című történelmi társasjátékhoz kapcsolódó tendenciakutatás, mely empirikus adatok segítségével szeretné igazolni a társasjátékok létjogosultságát a tanulói történelmi tudat és gondolkodás fejlesztésének területén.

Keywords: Társasjáték-pedagógia, történelmi tudat, történelemdidaktika, történelmi gondolkodás, történelemtanítás
Cseh Gizella: Társasjátékok alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a tanulói a történelmi tudat fejlesztésének szempontjából

Hungary

Az előadás Hugonnai Vilma és Amrita Sher-Gil karrierútját hasonlítja össze. A két nő eltérő történelmi és kulturális közegben, az orvostudomány és a képzőművészet területén vált szakmailag jelentőssé. A vizsgálat a női szakmai érvényesülés, a professzionalizáció, a külföldi tanulmányok és a kulturális mobilitás szerepére összpontosít.

Keywords: női karrier; professzionalizáció; szakmai érvényesülés; Hugonnai Vilma; Amrita Sher-Gil

Dr. Vizi László Tamás: A külügyminiszter, akiről még kilátót is elneveztek – Walko Lajos
Kodolányi János Egyetem, Hungary

Hivatali idejét tekintve a Horthy Miklós államfő által kinevezett magyar királyi kormányok külügyminiszterei közül Walko Lajos töltötte be leghosszabb ideig ezt a posztot. Bethlen István kormányában 1925 és 1930 között öt és fél éven keresztül, majd Károlyi Gyula kabinetében 1931 és 1932 között tizenhárom hónapig. Megelőzve ezzel a korszak ikonikus magyar külügyérét, Kánya Kálmánt. Walko Lajos mindeközben 1925 és 1926 között a kereskedelemügyi tárcát is irányította. Ebben a kettős minőségében jelentős szerepet játszott a '20-as évek közepének és második felének gazdasági-pénzügyi és külpolitikai konszolidációjában, a trianoni keretek közötti külpolitikai mozgástér visszaszerzésében. Személyében ötvöződtek annak a külkereskedelmi szakembernek és gazdasági diplomatának az erényei, aki képes volt a gazdasági diplomácia, a népszövetségi diplomácia és a klasszikus politikai diplomácia összekapcsolására. Kereskedelemügyi miniszterként (1922–1926) pedig támogatója és előmozdítója volt az országos közlekedéspolitikai és idegenforgalmi fejlesztési program keretében megvalósuló Balatoni Körút úthálózatfejlesztési programnak. Ennek emléke a fonyódi Sipos-hegy lábánál található panoráma kilátó, amelyet 1926-ban Walko Lajosról neveztek el.

Mgr. Bajcsi Ildikó, PhD., Mgr. Ribnı Ferenc: A dél-szlovákiai származású zsidóság vallási identitása Izraelben

J. Selye University, Slovakia

Az előadás a dél-szlovákiai származású, Izraelben élő zsidók vallási identitásának alakulását és annak változásait elemzi, bemutatva, hogyan őrzik vagy alakítják át vallási gyökereiket a történelmi hatások és a mai izraeli környezet mentén. Kitér az Izraelbe alijázott vallásos zsidók identitásváltozataira, valamint a szekuláris (világi) zsidóság önmeghatározására és kulturális szokásaira. Emellett a vallási, illetve kulturális tradíciók változásait is megvizsgálja a társadalmi környezet tükrében. Az előadás alapját egy 2023-ban készült oral history vizsgálat jelenti, amelyen belül Dél-Szlovákiából elszármazott, jelenleg Izraelben élő másodgenerációs holokauszt túlélő személyekkel készültek beszélgetések. A hiánypótló kutatás elsősorban a dél-szlovákiai alijázottak történelmi, nyelvi és kulturális azonosságát tárta fel, amely összekapcsolódik a kivándorlást megelőző tapasztalatokkal. Ide tartozik a közös nyelv, a kulturális etnikai gyökerek, a közös múlt emlékezete, a szokások, a vallás, a hagyományok és a lelki összetartozás érzete. Emellett kitért az izraeli integráció kérdésére, és a kitelepült zsidók identitásának változásaira az aliját követően.

Keywords: dél-szlovákiai zsidóság, Izrael, alija, vallási identitás

SHAPING IDENTITIES: CULTURAL, LITERARY AND LINGUISTIC DIMENSIONS

Szekcióvezető – Vedőci szekcie – Session chair: doc. PaedDr. Puskás Andrea, PhD., Dr. habil. T.

Litovkina Anna, PhD.

doc. PaedDr. Andrea Puskás, PhD. - Mgr. Tomáš Tóth: Approaches to Language Learning Anxiety: A Theoretical Framework for University Courses in EFL Teacher Training

J. Selye University, Slovakia

Language learning anxiety is a significant affective factor influencing university students' engagement, motivation, participation and performance in English-language courses and courses in English as a foreign language (EFL) teacher training. EFL teacher trainees (pre-service teachers) have to live up to a variety of expectations and in addition to general course content and criteria, foreign language proficiency or the lack of it can lead to serious anxiety. Although anxiety has been widely discussed in second-language acquisition research, there remains a need for theoretically grounded approaches that connect established perspectives on language learning anxiety with the specific learning environment of university students and more specifically, with EFL teacher training. The paper proposes a theoretical framework for understanding and addressing language learning anxiety in university English-language courses in EFL teacher training. It examines the most current definitions of language learning anxiety in EFL teacher training and the key sources of anxiety in this field. Particular attention is given to the interaction between individual learner characteristics, teacher practices, peer relationships, students' perceptions and English-language proficiency level. The framework integrates affective, cognitive and sociocultural perspectives to conceptualize language learning anxiety as a multidimensional phenomenon. It considers approaches that may contribute to anxiety-sensitive university teaching. The proposed framework may support university teachers and course designers in identifying anxiety-related barriers and developing more inclusive and psychologically supportive learning environments.

Keywords: foreign language learning anxiety, university students, EFL teacher training, higher education, course design

Mgr. Renáta Lengyel-Marosi, PhD.: Wise Queens at Cherry Tree Lane: Female Education in P. L. Travers's Mary Poppins Series

J. Selye University, Slovakia

P. L. Travers's Mary Poppins books explore a variety of themes (e.g., the celebration of fantasy and childhood, mythology and Eastern spirituality). This study examines how gender ideologies regarding female education are depicted. It argues that Travers employs nursery-rhyme adaptations to reconsider nineteenth-century ideas about females' roles and duties, as well as their educational opportunities. Although the Mary Poppins stories are set in the Edwardian era, they display a strong continuity with Victorian concepts, such as the idealised female image of the "Angel in the House" and its impact on girls' education. Two female characters – King Ethelbert's wife in "Robertson Ay's Story" (Mary Poppins Comes Back) and King Cole's wife in "The Cat That Looked at the King" (Mary Poppins Opens the Door) – are

analysed. Through these figures, it is demonstrated that the acquisition of knowledge redefines domestic roles and shapes the female characters' and their husbands' personalities and identities.

Keywords: Mary Poppins, Victorian era, Angel in the House, female education, intellectual authority, domestic sphere, public sphere

Dr. habil. Katalin M. Pintérné Márkus, PhD.: Language Learning, Dictionary Use, and Learner Identity in the Age of AI

J. Selye University, Slovakia

The presentation examines long-term trends in dictionary use among university graduates in English as a Foreign Language (EFL) and German as a Foreign Language (GFL), based on large-scale questionnaire data collected in 2020 (N=197) and 2023 (N=110), complemented by a new dataset from 2026 (N=103). Analyses of the 2026 datasets reveal a steady shift from print to digital tools, accompanied by a marked increase in machine translation use, while online dictionary consultation remains stable. Formal instruction in dictionary skills has declined, with learners increasingly relying on self-taught strategies. The presentation will introduce the newly collected 2026 dataset. By mapping evolving patterns of dictionary use within an increasingly digital and AI-supported environment, the paper contributes to ongoing discussions in practical lexicography, dictionary didactics, and language learning. The findings further underscore the central role of dictionary didactics in developing conscious, efficient, and pedagogically grounded dictionary-use practices.

Keywords: dictionary use; dictionary didactics; digital lexicography; artificial intelligence; language learning; learner identity

Dr. habil. Anna T. Litovkina, PhD.: Stereotyped Woman in Proverbs from Around the World

J. Selye University, Slovakia

A cursory glance at any collection of the proverbs of various nations instantly reveals many striking similarities between proverbs about women. Many of them, no matter from which culture, sometimes even have almost identical meaning and wording, and devalue, discriminate and undermine women. The present study focuses on the nature of women and their stereotypical traits, according to proverbs from around the world. The corpus of proverbs has been primarily compiled from Wolfgang Mieder's collections published between 1986 and 1992. Furthermore, numerous other proverbs from collections of Russian, Hungarian, French, German, Italian and other proverbs have been added to the corpus. By getting acquainted with the proverbs about women of peoples of various nations, we will explore what the Russians, Americans, Brits, Africans, Chinese, Hungarians, Italians, and people from other cultural and linguistical backgrounds think about women. We will get an insight into the cultural images and the stereotypes that are commonly attributed to women in different languages, cultures, nationalities, based on the wisdom contained in these proverbs.

Keywords: woman in paremiology, the stereotype of perception, stereotypical trait, proverb, cultural image

PaedDr. Kálmánová Cyntia: Constructing Genre Identity: Defining Dark Academia
J. Selye University, Slovakia

Within the framework of genre identity, understood as a way in which individuals and communities create a sense of belonging through shared aesthetic choices, themes and forms of self-expressions, the phenomenon of Dark Academia provides a particularly interesting case, as its aesthetic and cultural attributes shape distinctive identities centred on academic aspiration, literature and intellectualism. The present study examines how Dark Academia can be situated within existing literary and cultural classifications, while also addressing the question of how its status as a literary genre can be defined. Particular attention is given to the relationship between Dark Academia and the Gothic, as both share a significant range of aesthetic, thematic and narrative characteristics. This study therefore explores both the similarities and differences between the two in order to determine whether Dark Academia should be considered as a distinct genre or as a hybrid subgenre. The analysis incorporates cultural and literary dimensions to contribute to a deeper understanding of the phenomenon's position within contemporary genre formations: from a cultural perspective, the study examines Dark Academia's connections to education, class, identity, nostalgia and digital culture; while from a literary perspective, it investigates its intertextual relationship with the Gothic and the textual conventions through which a work can be recognised as Dark Academia.

Keywords: Dark Academia, genre studies, identity formation in literature, intertextuality, aesthetics

Mgr. Erika Bertók: The Early Benefits of Bilingualism: Raising a Bilingual Child
J. Selye University, Slovakia

The phenomena of bilingualism and multilingualism have become important topics due to globalization. Bilingualism and multilingualism have numerous cognitive and social benefits, which has been confirmed by various research findings. Language learning and acquisition in early childhood might be natural and more effective and children who are exposed to several languages from a young age often demonstrably excel in distinct fields alongside their monolingual peers. This study focuses on the language development of bilingual and multilingual children in early childhood. Particular attention is paid to parental practices, strategies and beliefs related to raising bilingual or multilingual children. The study aims to examine parents' attitudes towards their bilingual children's language acquisition. A pilot study was conducted using qualitative research methods, conducting semi-structured interviews with four respondents. The interviews provided useful insights into the language practices of families and parental attitudes towards bilingualism and multilingualism. The findings of this pilot study suggest that the strategies chosen by the parents of bilingual or multilingual children plays a crucial part of acquiring a language, especially in early childhood. The pilot study presents personal practices and points at factors that could influence the early language acquisition of bilingual or multilingual children and therefore, it contributes to the research of bilingualism or multilingualism.

Keywords: bilingualism, multilingualism, early language acquisition, benefits of bilingualism, interview, pilot study

Mgr. Klaudia Pauliková, PhD.: Mapping Didactic Decision-Making in Minority Classrooms
J. Selye University, Slovakia

In minority education contexts, the instruction of a state language presents a distinctive set of challenges, particularly when the languages involved are fundamentally different. This study investigates the methodology of teaching Slovak as a second language within primary schools with Hungarian as the language of instruction throughout Slovakia. Rather than viewing non-native language instruction as a strict framework of regulations, we interpret the methodological choices of teachers as a dynamic process being accommodated to the diverse needs of their students, inconsistent language exposure, and the practical discrepancies between academic language and everyday communication. Utilizing survey data collected from a nationally representative sample of primary school teachers (N = 257), the analysis revealed that teachers seldom adhere to a uniform instructional manual. Rather, their decisions are significantly influenced by their personal language practices outside the classroom, their language application within the educational setting, their understanding of the challenges faced by students in learning, and the characteristics of their school environments. Ultimately, this study highlights the inherently practical and contextual aspects of state language instruction, offering a realistic framework of teacher decision-making that can inform the development of improved educational policies and the design of teacher training programs.

Keywords: Minority education, Slovak as L2, didactic decision-making, primary school, quantitative study

NYELVI–IRODALMI KONTEXTUSOK – HATÁRTALAN NYELVÉSZET ÉS IRODALOMTUDOMÁNY

JAZYKOVÉ-LITERÁRNE KONTEXTY – BEZHRANIČNÁ LINGVISTIKA A LITERÁRNA VEDA

LINGUISTIC-LITERARY CONTEXTS – BORDERLESS LINGUISTICS AND LITERARY STUDIES

**Szekcióvezető – Vedúci sekcie – Session chairs: Simon Szabolcs, PhD., PaedDr. Baka Patrik, PhD.,
doc. PaedDr. Patrik Šenkár, PhD.**

Doc. Mgr. Polgár Anikó, PhD.: „Ithakában százezer évet kellene tölteni”. Az utazás narratívája Devecseri Gábor műveiben

J. Selye University, Slovakia

Devecseri Gábor (1917–1971) életművében az utazásoknak fontos szerepük van, s ennek a nézőpontnak a kiemelése nemcsak az utazások ihlette művek elemzése szempontjából gyümölcsöző, hanem az adott korszak értelmiségi szerepeinek, művészet és hatalom összefüggéseinek a vizsgálata szempontjából is. Az előadás az utazás narratíváját, valamint az utazásnak a Devecseri-életműben betöltött szerepét vizsgálja, részben műelemzésekre, részben az utazással kapcsolatos dokumentumok (kéziratok, levelek, önéletrajzi feljegyzések, kiadókval kötött szerződések, személyes iratok) feltárására alapozva. Az utazás narratív keretet biztosít Devecseri késői korszakának az életművet műfajilag is megújító műveire. Az antik szatíra mintájára kerülnek bele az útleírások prózaszövegébe saját versek és metrikus fordításrészletek. Filológiai igazolható, hogy Devecseri posztumusz regénye is az útleírásból nőtt ki, s a Bikasírató című verskompozíció megszületése is egy tervezett spanyolországi útleírással van összefüggésben. A

kulcsfontosságú Devecseri-művek (Homéroszi utazás, Epidauroszi tücskök, szőljatók, Ithaka!, Bikasírató) háttérében mediterrán utazások állnak (Görögország, Itália, Spanyolország), de az életmű egésze szempontjából nem elhanyagolhatók az angliai kapcsolatok sem. Ez utóbbiaknak a szakirodalomban alig van nyomuk, azért is, mert Devecseri később áttulajozta élettrajzát a szocialista elvárások szerint. Az előadás ezeket az önreprezentációs gesztusokat és a kulturális intézményrendszernek, a hatalomnak az irodalmi életre gyakorolt hatását is feltárja.

Keywords: Devecseri Gábor, útleírás, utazásnarratíva, önreprezentáció, mediterrán kultúra

dr. Kmeczkó Szilárd: A tudás szerkezetének megváltozása a 17. században Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Hungary

A kortárs természettudomány az újkor hajnalán létrejött új (modern) tudományból származtatható, annak mai alakváltozatát jelenti s ennyiben történeti jelenség. Némileg történelmietlenül, érdemes különbséget tenni a tudomány eredményei és azon metafizikai meggyőződésrendszer között, ami azt a horizontot képezi, amelynek előterében az eredményeket értelmezzük. Az ismeretelméleti fókuszú újkori metafizikai gondolkodás jelentősen eltér a skolasztikus metafizikától. Így korántsem meglepő, hogy a filozófiatörténet oktatása, azon belül pedig a tudománytörténet éles határt von a tudás középkori intézményesült formái és újkori szerveződése között. Az újkori tudomány azonban nem előzmények nélküli. Az előadás adta keretek között kísérletet teszek rá, hogy rámutassak a tudással kapcsolatos néhány olyan középkori meggyőződésre, amelyek az újkori tudomány megszületését ösztönözték, s amelyeket némi túlzással az újkori tudomány középkori örökségének is tekinthetünk.

Keywords: tudománytörténet, újkori tudomány, skolasztikus tudomány, metafizikai alapok

PaedDr. Baka Patrik, PhD.: A magyar ifjúsági irodalom 2022-ben J. Selye University, Slovakia

Jelen tanulmány a 2022-es év magyar ifjúsági irodalmát vizsgálja. Nem arra vállalkozik, hogy tételesen végigvegye a jelzett év ide vonatkozó szövegcsoporthát, hanem a szakmai recepció által is előtérbe állított alkotásokra fókuszál. Az elemzett szövegek korpuszán belül érzékeny egyensúly figyelhető meg a fantasztikum és a valóságalapú szövegek között, amit csak megerősít azon alkotások jelenléte, melyek kizárólag a két pólus közt pozicionálhatóak. Szakács Eszter Füstmágus című mitológiai fantasyjében egy aprólékosan kidolgozott, az ókori Egyiptom mitológiáját kiteljesítő alternatív univerzumot ismerhetünk meg. Dániel András Jaj, ne már! – mondta a hal című abszurd meseregénye a csendes, egyszersmind kedélyes szemlélődés prózapoeitkáját mutatja fel, míg Bojti Anna Csend apó kertje című lapozgatós könyve az olvasó bevonódását totalizálja, matematikai-kódfejtő feladatok révén. Amíg utóbbi két szöveg fikció és realitás határán egyensúlyoz, Keszthelyi Gréta Kata Vékony jégen című, valóságalapú, problémacentrikus lányregénye a főhős által megélt krízisek (családon belüli erőszak, testképzavar) prózanyelvben való lecsapódása miatt lesz izgalmas. Ám a személyesség ugyanilyen fontos itt, mint a Péczely Dóra által szerkesztett Tízíg aludni – 25 kortárs és kortalan novella szövegeiben, ahol átjárható témacsoportokba szervezve kerül egymás mellé a vallomások, detabuizáló kortárs és a lélektani rezdülésekre alapozó, de kevésbé személyes klasszikus ifjúsági novellisztika. A könyvek visszatérő vonása a sajátos perspektívák felmutatására való törekvés, és a (nézőpont)karakterek által megütött személyes hang. Utóbbi kendőzetlensége köszön vissza társadalom- és kultúrkritikai alapállásukban is.

Keywords: magyar ifjúsági irodalom 2022, mitológiai fantasy, abszurd meseregény, kombinatorikus irodalom, problémaközpontú irodalom, vallomásosság

Mgr. Jezsó Emil: Két nyelv, egy költő: Oravecz Imre magyar és angol nyelvű lírájának összehasonlító elemzése

J. Selye University, Slovakia

Jelen tanulmány az egyik kiemelkedő magyar kortárs transzkulturális költő, Oravecz Imre válogatott magyar és angol nyelvű verseit vizsgálja, az azok közti hasonlóságokat és különbségeket elemzi. Miután jellemezzük Oravecz költészetét és annak sajátosságait, kitérünk a költő angol nyelvhez való viszonyára, köteteire, melyekben angol versek is szerepelnek, és röviden ismertetjük a nem anyanyelvű irodalom, az exofónia jellegzetességeit. Ezt követően a költő alkotásaiban megjelenő városi szimbolizmus elemeit elemezzük válogatott verseken keresztül. Megvizsgáljuk, hogy milyen mértékű egyezések vagy épp eltérések találhatók a költő magyar és angol nyelvű versei között. A tanulmányt egy összesítéssel zárjuk.

Keywords: Oravecz Imre, kortárs magyar költészet, transzkulturalizmus, exofónia, magyar nyelvű költészet, angol nyelvű költészet

Dr. habil. Kerekes Gábor: Im Käfig gefangen? Literarische und historische Selbstverortungen der modernen ungarndeutschen Literatur: Kontinuitäten und Auslassungen

ELTE, Hungary

Die mittlerweile rund sechzigjährige Geschichte der ungarndeutschen Literatur weist sowohl eine deutliche Affinität zu bestimmten Themenkomplexen als auch eine Entwicklung vom literarischen Dilettantismus hin zu anspruchsvolleren ästhetischen Ausdrucksformen auf. Gleichwohl bleibt die Frage nach ihrer literarischen, historischen und politischen Selbstverortung über den gesamten Zeitraum hinweg problematisch. Die moderne ungarndeutsche Literatur wird von der Lyrik dominiert; Romane sind selten, dramatische Werke fehlen nahezu vollständig. Gerade für Letztere existiert jedoch eine beachtliche, bis ins 18. Jahrhundert zurückreichende Tradition von mehr als einhundert Jahren. Exemplarisch sei auf Simon Peter Webers Trauerspiel Die Hunyadi'sche Familie (1792) verwiesen. Dennoch lassen sich bei modernen Autorinnen und Autoren kaum Bezüge zu dieser Tradition feststellen. Zwar finden sich vereinzelt Verweise auf deutschsprachige Schriftsteller – etwa bei Claus Klotz auf Wolfgang Borchert –, doch zeigen nähere Vergleiche mit den genannten Vorbildern, dass die Gemeinsamkeiten überwiegend oberflächlicher Natur bleiben. Auch hinsichtlich des in der modernen ungarndeutschen Literatur vermittelten Geschichtsbildes fällt auf, dass große Teile der deutschen Siedlungs- und Kulturgeschichte in Ungarn ausgeblendet werden. Unabhängig davon, ob die Werke vor oder nach der politischen Wende von 1989/90 entstanden sind, beginnt die ungarndeutsche Geschichte in dieser Literatur zumeist mit den Schwabenzügen und setzt sich im dörflichen Milieu fort. Andere historische Bezugspunkte – etwa Gisela von Bayern, die Kottannerin, das deutschsprachige Theater oder die vielfältige deutschsprachige Presselandschaft des 19. und 20. Jahrhunderts – bleiben hingegen weitgehend unberücksichtigt.

Keywords: Minderheitenliteratur, Ungarndeutschtum, 20.-21. Jahrhundert, Literaturgeschichte, Mitteleuropa

PaedDr. Török Tamás, PhD.: A Magyar Nemzeti Helynévtár Program szlovákiai eredményei

J. Selye University, Slovakia

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program elsődleges célja a magyar nyelvterület helyneveinek összegyűjtése és dokumentálása. A program magyarországi és határon túli névtanosok összefogásával valósul meg, azonos gyűjtési és adatfeldolgozási elvek mentén. Az élőnyelvi korpusz felgyűjtése mellett a már meglévő adatbázisok és történeti adatok is beemelésre kerülnek. A hatalmas mennyiségű névanyag folyamatosan digitalizálásra kerül, az elkészült adatbázisok elérhetőek a Magyar Nemzeti Helynévtár honlapján.

Keywords: Magyar Nemzeti Helynévtár Program. Élőnyelvi és történeti adatok. Adatbázis. Mezőszerkezet. Digitalizálás

Simon Szabolcs, PhD.: Adalékok Dél-Szlovákia kétnyelvűségéről

J. Selye University, Slovakia

Előadásában a szerző Dél-Szlovákia kétnyelvűségéhez kapcsolódó kutatásaiból közöl újabb adalékokat. Ezzel tovább árnyalja az eddigi kutatások eredményeképpen kirajzolódott képet.

Keywords: Dél-Szlovákia, kétnyelvű beszélőközösség, attitűdök, kódváltás, értékítéletek

doc. PaedDr. Patrik Šenkár, PhD.: Tvorba Gregora Papučeka v kontexte literárnych antológií v Maďarsku a na Slovensku: medzi intencionálnou poéziou a reflexívnou lyrikou

J. Selye University, Slovakia

Príspevok sa zameriava na literatúru dolnozemsých Slovákov, ktorá sa naďalej rozvíja na území dnešného Maďarska. Významnou osobnosťou tejto menšiny je Gregor Papuček (narodený 24. júna 1938), ktorý sa už niekoľko desaťročí aktívne venuje rôznym literárnym druhom, najmä poézii. Cieľom textu je poukázať na autorovu tvorivú invenciu prostredníctvom interpretácie jeho básní publikovaných v emblematických antológiách Slovákov v Maďarsku za posledné polstoročie. Okrem toho príspevok vďaka literárnej analýze charakterizuje jeho tvorbu (najmä poéziu určenú pre deti a reflexívne verše pre dospelých) z pohľadu menšinovej kultúry a literatúry.

Keywords: Dolná zem, slovenská literatúra v Maďarsku, Gregor Papuček, súčasná poézia, literárna analýza

Mgr. Sabina Kovaliková Kapusňáková: Interpretačno-didaktické aspekty historických diel Jána Lenča s antickou tematikou

J. Selye University, Slovakia

The conference paper focuses on the analysis of historical prose with ancient themes by Ján Lenčo. Its aim is to present the life and literary work of the prominent Slovak writer Ján Lenčo (1933 – 2012). It is divided into a theoretical and a practical part. The first deals with an overview of the development of Slovak

literature from 1950 to the present day, the life story and overall literary output of this writer. It then focuses on the prose works of the author, especially on the prose works with ancient themes. The focus of the practical section is interpretive insights into these prose works: Egypt'anka Nitokris [Egyptian Nitokris], Hviezdne okamihy [Starry moments], Zlaté rúno [The golden fleece], Kleopatrín milenec [Cleopatra's lover], Odyseus, bronz a krv [Odysseus, bronze and blood], Žena medzi kráľmi [A woman among kings]. In the final the selected excerpt is processed from the point of the view didactic analysis.

Keywords: Ján Lenčo, interpretation, historical prose, didactic analysis, antique

PaedDr. Miroslav Kazík, PhD., MBA: Content models of living personal names of married men in Sára and Vanyarc in Hungary
J. Selye University, Slovakia

In the paper, the author provides an overview of the frequency distribution of the content models of living (unofficial) personal names of men of the Slovak population in the Hungarian villages of Sára and Vanyarc. Models are system-forming units of the onymic system. Sára is part of the town of Dabas in the Pestian County, Vanyarc is located in southern Novohrad. In the investigated localities, living names function alongside the official system and partially independently of it. In Sára, there is less dependence from the official system, family names that do not come from the anthropobase of the official surname have a high frequency. In Vanyarc, if the living name also contains the anthropobase of the surname, the member given (first) name is often in the domestic (hypocoristic) form. Living (unofficial) personal names in a bilingual Slovak-Hungarian environment represent the intersection of Slovak and Hungarian official and unofficial (living) anthroponymic systems and the intermingling of Slovak and Hungarian linguistic elements.

Keywords: antroponomastics, names of men, living (unofficial) names, Dabas-Sára, Vanyarc, Slovak minority in Hungary, bilingual environment

doc. PhDr. Eva Tibenská, CSc.: Etnografická a lingvistická reflexia rukopisných memoárov Alžbety Dovál'ovej
J. Selye University, Slovakia

The slender, originally handwritten work, Memories of Pitvaroš native Alžbeta Dovál'ová, was written by its author, a member of the Slovak minority from the village of Pitvaroš in Romania (born in 1884), for her daughter around the 1920s and 1930s. The first half of the text is a memoir, focusing on significant events from her childhood and youth and on an emotionally tinged approach to members of her immediate and distant family or village society. Since the author came from a peasant family, she devoted the second half of the text to a detailed description of agricultural and domestic work and tools, as well as customs, traditions, foods and folk creativity, i.e. everything that connects Slovaks living in the Lowlands with their original homeland. The publication therefore has not only artistic, but also linguistic, historical and etymological value.

Keywords: Alžbeta Dovál'ová, Pitvaroš, Lowland Slovaks in Romania, the artistic, linguistic, historical and etymological value of the text

PaedDr. Jaroslav Vlnka, PhD.: Človek, identita, pamäť a úloha poézie v tvorbe slovenských autorov v Rumunsku

J. Selye University, Slovakia

Príspevok sa zaoberá tvorbou slovenských básnikov žijúcich v Rumunsku, predstavenou v antológii Medzipristátia. Analyzuje tematické okruhy vzťahov a problémov človeka, identity a pamäti v básnickej tvorbe. Pozornosť sústreďuje na spôsob, akým autori reflektujú skúsenosť života v rumunskom prostredí a v súčasnom svete, ako aj svoj vzťah k historickému a kultúrnemu dedičstvu. Príspevok zároveň poukazuje na význam poézie ako prostriedku uchovávaní kolektívnej i osobnej pamäti, jazyka a kultúrnej identity.

Keywords: identita, pamäť, poézia, slovenská literatúra v Rumunsku, analýza

PaedDr. Eva Győriová Baková: Lingvistická analýza nárečových publicistických textov Slovákov v Rumunsku

J. Selye University, Slovakia

Predkladaný konferenčný príspevok sa zaoberá lingvistickou a sémanticko-pragmatickou analýzou dolnozemskej publicistických textov Rozhovory s báťom Slaninkom a s báťom Košťokom, publikovaných v periodikách Slovenský týždenník (1929 – 1932) a Naše snahy (1936 – 1941) v Rumunsku. Detailne skúma jazykové špecifiká nadlackého nárečia, fonetické odchýlky, onikanie, slovesnú vokalizáciu a rozsiahle lexikálne interferencie z maďarského a rumunského jazyka. Súčasťou je komparatívna analýza dobového slovníka prebratých výrazov s konkrétnymi vetnými konštrukciami. Štúdiá dokazuje, že prítomný trilingvizmus a nárečový prejav slúžili ako kľúčový nástroj na uchovanie slovenskej národnostnej identity v multietnickom prostredí.

Keywords: dolnozemska slovenčina, nadlacké nárečie, jazyková interferencia, maďarizmy, rumunizmy, regionalizmus

PaedDr. Borbélyová Diana, PhD.: Nyelvi attitűdök kisebbségi nyelvi környezetben: a szlovák nyelv közvetítése a szlovákiai magyar tanulóknak

J. Selye University, Slovakia

A kisebbségi nyelvi környezetben megvalósuló nyelvi nevelés interdiszciplináris kutatási terület, amely a szociolingvisztika, a pedagógia és a nyelvpolitika metszéspontjában helyezhető el. A szlovákiai magyar tanulóknak sajátos nyelvi színteret jelentenek, ahol a magyar mint kisebbségi nyelv és a gyermekek anyanyelve, valamint a szlovák mint államnyelv találkozási pontja már a korai nyelvi szocializáció során megjelenik. Ebben a folyamatban meghatározó szerepet töltenek be az óvodapedagógusok nyelvi attitűdjei és tapasztalatai. Előadásunkban egy empirikus kutatás eredményeit mutatjuk be, amelynek célja a szlovákiai magyar tanulóknak dolgozó pedagógusok szlovák nyelvvel és annak óvodai közvetítésével kapcsolatos attitűdjeinek és tapasztalatainak feltérképezése. Vizsgáljuk, hogyan érzékelik a szlovák nyelv helyét és szerepét a magyar nyelvű óvodai környezetben, valamint milyen kihívásokat azonosítanak annak közvetítése során. Eredményeink szerint a pedagógusok a szlovák nyelv óvodai közvetítésével kapcsolatos kihívásokat magas szintűnek ítélik, különösen a szlovák nyelvű foglalkozások tervezése és a gyermekek motivációjának fenntartása terén. A szakmai fejlődés iránti igény szintén magasnak bizonyult, ezen belül elsősorban a játékos, élményalapú nyelvfejlesztési módszerek elsajátítását

tartják fontosnak. Az eredmények hozzájárulnak annak megértéséhez, hogyan jelenik meg az államnyelv egy kisebbségi nyelvű intézményi térben, és hogyan reflektálnak az óvodapedagógusok a magyar és a szlovák nyelv találkozására a korai nyelvi szocializáció kontextusában.

Keywords: kisebbségi nyelv, szlovák nyelv, magyar tan nyelvű óvoda, nyelvi szocializáció, nyelvi kontaktus, nyelvi attitűdök

TEOLÓGIA

THEOLOGY

Szekcióvezető – Vedúci szekcie – Session chair: prof. Pásztori-Kupán István, PhD.

Dr. Albert András: A vallásszabadság és a vallási tolerancia elvi kérdései a 16-17. századi erdélyi gondolkodók műveiben

Pápai Református Teológiai Akadémia, Hungary

A 16-17. századi erdélyi gondolkodók (Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, János Zsigmond, Alvinczi Péter) műveiben a vallásszabadság és a vallási tolerancia kérdései szorosan összefonódtak egymással. A két fogalom azonban jelentős értelmezési különbségeket rejtett önmagában. Az erdélyi vallásszabadság azt jelentette, hogy a fejedelemség területén mindenki szabadon gyakorolhatta vallását. Ezek voltak a bevett vallások (recepta religio), amelyek állami elismerésben, politikai és anyagi támogatásban részesültek, míg a vallási tolerancia a megtűrt vallások (religio tolerata) iránti tiszteletet és megértést hangsúlyozta. Az államilag el nem ismert, de politikai és egyházi szempontból megtűrt állapotban működő vallások békében tevékenykedtek. Dávid Ferenc úgy vélekedett a vallási tolerancia kérdésében, hogy csak azok értik meg a vallási tolerancia lényegét, akik hitben részesültek. A hitet egyedül csak Istentől kaphatja meg az ember. Azok értik és fogadják el a másképpen gondolkodók tanítását, akik megkapták ezt az ajándékot. A vallási tolerancia megteremtéséhez szükséges dolog az egymás gondolatainak meghallgatása és megértése, valamint a szellem szabad terjesztésének biztosítása. Reformátori, írói és nyomdászati munkássága során jelentős szerepet játszott a protestáns eszmék terjesztésében és a különböző teológiai irányzatok közötti kapcsolatok ápolásában. János Zsigmond erdélyi fejedelem az 1569. évi váradi hitvitán védelmébe vette a vallásszabadságot és hangsúlyozta annak létjogosultságát. Alvinczi Péter teológusi tevékenységében a felekezetek közötti békesség és a vallási tolerancia kérdése elsősorban a protestáns irányzatok közötti egység megteremtésére (irénizmus), valamint a rendi-politikai szabadságjogok védelmére irányult.

Keywords: vallásszabadság, vallási tolerancia, irénizmus, hitvita, pragmatizmus, szabadság jogok

prof. Kovács Ábrahám, PhD.: A vallástudomány és a teológia kritikai vizsgálata Polányi Mihály teóriája alapján

J. Selye University, Slovakia

Az előadás a vallástudományi és teológia közti különbségekre és hasonlóságokra kíván úgy rámutatni hogy a módszertani, kritikai és ismeretelméleti kérdéseket száma veszi Polányi Mihály, The Stability of Beliefs írása alapján.

Keywords: Hit, vallás, természettudomány, teológia és vallástudomány

Dr. Homoki Gyula: A prófécia helye a kijelentésteológiában
Sárospataki Református Hittudományi Egyetem, Hungary

A protestáns, közelebbről a református teológiai gondolkodásban a 16. századtól kezdve gyanú övezi a prófécia jelenségét. A sajátos történeti kontextusból adódóan az entuziasztikus „rajongás” (Schwärmerei) hagyományával polemizálva a reformátori teológiában a prófécia hagyományosan a Szentírás értelmezését és a keresztyén tanúságtételt takarta, míg a modern protestáns gondolkodásban alapvetően a társadalmi igazságtalanságokkal szembeni kritikus állásfoglalás jelölésére szolgált. Az értelmezési hagyományban a prófécia jelentésének ilyesfajta változása lényegében kiüresítette a prófécia eredeti értelmét, olyan „gumifogalom” vált, amely általános értelemben használható bármilyen értelmezési vagy aktivista cselekvésre. A prófécia ugyanakkor sui generis direkt kijelentésemény. Előadásomban emellett érvelek, hogy a próféciának – elsődleges jelentéstartalmának megtartása mellett is – legitim helye van a reformátori kijelentésteológiában. Amennyiben a kijelentés alatt nem egy befejezett és propozíciós természetű egyszeri, befejezett, történetileg behatárolható eseményt (apostoli hagyomány, kánon, stb.), hanem az Isten és a világ közötti folyamatos dialogikus viszonyt értünk, úgy a prófécia az egyház életében továbbra is megkerülhetetlen jelenséggént áll előttünk. A direkt isteni üzenet hordozóiként a próféták a történeti esetlegességek homályában a hagyomány radikálisan újszerű (át)értelmezésével segítik az egyház közösségét az isteni akarat felfedezésében.

Keywords: kijelentés, prófécia, református teológia

Dr. Füst-Molnár Szilveszter: "Verba manet, grammatica migrat" Politikai teológia és a szinonimizáció négy próbája
Sárospataki Református Hittudományi Egyetem, Hungary

Az előadás a 'szinonimizáció' új diagnosztikai fogalmát vezeti be a politikai vallás vizsgálatába. A klasszikus elméletek (Voegelin, Gentile, Schmitt) helyettesítésként írják le a jelenséget. Az itt bemutatott eset ennél érzékenyebb megkülönböztetés – a keresztyén szó érintetlen marad, csak a mögötte álló teológiai nyelvtan mozdul el. Kálvin duplex cognitíójára építve az elemzés először a Magyarországi Református Egyház kényszerített és beleegyezéses szinonimizációit vizsgálja, majd a Russzkij Mir tanát és a 2026-os Ovális Iroda-jelenetet. Négy próbát kínál – áldozat, eszkatológia, bűnbánat, Szentháromság –, és Ágoston, a reformáció és Barth nyomán a prófétai realizmust mint módszert.

Keywords: szinonimizáció; politikai vallás; duplex cognitio; prófétai realizmus; Magyarországi Református Egyház; Russzkij Mir; Efezus 2,18; politikai teológiai

Dr. h. c. prof. PhDr. Kónya Peter, PhD.: Reformáció és ellenreformáció Varannón (Felső Zemplén)
PU v Prešov, Slovakia

Az előadás a 16-18. századi reformációs és ellenreformációs folyamatokat vizsgálja az egykori Varannón (ma Vranov nad Topľou).

Keywords: reformáció, ellenreformáció

doc. Mgr. Kónyová Annamária, PhD.: Reformáció és ellenreformáció Varannón (Felső Zemplén)

PU v Prešove, Slovakia

A tanulmány célja, hogy bemutassa azokat a történéseket, amelyek a járványok terjedésével voltak összefüggésben, kiemelten a történelmi Magyarország azon részén, amelyek a mai, Kelet-Szlovákiai területeken voltak. Kiemelten foglalkozik a történelmi egyházak hozzáállásával is a járványok jellegével kapcsolatban, elsősorban azzal, hogy milyen volt az egyházak szerepe a járványok terjedésének elhárításában, s hogy milyen tevékenységeket fejtettek ki az egyházak (kiemelten pedig a református egyház) a járványok elleni küzdelmekben.

Keywords: református, járvány, betegség, pestis, gyógyítás

doc. ThDr. Lévai Attila, PhD.: Cseh-magyar református történeti kapcsolatok 1920-1950 között - szemelvények

J. Selye University, Slovakia

Az előadás célja, hogy válogatott szemelvények alapján bemutasson pár adalékot a 20. század első felének (az 1920 és 1950-es éveiből) cseh-magyar református történeti kapcsolataiból, különös tekintettel a második vilgháború előtti történelmi Szlovenszkói Református Egyházakra.

Keywords: cseh, magyar, református

Mgr. Csík György, PhD.: Eine Form der diakonischen Arbeit in der Gemeinde im 21. Jahrhundert – nebst ihren Herausforderungen und Gefahren

J. Selye University, Slovakia

Tanyi Református gyülekezetünk diakóniai munkája összeforr a szociális munkával.

Keywords: Gyülekezet, diakónia, szociális munka, napközi otthon, törvényi változások, kihívások, megszűnés veszélye

Dr. habil. Tóth Bence, PhD.: A betű nem hang - A Héber Biblia fonémaeloszlása Evangélikus Hittudományi Egyetem, Hungary

A szavak gyakoriságának eloszlását az egyes nyelvekben régóta kutatják, azonban a fonémák eloszlását eddig csak kevesen vizsgálták. Bár a bibliai héberről csak írott források állnak rendelkezésünkre és a magánhangzók jelölése kb. 800 évvel a mássalhangzós szöveg rögzülése után történt csak meg, a kiejtés tekintetében széleskörű a szakmai konszenzus. Előadásomban bemutatom a Héber Bibliában előforduló fonémákat és azok gyakoriságeloszlását. Ezt az eloszlást 5 különböző modellel illeszttem és bemutatom, hogy ez mennyivel pontosabb, mintha pusztán a szövegben található mássalhangzókat vennénk figyelembe. Bemutatom továbbá, hogy miként lehet ezzel a módszerrel kiejtéssel kapcsolatos elméleteket validálni.

Keywords: Héber Biblia; bibliai héber; kiejtés; fonéma; eloszlás; Gusein-Zade; Yule-Simon

**Dr. Ittész Gábor: Erfurti Enchiridion (1524): A reformáció első énekeskönyve
DRHE, Hungary**

A reformáció 1517-es kezdete után néhány éven belül az egyház liturgikus életét is elérte a megújulási hullám. Luther eleinte óvatos volt, de 1523-tól maga is komoly reformprogramot hirdetett, és hozzálátott az énekkincs megújításához. Ebbe másokat is igyekezett bevonni. A reformáció énekei először egyoldalas röplapok formájában terjedtek, de már 1524 elején megjelent ezekből egy kis füzet Nürnbergben, ez azonban még nem tekinthető énekeskönyvnek. A következő állomást két feltűnően hasonló kiadvány jelenti, amelyet még ugyanabban az évben adott ki két erfurti nyomdász. Előadásomban ezt a két Enchiridion című kiadványt vizsgálom meg részletesen a legújabb nemzetközi kutatások eredményeit is felhasználva. Bemutatom létrejöttük kulcsszereplőit, ismertetem a korai kiadásai és modern kritikai recepciójuk könyvtörténeti rekonstrukcióját, elemzem a két kiadvány párhuzamait és különbségeit, részletesen kitérve könyvészeti jellegzetességeikre (pl. kottaképek, tördelés, grafikus elemek) és belső szerkezetükre. Azonosítom a bennük található énekanyagot és a gyűjtemény szerzői összetételét, valamint feltárom az azonosítható szerkesztési elveket, kiemelt figyelmet fordítva azokra a mozzanatokra, amelyek alapján ezeket a kiadványokat már valóban énekeskönyvnek tekinthetjük. A vizsgálódás végén röviden összefoglalom a kutatásban eddig elért legfontosabb eredményeket. Kitekintésként pedig rámutatok a kiadványok rendkívül gazdag hatástörténetére és a további kutatást igénylő nyitott kérdésekre.

Keywords: Achtliederdruck, énekeskönyv-előszó, Färbefäß, kottakép, Johannes Loersfeld, Martin Luther, Matthes Maler, rivalizáló nyomdászok, Ludwig Trutebul, zsoltárparafrázis

**Dr. Balogh Dávid: A magyar református úrvacsorai kérdések az 1931-es Istentiszteleti Rendtartásban és az 1968-as liturgiai felmérésben
Károli Gáspár Református Egyetem, Hungary**

A Ravasz-féle 1931-es Istentiszteleti Rendtartás úrvacsorai kérdései tartalmukat, megfogalmazásukat és számukat tekintve is teológiai viták keresztüztüzebe kerültek, olyannyira, hogy Ravasz László az 1950-es (kéziratos, nem hivatalos, ki nem adott) ágendatervezetében átdolgozta a kérdéseket. Az előadás során megvizsgáljuk, hogy mennyiben és hogyan tér el az 1931-es Rendtartás vonatkozó része többek között az 1929-es erdélyi ágendáskönyv (Makkai: A mi istentiszteletünk) úrvacsorai kérdéseitől, valamint milyen reformjavaslatokat, észrevételeket fogalmaztak meg ezzel kapcsolatban a megkérdezett református lelkészek az 1968-as liturgiai felmérésben.

Keywords: Ravasz László, úrvacsora, úrvacsorai kérdések, 1968-as liturgiai felmérés, református istentisztelet, Istentiszteleti Rendtartás, A mi istentiszteletünk

**Mgr. Görözdi Zsolt, Th.D.: A prédikáció posztmodern kihívásai
J. Selye University, Slovakia**

Az előadás a jelenkori homiletikában aktuális kérdést járja körül, elsősorban a posztmodern hatásokat, kihívásokat vizsgálva. Támpontokat, principiális és gyakorlati alapelveket fogalmaz meg a problémával kapcsolatban.

Keywords: prédikáció, posztmodern, gyülekezet

Vesztróczy Luca: A láthatóság teológiai paradoxona Jean-Luc Marion gondolkodásában Evangélikus Hittudományi Egyetem, Hungary

A keresztény képteológia egyik alapvető paradoxona abban áll, hogy miként lehet a láthatatlant a láthatóban megjeleníteni anélkül, hogy a kép a megjelenített valóságot saját láthatóságára redukálná. A kép ebben az értelemben egyszerre válik a megjelenés médiumává és a megjeleníthetetlenség határává. Az előadás Jean-Luc Marion fenomenológiai és teológiai gondolkodásának vizsgálatán keresztül e paradoxon természetét kívánja feltárni. Az előadás a láthatóság és láthatatlanság teológiai feszültségét vizsgálja a kép problémáján keresztül. Kiindulópontja Jean-Luc Marion ikon és idol fogalma, amelyben a kép nem pusztán valaminek a reprezentációja, hanem a látás módját és irányát is meghatározza: míg az idol a tekintet által birtokba vehető láthatóhoz kötődik, az ikon a láthatón keresztül a láthatatlan felé nyitja meg a tekintetet.

Marion gondolatmenetét Hans Belting képanropológiájával állítom párbeszédbe. Belting ikonikus jelenlét fogalma arra mutat rá, hogy a kép sajátos módon képes a jelenléte éppen a hiány tapasztalatán keresztül létrehozni. A kép nem szünteti meg a távollétet, hanem láthatóvá teszi azt. A két megközelítés összekapcsolásával azt a kérdést vizsgálom, hogy lehetséges-e olyan teológiai kép, amely nem a láthatatlan birtokba vehető megjelenítésére törekszik, hanem éppen annak elrejtettségét és transzcendenciáját őrzi meg. A láthatóság így nem a rejtőzködő Isten felszámolását, hanem paradox módon annak lehetőségét jelentheti, hogy a láthatatlan a láthatóban annak határain keresztül váljon érzékelhetővé.

Keywords: Képteológia, láthatóság, megjelenés, észlelés, elrejtőzés, ikon

ThDr. Szénási Lilla, PhD.: "Tolle, lege!" Generational Differences in Bible-Reading Habits: Insights from a Non-Representative Study J. Selye University, Slovakia

The study examines the Bible-reading habits of generations of native Hungarian speakers living in Slovakia. It briefly discusses the concept and significance of Bible-reading habits, as well as the characteristics of the individual generations. The non-representative study explored how participants perceive the Bible, what their Bible-reading habits are, and whether there are differences in these habits between the sexes, as well as, in the case of Generations Z and Alpha, before and after confirmation. The participants in the study included young people attending a Christian youth camp and members of two traditional Reformed congregations.

Keywords: Bible, Bible reading, empirical research